

Ekwo Ndu Uke

Ngweja-akpọ-oku

¹ Chipfu gbẹ l'ulo-ekwa-ndzukọ kua Mósisu oku bya epfuru yeru iya; sụ iya: ² "Waa opfu, ii-pfuru nụ ụnwụ Izurelu baa: O -dụru g'unu ha onye gude ngweja abya anụ Chipfu; g'onye ono jejekwa l'eka eswi; ọzoo atụru mẹ eghu iya dörù je akpụta nanụ gude bya anụ iya.

³ "O -bụru onye bụ eswi bẹ o gude abya egweru mu ngweja-akpọ-oku; g'onye ono kpütakwa oke-eswi, adudu eka iphe mebyiru iya; bya anụ l'ọnụ-abata ụlo-ekwa-ndzukọ; k'ophu Chipfu anatakwanụ iya. ⁴ G'onye ono byabẹ anụ ono, o nṣuru g'o bụru ngweja-akpọ-oku ono eka l'ishi. Aa-nata iya g'o nochia ụnyia onye ono; bụru iphe, ee-gude pfua ụgwo iphe-oji, onye ono meshiru. ⁵ G'onye ono nodu l'iphu Chipfu gbua oke-eswi ono. Ụnwụ Erọnu, bụ ndu-uke egude mee oke-eswi ono phepheee ọru-ngweja mgburugburu; mbụ l'ọnụ-abata ụlo-ekwa-ndzukọ ono. ⁶ G'o swakwaa anụ ono akpọ; bushia anụ iya iphiriba iphiriba. ⁷ Ụnwụ Erọnu ono, bụ onye uke ono abya akpobè ọku l'ọru-ngweja ono; bya eworu nkụ doo byemubyemu l'ọku ono. ⁸ Ndu uke ono, bụ iya bụ ụnwụ Erọnu ono abya eworu iphiriba iphiriba anụ ono; mékpoo ishi iya; yẹe èbà iya doo lẹ nkụ ono, e doru l'ọku ono, a kpóberu l'ọru-ngweja ono. ⁹ Iphe-ephə iya; waa eka iya; mẹ

ọkpa iya bẹ onye ono e-gude mini saa asasa. E -mechaa; onye uke atuko iphemiphe ono kpoo ọku l'ọru-ngweja ono; g'o bụru ngweja-akpo-ọku; mbụ ngweja, aakpo ọku anụ Chipfu, mkpo iya dù Chipfu ree.

10 “Ọ -bụru l'onye ọbu bụ eghu; ọzoo aturu bẹ o gude bya egwe ngweja-akpo-ọku; g'o bụkwaru iphe, oo-wota bụ okee ya, adụdu eka iphe mebyiru iya. **11** G'onye ono gha iphu l'uzo ishelilworu iphe-ngweja ono gbua lẹ mgburęku ọru-ngweja ono l'atatiphu Chipfu. Ụnwu Erọnu, bụ ọgbo-uke eworu mee anụ ono phephee mgburugburu ọru-ngweja ono. **12** Onye ono eworu anụ ngweja ono bushia iphiriba iphiriba. Onye uke abya achịru yele ishi iya; yee èbà iya doo byemubyemu l'eli nkụ ono, nọ l'ọku ono, a kpoberu l'ọru-ngweja ono. **13** Iphe-ephə iya; waa eka iya; yee ọkpa iya bẹ onye ono e-gude mini saa asasa. Onye uke atuko iphemiphe ono kpoo ọku l'ọru-ngweja ono; g'o bụru ngweja-akpo-ọku; mbụ ngweja, aakpo ọku anụ Chipfu, mkpo iya dù Chipfu ree.

14 “Ọ -bụru l'oo iphe furu ñkù bẹ onye ọbu gude bya egweru Chipfu ngweja-akpo-ọku ọbu; g'o bụkwaru ndo; ọzoo kparaka bẹ oo-gude bya. **15** Onye uke anwụta iya bya l'ọru-ngweja ono; bya aswị-bufu iya ishi woru iya kpoo ọku l'ọru-ngweja onoya. L'o haa mee ya g'o lashịa l'aguga ọru-ngweja ono. **16** L'o bya achifuta iya ọkpannri; bya anmashịa ya eba bya eworu iya wushi l'ibiya k'uzo ẹnyanwu-awawa ọru-ngweja ono; mbụ l'uzo eka ono, aawụshije ntụ ono. **17** L'o gbẹ

lẹ nkù ẹnu ono lajaa ya ẹbo g'o gheru ọnụ; ọle g'ọ
tọ lajajahshi iya ẹbo g'ọ nodu iche iche. Onye uke
abya eworu iya kpoo ọku l'ọru-ngwēja; mbụ l'eli
nkụ ono, e doru l'eli iya ono; g'ọ bürü ngwēja-
akpo-ọku; mbụ ngwēja, aakpọ ọku anụ Chipfu,
mkpọ iya dù Chipfu ree.”

2

Ngwēja-nri

¹ “O -bürü onye gude ngwēja-nri abya agwa Chipfu; g'onye ono gude ukpokutu iphe gude bya. L'ọ gbashị iya manụ; yekwa iya pho ụnwù-isensu. ² O -mechaa ya nno l'o woru iya nụ ụnwu Erọnu, bụ ndu-uke. G'onye uke woru ukpokutu iphe ọphu jiru mkpoji-eka a gbashịru manụ; bya eworu iphe, bụ ụnwù-isensu, e yeru iya kpoo ọku l'ọru-ngwēja ono; g'ọ nochia ẹnya ngwēja-nri ono; g'ọ bürü iphe, aakpọ ọku anụ Chipfu, mkpọ iya dù Chipfu ree. ³ Ngwēja-nri ono ọphu ghuduru nụ a-buwaro kẹ Erọnu yee ụnwu iya. Ọ dù nsọ shii kélé o shi lẹ ngwēja, aakpọ ọku anụ Chipfu.

⁴ “Teke ọ bụ ngwēja-nri, e gheru lẹ ntụ-ọku bẹ i wotaru; g'ọ bükwaru akara, e yeduru iphe, ekoje buredi, e meru l'ukpokutu witi, a gwori lẹ manụ; ọdumeaka l'ọ bürü ẹcha-mbekee, e yeduru iphe, ekoje buredi, a gwori lẹ manụ. ⁵ Teke ọ bụ lẹ ngwēja ngu bụ ngwēja-nri ọphu e gheru lẹ mbeji; g'ọ bükwaru ukpokutu ereshi, a gwori lẹ manụ; mbụ ereshi, e yeduru iphe, ekoje buredi. ⁶ Gwepiyashi ya egwepiyashi; l'i

bya agbashi iya manu l'eli; kèle o bükwa ngweja-nri. ⁷ Teke o bụ lè ngweja ngu bụ ngweja-nri, e shiru l'ite; g'o bükwaru ukpokutu ereshi, e yeru manu bẹ ii-gude mee ya. ⁸ O bürü ngweja-nri, dugbaa egube ono bẹ unu e-gudeje byapfuta Chipfu. Teke e gwetarụ iya bya anu onye uke; l'o gude iya bya l'oru-ngweja ono. ⁹ Onye uke ono e-wota ọphu a-nọ-chi ẹnya ngweja ono je akpoo ọku l'oru-ngweja; g'o bürü ngweja, aakpo ọku anu Chipfu, mkpo iya dù Chipfu ree. ¹⁰ Ngweja-nri ono ọphu phoduru nụ bùwaa kẹ Eronu yee ụnwu iya. O dù nsø shii kèle o shi lè ngweja, aakpo ọku anu Chipfu.

¹¹ "G'o tọ dukwa ngweja-nri, unu gude abya agwa Chipfu, unu e-yeje iphe, ekoje buredi. Mbụ-a; g'o tọ dukwa iphe, e yeru iphe, ekoje buredi; ọzoo manu-ẹnwu, unu e-ye lè ngweja, unu akpo ọku anu Chipfu. ¹² Unu e-yekobeje iya lè ngweja akpuru mbụ, iphe, unu kọru l'opfu unu mịtaru abya anu Chipfu. Obenu lè-a; g'a ta kpokwa iya ọku l'oru-ngweja g'o bürü ngweja, mkpo iya dù Chipfu ree. ¹³ G'onye gude ngweja-nri abya agwa Chipfu yejekwa iya únú. Ọphu i kwejekwa g'únú ọgbandzu Chileke ngu ono ta adụ lè ngweja-nri ngu. Mbụ-a; yejekwa únú l'iphe, bükpoo ngweja, iigwekpoo egwegwe.

¹⁴ "O -bürü l'unu gude akpuru mbụ, iphe, unu kọru l'opfu unu mịtaru gude abya egweru Chipfu ngweja-nri; unu gbutakwa ishi ereshi, dukwadu oyii; hụa ahụhụ gude gwee ngweja-nri ọbu; unu tsukwaa ya etsutsu. ¹⁵ Unu gbashikwa iya manu; yekwa iya pho ụnwù-isensu; kèle o

bukwa ngweja-nri. ¹⁶ G'onye uke hata nwophu a-no-chi enya ngwēja ono kpoo ọku; mbụ iphe, shi l'ereshi ono, e tsuru etsutsu gbashị iya manụ ono; mękpo iphe, bu ụnwù-isensu, e yeru iya. Ọ bụakwaa ngweja, aakpọ ọku anụ Chipfu."

3

Ngweja-éhu-guu

¹ “Ọ -bụru onye gude ngweja-éhu-guu aby a agwa Chipfu; ọ -bụru oke-eswi; ọzoo ne iya bẹ o gude aby a agwa Chipfu ọbu; g'onye ono gudekwa ọphu adụdu eka iphe mebyiru iya. ² G'onye ono woru eka byabẹ iphe ngweja ono l'ishi. O -mechaa nno l'o woru iya gbua l'ọn-abata ụlo-ekwa-ndzukọ. E -gbuchaa ya; ụnwu Erọnu, bu ndu-uke egude mee-iphe ono je ephephee ọru-ngweja mgburugburu. ³ L'o gbe l'iphe ngweja-éhu-guu ono bọta anụ, aa-kpọ ọku nụ Chipfu. Iphe, aa-bọta bu ẹba, kwechiru iphe-ephə iya; waa ọphu nökota l'iphe-ephə iya l'ophu. ⁴ L'o botakwapho àkpùrù iya ẹphenebo yekobe iya; waa ẹba, dù iya nụ, bu ọphu nọ l'uzo ose iya. G'ọ tuko anya iya ẹphe l'àkpùrù iya ono bofuchaa. ⁵ G'unwu Erọnu woru iya kpoo ọku l'oru-ngweja l'eli ngweja-akpọ-oku ono, nọ l'eli nkụ, e doru l'oku ono; g'ọ bụru ngweja, aakpọ ọku anụ Chipfu, m kpọ iya dù Chipfu ree.

⁶ “Ọ -bụru onye bu aturu; ọzoo eghu bẹ o gude aby a anụ Chipfu ngweja-éhu-guu; ọ -bụ okee ya-o; ọzoo nyee ya-o; g'ọ nükwa ọphu adụdu eka iphe mebyiru iya. ⁷ Ọ -bụru nwatürü bẹ onye ono kpụ bya anụ kẹ ngweja ọbu; g'ọ

kpükwaru iya bya l'iphu Chipfu. ⁸ G'onye ono woru ẹka byabé iphe ngweja ono l'ishi; woru iya gbua l'önü-abata ulo-ékwa-ndzukọ. E -mecha; ụnwu Erönü egude mee anụ ono je ephephee ọru-ngweja mgburugburu. ⁹ Onye ono abya agbé l'anụ ngweja-éhu-guu ono buta anụ, ee-gude gweeru Chipfu ngweja, aa-kpó ọku nụ iya. Eba iya g'o ha bẹ ee-hetagbu; teme l'a gbé lẹ mgboru ọkpu okpurukpu iya gbujita upfumodzu iya l'ophu, bụ ẹka ẹba aduje ono. Eba, kwechiru iphe-épho iya; waa ọphu nökota l'iphe-épho iya bẹ ee-hetafua. ¹⁰ L'o botakwapho àkpùrù iya ẹphenebo yeköbe iya; waa ẹba, dù iya nụ, bụ ọphu nọ l'uzo ose iya. G'o tuko anya iya; ẹphe lẹ àkpùrù iya ono bofuchaa. ¹¹ Onye uke ewota iya je akpooru Chipfu ọku l'ọru-ngweja; kélé ọ bụ nri; mbụ ngweja, aakpó ọku anụ Chipfu.

¹² "Ọ -bụru onye bụ eghu bẹ ọ kpụ bya egwe ngweja obu; g'onye ono kpütakwa iya pho bya l'iphu Chipfu. ¹³ G'onye ono wokwarupho ẹka byabé eghu ono l'ishi; woru iya gbua l'atatiphu ulo-ékwa-ndzukọ. Ụnwu Erönü eworu mee ya je ephephee l'ọru-ngweja mgburugburu. ¹⁴ Iphe, oo-wofuta l'anụ ono gude gweeru Chipfu ngweja, aakpó ọku bụ ẹba, kwechiru iphe-épho iya; mè ọphu nökota l'iphe-épho iya. ¹⁵ L'o botakwapho àkpùrù iya ẹphenebo yeköbe iya; waa ẹba, dù iya nụ, bụ ọphu nọ l'uzo ose iya. G'o tuko anya iya ẹphe l'àkpùrù iya ono bofuchaa. ¹⁶ Onye uke ewota iya je akpoo ọku l'ọru-ngweja; g'o bürü nri, e gweru ngweja, aakpó ọku, mkpó iya dù Chipfu ree. Eba anụ l'ophu bükota kẹ Chipfu.

17 Ekemu-a bụ ekemu, a-no; e -shi l'ogbo sweru ogbo l'eka bükpoo eka unu bu: Unu ta atajekwa eba-iphe; ọzoo mee ya.”

4

Ngweja-iphe-eji

1 Töbudu iya bụ; Chipfu sụ Mósisu: **2** “Waa iphe, ii-pfurū ndu Ízurèlu baa: Teke ọ dürü onye meru iphe-eji l'amagama; mee iphe, Chipfu türü ekemu sụ g'e te emeshi.

3 “O -bürü onye uke, a würü manụ l'ishi meru iphe-eji ọbu; shi nno meta ikpe-anmanma kpua oha l'ophu; g'onye ono kpütakwa oke-eswi, adudu eka iphe mebyiru iya; gude bya ewotaru Chipfu g'o bürü ngweja-iphe-eji k'iphe-eji ono, o meru ono. **4** G'onye ono kpüta oke-eswi ono gude bya l'iphu Chipfu l'ọn-abata ulo-ékwa-ndzukọ. L'o woru eka byabé oke-eswi ono l'ishi; gbua ya l'iphu Chipfu l'eka ono. **5** G'onye uke ono, a würü manụ l'ishi ono harụ meta mee oke-eswi ono gude bahụ l'ime ulo-ékwa-ndzukọ. **6** L'o tsée mkpushi-eka lẹ mee ono phee mgbo ẹsaa l'atatiphu Chipfu; mbụ l'atatiphu ékwa ono, dù nsọ ono. **7** Onye uke ono abya emetakwaphọ mee anụ ono würü ye lẹ mpu pho, e mobegbaaru l'oru-ngweja ụnwù-isensu; mbụ oru-ngweja ono, nọ l'atatiphu Chipfu l'ulo-ékwa-ndzukọ. L'o pata mee ọphu phoduru nụ je awürü ye l'okpali ọru-ngweja eka eegweje ngweja-akpọ-oku, nọ l'ọn-abata ulo-ékwa-ndzukọ.

⁸ “L'ọ bya eheshikọta iphe, bụ ẹba, dù l'oke-eswi ono, e gude egwe ngweja-iphe-eji ono; mbụ ẹba, kwechiru iphe-ephə iya; mékpo ẹba, kweru iphe-ephə iya ono l'ophu. ⁹ L'ọ bya abofu iya àkpùrù iya ephenebo; bya eheshikọta iya ẹba, dù iya nụ, bụ ophu nọ l'uzo ose iya. G'o tuko anya iya; ẹphe l'àkpùrù iya ono bofuchaa. ¹⁰ Qo ẹgube ono, eeheshijie ẹba l'oke-eswi, e gude egwe ngweja-èhu-guu ono bụ g'ee-heshikwapho ọwa. E -mechaa ya nno; onye uke ono ewota iya je akpoo ọku l'oru-ngweja ẹka eegweje ngweja-akpoo-oku. ¹¹ Akpoo oke-eswi ono; mẹ anụ iya l'ophu; je akpaa l'ishi iya; mẹ ẹka iya; mẹ ọkpa iya; waa iphe-ephə iya; mẹ nshị iya; ¹² mbụ anụ eswi ono g'ọ hakọta bẹ oo-gude lufu l'ẹka ndu Ízurèlu kpobegbaaru ulo-ekwa phẹ. G'o gude iya je l'ẹka e te merwushiduru emerwụshi; mbụ l'ẹka aawụshijie ntụ ono; je akpoo ya ọku l'eli ntụ ono.

¹³ “Teke ọ bụ l'ọ ndu Ízurèlu l'ophu meru iphe-eji l'amagama; shi nno mee iphe, Chipfu tịru ekemu sụ g'e te emeshi; obeta ọ bụru l'ephə ta amadụ iphe, meru nụ; bẹ ikpe nmakwaru phẹ. ¹⁴ Teke ọ bükwanu l'iphe, ẹphe meru bẹ ẹphe byaru amaru; gẹ ndu Ízurèlu kpütakwa nwa oke-eswi gude bya l'iphu ulo-ekwa-ndzukọ bya egweeru Chileke ngweja-iphe-eji ono. ¹⁵ Gẹ ndu bụ ogeranya ndu Ízurèlu byabẹ oke-eswi ono ẹka l'ishi l'atatiphu Chipfu; l'e woru nwa oke-eswi ono gbua l'ẹka ono. ¹⁶ G'onye uke, a wuru manụ l'ishi meta mee oke-eswi ono gude bahụ l'ulo-ekwa-ndzukọ; ¹⁷ tsẹe mkpụshi-ẹka lẹ mee

anụ ono; phee mgbo ęsaa l'atatiphu Chipfu; mbụ l'iphu ękwa ono.

18 “L'o metakwapho mee ono wuru ye lẹ mpu, e moberu l'oru-ngweja; mbụ ɔru-ngweja ono, nọ l'atatiphu Chipfu l'ulo-ekwa-ndzukọ ono. L'o pata mee ono ɔphu phoduru nụ je awuru ye l'okpali ɔru-ngweja ęka eegweje ngweja-akpo-oku, bụ ɔphu nọ l'onu-abata ulo-ekwa-ndzukọ. **19** Eba anụ ono l'ophu bẹ oo-heshikọta kpoo ọku l'oru-ngweja ono. **20** Oo ępho g'o meru oke-eswi ono, e gude gwee ngweja-iphe-eji ono bụ g'oo-mekọta oke-eswi ọwa-a. Oo ęgube ono bụ g'onye uke ono e-shi pfuaru phẹ ugwo iphe-eji ọbu, ęphe meru ọbu; k'ophu aa-gukwanuru phẹ nvụ. **21** L'o pata anụ oke-eswi ono gude lụfu l'azụ ęka ndu Izurelu kpobegbaaru ulo-ekwa phẹ je akpoo ọku g'a kpotoru oke-eswi k'ivuzo pho. Ono aburu ngweja-iphe-eji ọha l'ophu.

22 “O -bụru onye-ishi meru iphe-eji l'amagama; mbụ mee iphe, Chipfu, bụ Chileke iya turu ekemu su g'e te emeshi; bẹ ikpe nmaakwaru onye ọbu. **23** O -bụru l'iphe-eji ono, o meru bẹ e meru; o maru; iphe, oo-wota bụ mkpi, adụdu ęka iphe mebyiru iya g'o bụru ngweja iya. **24** L'o byabẹ mkpi ono ęka l'ishi woru iya gbua l'ęka eegbuje anụ, e gude egwe ngweja-akpo-oku l'atatiphu Chipfu. O kwa ngweja-iphe-eji bẹ o bụ. **25** G'onye uke tsée mkpụshi-ęka lẹ mee anụ ono tee lẹ mpu, e mobegbaaru l'oru-ngweja ęka eegweje ngweja-akpo-oku. L'o bya eworu mee ono, phoduru nụ ono wuru ye l'okpali ɔru-ngweja ọbu. **26** Eba anụ ono l'ophu bẹ oo-

heshikota kpoo ọku l'oru-ngweja; g'a kporu kẹ ngweja-ehu-guu pho. Onye uke eshi nno pfua ụgwo iphe-eji ọbu, onye ono meru ọbu; g'eeshi nno gukwanaaru onye ono nvụ l'iphe-eji iya ọbu.

²⁷ “O -buru l'o dyrū onye Ízurēlu mmanụ ozo, meru iphe-eji l'amagama; mbụ mee iphe, Chipfu turu ekemu sụ g'e te emeshi; bẹ ikpe nmaakwaru onye ọbu. ²⁸ O -buru l'iphe-eji ono, o meru ono bẹ e meru; ọ maru; iphe, oo-wota bụ nyee eghu, adụdu eka iphe mebyiru iya; g'o buru ngweja k'iphe-eji ono, o meru ono. ²⁹ G'o byabẹ eka l'ishi anụ ono; woru iya gbua l'eka eegbuje anụ, e gude egwe ngweja-akpọ-ọku. ³⁰ G'onye uke tsẹe mkpụshi-eka lẹ mee anụ ono tee lẹ mpu, e mobegbaaru l'oru-ngweja eka eegweje ngweja-akpọ-ọku. L'o bya eworu mee ono, phoduru nụ ono wuru ye l'okpali ọru-ngweja ọbu. ³¹ L'o bya eheshikota eba, nọ l'anụ ono; mbụ egube ono, eemeje kẹ ngweja-ehu-guu ono. Onye uke akpoo ya ọku l'oru-ngweja; g'o buru ngweja, mkpoo iya du Chipfu ree; g'o shi nno pfua ụgwo iphe-eji, onye ọbu meru; k'ophu aa-gukwanuru iya nvụ.

³² “Teke ọ bụ aturu bẹ onye ono gude bya anụnu kẹ ngweja-iphe-eji ọbu; g'onye ono gudekwa ada aturu, adụdu eka iphe mebyiru iya. ³³ G'o wokwarupho eka byabẹ l'ishi anụ ono; woru iya gbua; g'o buru ngweja-iphe-eji. Eka oo-nodu gbua ya bụ eka eegbuje anụ, e gude egwe ngweja-akpọ-ọku. ³⁴ G'onye uke tsẹe mkpụshi-eka lẹ mee anụ ono tee lẹ mpu ono, e mobegbaaru l'oru-ngweja eka eegweje ngweja-akpọ-ọku. L'o bya eworu mee ono, phoduru nụ

ono wuru ye l'okpali ɔru-ngweja ɔbu. ³⁵ L'o bya eheshikota eba, nɔ l'anu ono; mbu egube ono, eemeje kε ngweja-ehu-guu ono. Onye uke akpoo ya ɔku l'oru-ngweja; g'o bürü ngweja, mkpɔ iya dù Chipfu ree; g'o shi nno pfua ugwo iphe-eki, onye ɔbu meru; k'ophu aa-gukwanuru iya nvu."

5

Iphe, bu nemadzụ -mee ya; l'o gwee ngweja-iphe-eki

¹ "O -büru lε nemadzụ meru iphe-eki; kεle ɔ humaru iphe, nwuru nụ; ɔzoo l'e meru ɔ maru iphe, nwuru nụ; a raarụ iya ɔha arara g'onye humaru nụ bya agbaa ekebe; ɔphu o jeduru agba ekebe ɔbu; bε ejø-iphe ono, o meru ono tukowaru onye ono l'ishi.

² "Ozoo l'o dùru onye denyiru eka l'iphe, aasø nsø; mbu l'iphe, dù g'odzu anu-egbudu, aasø nsø; ɔzoo l'oo odzu iphe-edobe, aasø nsø; ɔzoo l'odzu iphe, akpụ wuruwuru l'alị, aasø nsø; bε onye ɔbu buakwaa onye aasø nsø; m'obeta ɔphu ɔ tø madụ l'o denyiru iya eka; bε ɔ buakwaa onye ikpe nmaru.

³ "Ozoo l'o denyiru eka l'iphe, aasø nsø, shi nemadzụ l'ehu; g'iphe, aasø nsø ɔbu aduhabe, bu iphe, emeje gε nemadzụ bürü onye aasø nsø; m'obeta ɔphu ɔ madụ l'o denyiru iya eka; bε ɔ buakwaa onye ikpe nmaru mε ɔ maerupho.

⁴ "Onye ariduru iphe ɔriri; ɔ pfu-bilihuεpho rịa angu sụ lε ya e-me iphe; m'ɔ bu iphe, dù ree; m'ɔ bu ejø iya; ɔ tø dukpodaa m'obeta ɔ bürü egube gunu bε onye ɔbu riru angu ememe; l'ebε

o vuadaru ụzo rịa ya ọriri; bẹ ikpe nmaakwaru iya; m'ọ maेrupho.

⁵ “O -bụru l'o dụru onye meru iphe-a, a gushiru-a; shi nno mee; ikpe nma iya; g'onye ono pfukwaa iphe, o meru. ⁶ G'onye ono, mesweru nụ ono shi l'eka eghu iya mẹ atụru iya dörü; kpüta ada atụru; ọzoo ada eghu bya anụ Chipfu g'o bụru ngweja-iphe-eji. Onye uke eshi nno pfua ụgwo iphe-eji ọbu, onye ono meru ọbu.

⁷ “O -bụru l'eka onye ọbu te erwuduru lẹ nwatụru; l'o wotaru Chipfu ndo labo; ọzoo kparaka labo k'iphe-eji ono, o meru ono. Gẹ nanụ bụru kẹ ngweja-iphe-eji; ọphuu abụru kẹ ngweja-akpo-oku. ⁸ G'onye ono chiru ụnwu-enu ono je achie onye uke. Onye uke ono evuru ụzo gwee ọphu bụ ngweja-iphe-eji. Oo-swíkwo iya olu; ole g'o to bufukwa iya ishi. ⁹ L'o meta mee ngweja-iphe-eji ono phee lẹ mgburęku ọru-ngweja ono; haa mee ya ọphu phoduru nụ g'o lwashiịa l'okpali oru-ngweja ono. Ọ kwa ngweja-iphe-eji bẹ ọ bụ. ¹⁰ L'o bya eworu ẹnu k'ebu gwee ngweja-akpo-oku; mee ya g'eemeje iya; shi nno gude iya pfua ụgwo iphe-eji, onye ọbu meru; l'a գարս iya nvụ.

¹¹ “Ole ọ -bükwanuru l'onye ono bẹ ta adụdu ike gbata ndo labo; ọzoo kparaka labo; g'onye ono wota nkeru-iri nkweka ukpokutu ereshi; g'o bụru ngweja-iphe-eji k'iphe-eji ono, o meru. G'o to yekwa iya manụ; ọphu o yekwa iya ụnwù-isensu; kèle ọqo ngweja-iphe-eji bẹ ọ bụ. ¹² G'onye ono gude iya wojeru onye uke. G'onye uke hata iya ọphu jiru mkpoji-eka g'o nochia

ẹnya ngweja ono; l'ọ kpọọ ya ọku l'eli ọrun-gweja; l'eli ngweja, aakpọ ọku anụ Chipfu; kеле ọọ ngweja-iphe-eji. ¹³ O bụru; e -mee ya nno; l'ọ bụru iya bụ l'onye uke apfua ụgwo iphe-eji, onye ọbu meshiru; l'a ḡuaru iya nvụ. Iphe-ngweja ono ọphu phoduru nụ aburu k'onye uke ono; ęgube eemeje kę ngweja-nri ono.”

Ngweja-apfụ-ugwo

¹⁴ Chipfu bya epfurụ yeru Mósisu sụ iya: ¹⁵ “O -dürü onye mesweru iphe; mbụ l'o meru iphe-eji l'amagama; ọphu ọ nüduru Chipfu iphe, gbaru iya nụ; g'onye ono shi l'eka eghu iya mę atürü iya dörü; kpüta ebili, adụdu eka iphe mebyiru iya; bya anụ Chipfu g'ọ bụru ngweja-apfụ-ugwo. G'e gudekwa ेrwa sh̄ekelu k'eze-ulo Chileke maru aswa ebili ono. Ọ ngweja-apfụ-ugwo bę ọ bụ. ¹⁶ G'onye ono mezia iphe ono, o mesweru ono; kèle ọ tọ nüduru Chipfu iphe, gbaru iya nụ; l'o yekwakwa iya pho oke lanụ l'uzo ise l'iphe ono; tuko iya chiru nụ onye uke. Onye uke ono egude ebili pho gwee ngweja-apfụ-ugwo; shi nno pfua ụgwo iphe-eji, onye ono meru; l'a ḡuaru iya nvụ.

¹⁷ “O -dürü onye meru iphe-eji; mbụ l'o meru iphe, Chipfu turu ekemu sụ g'e te mejeshi; m'obeta ọphu ọ madụ; bę ikpe nmaakwaru iya; teme ejo-iphe ono tukoru onye ono l'ishi. ¹⁸ G'onye ono shi l'eka eghu iya mę atürü iya dörü; kpütakwa ebili, adụdu eka iphe mebyiru ya; g'ọ bụru ngweja-apfụ-ugwo. G'e gudekwa mkpola-ochaa k'eze-ulo Chileke maru aswa ebili ono. G'ọ nụ iya onye uke g'o gude iya pfua ụgwo amagama ono, bụ iphe ono, o meru; ọphu ọ

madụ ono; l'a ḡuaru iya nvụ. ¹⁹ O kwa ngweja-ikpe-anmanma bę o bụ; kélé ikpe nmarụ onye ono l'iphu Chipfu.”

6

¹ Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ² “O -dụru onye meru iphe-eji; shi nno meswee Chipfu; mbụ l'ọ dzụru nemadzụ ibiya ụka l'iphe, a n̄ru iya sụ g'o dobe; ọzoo g'o leta ẹnya; ọzoo l'ọ narụ nwibe iya nfụ; ọzoo l'o riru nwibe iya urwu; ³ ọzoo l'ọ turutaru iphe, tephahụru etephahụ; ọphu o kwedu lę ya humaru iya; ọzoo l'onye ono kpapyabęru iphe, o meru ḡua ẹnwa; ọzoo l'onye ono meru iphe, dugbaa ęgube ono; shi nno mee iphe-eji; ⁴ onye ono, meru iphe-eji ono; shi nno meta iphe, ikpe nmarụ iya; bụ iphe, oo-me bụ g'o wolata iphe, ọ natarụ lę nfụ; m'o bụ ọphu o ritaru l'urwu; m'o bụ ọphu a n̄ru iya g'o leta ẹnya; o ria ya; m'o bụ iphe onye ọzo, tephahụru nụ; ọ turuta iya; ⁵ m'o bụ iphe, dugbaa ęgube ono, o meru; ọ kpapyabę iya ḡua ẹnwa. G'onye ono pfukwaa ugwo iphe ono g'o ha; teme l'o wotafua ọphu ha g'e kee iphe ono ụzo ise; tukobe iya woru nụ onye nwe iphe ono. Mboku, ọo-tükø iphemiphe ono nụ bụ mboku ono, oo-gude ngweja-apfụ-ugwo gude bya anụ ono. ⁶ Ngweja-apfụ-ugwo, oo-gweru Chipfu bę oo-wotaru onye uke. G'o shi l'eka eghu iya mę aturu iya dörü kpüta ebili, adüdu eka iphe mebyiru iya. G'e gudekwa mkpola-ochaa k'eze-ulø Chileke maru aswa ebili ono. ⁷ Onye uke ono eshi ęgube ono nödu l'atatiphu Chipfu pfua ugwo iphe-eji, onye ono meru; l'a ḡukotaru

iya nvụ l'iphemiphe ono, o meru; ikpe iya nmarụ iya ono.”

Ngweja-akpo-oku

⁸ Noo ya; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ⁹ “Waa ekemu ji-turu Erонu yee ụnwụ iya bụ ọwa: Ekemu ọwa-a bụ kẹ ngweja-akpo-oku bẹ a tụ-doru iya sụ: Gẹ ngweja-akpo-oku nökotajekwa l'ọku, dù l'ọru-ngwěja ẹnyashi ophu; jasụ gẹ nchi boḥu. Ọku, nọ l'ọru-ngwěja ono enwue ya pho l'eli. ¹⁰ Teke o rwuru l'ütsu; g'onye uke ono chịta uwe iya ono yee; mbụ uwe ono, e meru l'oghu ὄchaaa ono. L'ọ chítakwapho nwịba pho yeada l'ime ẹhu. L'ọ bya ekpota ntụ, shi lẹ ngweja-akpo-oku ono, bụ ọphu ọku kepyashiru l'ọru-ngwěja ono; je asube lẹ mgburęku ọru-ngwěja ono. ¹¹ L'ọ bya eyefu uwe iya ono; bya achịta uwe ọzo yee; pata ntụ ono lụfu l'azụ eka ndu Ízuręlu kpobegbaaru ulo-ékwa phẹ; je asube l'eka e merwuduru emerwụ. ¹² G'ọku ono, nọ l'ọru-ngwěja ono nwuekwapho g'o'onwu l'eli iya; g'e te menyikwa iya emenyi. G'onye uke yejekwa iya nkụ l'ütsu mbokumboku. L'ọ bya eworu anụ ngweja-akpo-oku doo giriri l'eli iya; l'ọ kpokwapho ẹba, shi l'anụ ngweja-ẹhu-guu ọku l'eli iya. ¹³ G'ọku ono nwujeephō l'eli ọru-ngwěja ono mkpùrumkpuru; g'ọ tọ nyihujekwa anyịhu.”

Ngweja-nri

¹⁴ “Waa ekemu lẹ g'ee-gudeje egwe ngweja-nri baa: Ọo ụnwụ Erонu a-noduje l'iphu Chipfu gwee ngweja ono; l'iphu ọru-ngwěja ono.

¹⁵ G'onye uke hata ukpokutu ereshi ono, a gworu lẹ manụ ono ophu jiru mkpoji-eka; wotakwapho iphe, bụ ụnwù-isensu, e yeru lẹ ngweja-nri ono; je akpoo ọku l'ọru-ngweja ono g'o nochia ẹnya ngweja ono; bürü ngweja, mkpo iya dù Chipfu ree. ¹⁶ E -mechaa; gẹ Erọnu yee ụnwụ iya ria ophu ghuduru nụ; ọle g'ephe te eyekwa iya iphe, ekoje buredi; teme g'eka ephe a-nodu ria ya bukwaru eka dù nsọ. G'ephe nodukwa l'oma-unuphu ulo-ekwa-ndzukọ ria ya. ¹⁷ G'e te eyekobejekwa iya iphe, ekoje buredi; mẹ a -nodu eghe iya. Ono bẹ mu nṣru phẹ g'o bürü oke iya nkephẹ lẹ ngweja, aakpoo ọku ono. O kakota nsọ gẹ kẹ ngweja-iphe-eji; waa kẹ ngweja-apfụ-ugwo. ¹⁸ Onyemonye, bụ nwoke l'oshilokpa Erọnu bẹ e-rije iya nụ. O bürü g'ee-meje iya bụ ono jasụ l'ojejoje l'ogbo unu; mbụ g'ee-meje iphe, bükpoo ngweja, aakpoo ọku anụ Chipfu. Onyemonye, denyiru eka lẹ ngweja ono a-dükwa nsọ."

¹⁹ Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfurụ yeru Mosisu sụ iya: ²⁰ "Ọwa-a bụ ngweja, oshilokpa Erọnu e-gudeje gweeru Chipfu mbóku, a wúru iya manụ l'ishi: Iphe, ephe e-gudeje bụ nkeru-iri nkwegka ukpokutu ereshi; g'o bürü ngweja-nri ono, eegweje mkpúrumkpuru ono. Nkerébo iya bẹ ee-gwe l'utsu; nkeru-ébo iya ophuu bürü l'uzenyashi. ²¹ G'e ye iya lẹ mbeji; gwọ ya lẹ manụ ree; woru iya ghee egheghe pabata. L'i bya eworu iya gwépyashịa egwépyashi; gude bya egweeru Chipfu; g'o bürü ngweja-nri, mkpo iya dù Chipfu ree. ²² O bürü onye ono, bụ oshilokpa Erọnu ono, a wúru manụ g'o nochia

enya iya bürü onye uke ono bẹ e-gwe ngweja ono l'onwiya. Iphe ono bụ iphe, a tọru ọkpa iya g'e meje iya jasụ l'ojejoje. G'a kpokotajekwa iya ọku g'o ha. ²³ Mbụ l'iphe, bükpoo ngwēja-nri, onye uke gwerụ bẹ aa-kpọ ọku l'ophu; g'e te rikwa iya eriri."

Ngweja-iphe-eji

²⁴ Təbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ²⁵ "Waa iphe, ii-pfuru yeru Erənu yee ụnwụ iya baa: Owaa bụ ekemu kẹ ngweja-iphe-eji. Oo l'eka ono, eegbuje anụ e gude egwe ngweja-akpọ-ọku ono bùkwapho eka ee-gbuje anụ, e gude egwe ngweja-iphe-eji; mbụ l'aanoduje l'atatiphu Chipfu gbua anụ ọbu. O kwa ngweja, dù nsọ shii bẹ ọ bụ. ²⁶ G'onye uke, bụ iya gwerụ ngweja-iphe-eji ono rikwaa ya. Oo l'eka dù nsọ bẹ ọo-nodu ria ya. Eka ọo-nodu ria ya bụ l'oma-unuphu ụlo-ekwa-ndzuko. ²⁷ Onyemonye, denyiru eka l'anụ ono a-dükwa nsọ. O -bürü lẹ mee anụ ono daru l'uwe; g'a nödukwa l'eka dù nsọ saa uwe Ọbu. ²⁸ O -bürü ite, a kpuru l'urwa bẹ e gude shia anụ ono; g'a tükpokwaa ite ono; teke ọ bụ ite-igwe; g'e huchakwaa ya ehucha; teme l'a saa ya asasa. ²⁹ Ndu bụ nwoke lẹ ndibe onye uke g'ephe ha l'e-rikota iya. O kwa ngweja, dù nsọ shii bẹ ọ bụ. ³⁰ Ole-a; g'e te rikwa anụ ngweja-iphe-eji, bụ ọphu e gude mee ya woba l'ulo-ekwa-ndzuko g'e gude pfua ụgwo iphe-eji l'eka-dù-nsọ. G'a kpokotakwa iya ọku."

¹ “Ọwaa bụ ekemu kẹ ngweja-apfụ-ugwo. Ọ kwa iya bụ ngweja, dù nsọ shii. ² Ọ l'eka eegbuje anụ, e gude egwe ngweja-akpo-oku bẹ ee-gbuje anụ, e gude egwe ngweja-apfụ-ugwo. L'e phephhee mee ya l'oru-ngweja mgburugburu. ³ Eba anụ ono l'ophu bẹ ee-gude gwekotaru Chileke; mbụ eba, shi l'upfumodzu iya; mẹ ophu kwechiru iphe-ephə iya; ⁴ waa àkpùrù iya ephenebo; yee èbà, no l'uzo ose iya; waa anya iya bẹ aa-tuko yee àkpùrù iya pho wota. ⁵ G'onye uke tükokwa iya kpoo ọku l'oru-ngweja; g'o bürü ngweja, aakpọ ọku anụ Chipfu. Ọ kwa ngweja-apfụ-ugwo bẹ ọ bụ. ⁶ Iphe, bükpoo onye bụ nwoke lẹ ndu bụ uke l'e-rije iya. Ọ bürü l'eka dù nsọ bẹ aa-noduje ria ya; noo kele ọ bụ ngweja, dù nsọ shii.

⁷ “G'o bükwarupho egube ono, a túru ọnụ g'e meje iphe ngweja-iphe-eji ono bụ g'ee-meje kẹ ngweja-onye-ikpe-nmarụ. Ọ bürü onye uke, gude iya apfụ ugwo iphe-eji ono bẹ e-nweru iya nụ. ⁸ Ọ bürü onye uke, gwerụ nemadzụ ngweja-akpọ-oku bẹ e-nworu akpọ iya. ⁹ Iphe, bụ ngweja-nri, e gheru lẹ ntụ-ọku; ọzoo ophu e shiru l'ite; ọzoo ọphu e gheru lẹ mbeji bükwa onye uke, gwerụ iya nụ nwe iya. ¹⁰ Teme iphe, bükpoo ngweja-nri ọphu a gworu lẹ manụ; mẹ k'okponku; tükokwarupho bükotaru k'ụnwu Eronu g'ephe ha. G'ephe kejekwa iya ẹnya nhamunha.”

Ngweja-ehu-guu

¹¹ “Ọwaa bụ ekemu kẹ ngweja-ehu-guu, nemadzụ gude bya anụ Chipfu. ¹² Ọ -bürü l'onye

obooku anu iya g'o gude iya kele Chipfu ekele; be iphe, onye ono e-gude tsoru iphe ngweja ono bu akara, a gworu le manu; ophu e yeduru iya iphe, ekoje buredi; waa echa-mbekee, e meru manu; ophu e yeduru iya iphe, ekoje buredi; waa akara, e meru l'ukpokutu ereshi, a gworu le manu rengurengu. ¹³ Iphe oo-gweru yekobe le ngweja-ehu-guu ono, o gude ekele Chipfu ono bu akara, e yekoberu iphe ekoje buredi. ¹⁴ L'ooshije le ngweja ono wota ngguru akara lanu l'iphe ngweja ono iche iche woru gwee g'o buru ngweja, e gweru nu Chipfu. O buru onye e-ri iya nu bu onye uke ono, pheru mee ngweja-ehu-guu pho. ¹⁵ Anu ngweja-ehu-guu ono, o gude bya ekele Chipfu ekele ono be aa-takota le mboku, a nuru iya Chipfu. G'o to dukwa ophu aa-ha g'o kwaa akwakwa futa utsu.

¹⁶ "Ole o -bukwanuru le ngweja onye obu bu ngweja, o gude eme iphe, o riburu angu ememe; ozoo ngweja, o turu obu iya onyo abya egwegwe; l'a taa anu ono mboku, a nuru iya. O -buru l'a ta tagbuduru iya; g'a tafufua ya le nchitabohu iya. ¹⁷ Teke o bu l'o phodukwarupho le mboku k'eto; g'a kpoo ya oku. ¹⁸ O -buru l'o duru anu ngweja-ehu-guu ono ophu a taru le mboku k'eto be aa-jikakwa ngweja obu; ophu aaguduru iya eyeru onye gweru iya nu. Oo-buru ebyi be o meru; teme onye rikwanuru iya nu be ejo-iphe, o meru a-tu-koru l'ishi.

¹⁹ "Anu ono ophu rwuru l'iphe, aasø nsø; g'a ta takwa iya atata; g'e wokwaru iya kpoo oku. Ole o -bukwanuru l'o anu ozo; g'onye a ta sodu nsø taa ya. ²⁰ O -duru onye aasø nsø, taru anu

ngweja-éhu-guu kẹ Chipfu; g'e bufukwa iya lẹ ndu nkiya. ²¹ O -bükwarupho l'o duru onye denyiru éka l'iphe, aasø nsø; dù g'iphe, aasø nsø, shi nemadzụ l'éhu; ozoo anụ, aasø nsø; ozoo iphe ọzo, bugbaa iphe, aasø nsø; o -mechaa bya ataa anụ ono, e gude gweeru Chipfu ngweja-éhu-guu ono; g'e bufukwa onye ọbu lẹ ndu nkiya."

²² Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ²³ "Pfuaru ndu Ízurelụ sụ phẹ-a: Unu ta adukwa eba iphe, unu a-tajẹ, dù g'eba eswi; ozoo eba atürü; ozoo eba eghu. ²⁴ Teke o bụ eba-anụ, nwuhuru l'onwiya; ozoo ọphu anụ-egbudu gburu bẹ o -dụ unu ree; unu gudejekwa iya mee iphe; ole g'unu ba tsökwa iya onu. ²⁵ Iphe, bụ onye taru eba-anụ, e gude gwee ngweja, aakpọ ọku anụ Chipfu; g'e bufukwa iya lẹ ndu nkiya. ²⁶ Obetakpoo unu laa awe je eburu; unu te erijekwa mee-iphe; mbụ mee ẹnu; ozoo mee anụ. ²⁷ Onye riru mee-iphe; unu bufukwa onye ono lẹ ndu nkiya."

²⁸ Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ²⁹ "Pfuaru ndu Ízurelụ sụ phẹ-a: Onye gude ngweja-éhu-guu abya egweru nụ Chipfu; g'o wotakwa éka iya ọphu rwuberu Chipfu gweeru iya; ³⁰ mbụ g'o gude éka iya wota ngweja, aa-kpọ ọku nụ Chipfu. L'o wota eba iya; waa ñdụ iya bya anụ Chipfu; woru ñdụ iya ono maa amama l'iphu Chipfu g'ọ bụru ngweja-amama. ³¹ Onye uke ewota eba iya ono kpoo ọku l'oru-ngweja. Ole ñdụ iya bụ kẹ Eronu yee ụnwu iya. ³² G'unu kwata ụtapfu ọkpa ekutara anụ ngweja-éhu-guu unu ono woru nụ

onye uke ono g'ọ bụru ụtu, a tịrụ iya. ³³ Ụnwụ Erọnu onye ọphu gude mee anụ ono; yee ẹba iya je egwee ngweja-ehu-guu ọbu bẹ aa-nụ ụtapfu ọkpa erekutara iya ono g'ọ bụru oke iya nkiya; ³⁴ kélé mu shiwaal lę ngweja-ehu-guu ono, ndu Ízurelu egwejeru nụ mu ono wota ńdụ iya ono, aamajẹ amama ono; yee ụtapfu iya ono, a tịrụ l'ụtu ono; woru nụ Erọnu yee ụnwụ iya; g'ọ bụru okiphe, ẹphe e-ketajẹ l'eka ndu Ízurelu jasụ l'ojejoje. ³⁵ Owaa bụ okiphe, shi lę ngweja, aakpoje ọku anụ Chipfu, bụ ọphu e doberu g'a nuje Erọnu yee ụnwụ iya; eshi mbóku, a hofutaru phẹ iche; g'ephe bụru ndu-uke jejeru Chipfu ozi. ³⁶ Mbóku ono, a wụru phẹ manụ l'ishi ono bẹ Chipfu tịrụ ekemu su gẹ ndu Ízurelu nuje phẹ ẹka ono g'ọ bụru okiphe phẹ; teme ọ bukwarupho g'aa-nuje iya ụnwụ phẹ bụ ono; e -shi l'ogbo sweru ogbo jasụ l'ojejoje."

³⁷ Oo ekemu-a bẹ ee-tsoje mẹ a -nodu egwe ngweja-akpo-ọku; waa ngweja-nri; waa ngweja-iphe-eji; waa ngweja-apfụ-ugwo; waa ngweja, e gude eme nemadzụ g'ọ bụru onye uke; waa ngweja-ehu-guu; ³⁸ bụ iya bụ ekemu ono, Chipfu tịrụ nụ Mósisu l'úbvú Sayınayı lę mbóku ono, ọ suru gẹ ndu Ízurelu wotaru yébe Chipfu ngweja l'echięgu Sayınayı ono.

8

Edobe ndu-uke nsọ (Awụ 29:1-37)

¹ Tọbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu; su iya: ² "Duta Erọnu yee ụnwụ iya; l'i

chita uwe ndu-uke ono; bya ewota manụ awụ l'ishi ono; l'ị kpüta oke-eswi ono, ee-gude gwee ngweja-iphe-eji ono; waa ebili labo ono; bya apata nkata buredi ono, e yeduru iphe, ekoje buredi ono. ³ L'ị bya ekukọ ndu Ízurelu g'ephe ha g'ephe dzukobé l'ọnū-abata ụlo-ekwa-ndzuko.”

⁴ Təbudu iya bụ; Mósisu bya emekota ge Chipfu ziru iya g'o mee; ndu Ízurelu bya edzukobé l'ọnū-abata ụlo-ekwa-ndzuko. ⁵ Mósisu bya asụ ndu Ízurelu ono: “Wakwa iphe, Chipfu sru g'e mee baa.”

⁶ Mósisu bya eduta Erọnụ; yee ụnwụ iya lufuta; bya egude mini wụa phę ęhu. ⁷ O wota uwe ime-ęhu ono yee Erọnụ; bya egude ękwa-atụ-but-a-l'upfu ono kebuta iya. Ọ bya ewota uwe mgbalanụ ono yepyabę iya; bya ewota uwe-ukuvu ono yechite l'uwe mgbalanụ ono; gude wérere ękwa ono, ee-gude tụ-but-a uwe-ukuvu ono l'upfu ono; gude tụ-but-a iya. ⁸ O wota uwe-ökpoma ono yekwaa ya phę; bya ewota ido Urimu; waa Tumimu ye l'uwe-ökpoma ono. ⁹ Ọ bya eworu okpulishi-ękwa ono kpube iya; bya eworu iphe ono, du g'okwekpu, e meru lę mkpola-ododo ono; mbụ okpu ono, du nsọ ono; libe l'okpulishi-ękwa ono l'uzo atatiphu, bụ iya bụ ge Chipfu türü Mósisu ekemu sụ g'o mee ya.

¹⁰ Noo ya; Mósisu bya ewota manụ awụ l'ishi obu; bya awukota l'ulo-ekwa ono; mę iphemiphe, nökota iya nụ; shi nno mee ya; ọ dükota nsọ. ¹¹ O meta manụ ono phee mgbo ęsaa l'oru-ngweja ono; mékpoo ngwa iya g'o ha; mékpoo eze gbamugbamụ ono; yee ıkpa iya; shi

nno mee ya; o dukota nsø. ¹² O bya ewota manu awu l'ishi ono wua Erønu l'ishi gude mee ya; o du nsø. ¹³ No iya; Mòsisu byakwaphø bya eduta ụnwu Erønu futa; bya eworu uwe mgbalanu yee phø; bya egude ękwa-atụ-but-a-l'upfu webegbaa phø; bya ewota okpu ndu-uke kpubeegbaa phø l'ishi, bu iya bu ge Chipfu tñru Mòsisu ọnù g'o mee ya.

¹⁴ O bya akputa oke-eswi ono, ee-gude gwee ngweja-iphe-eji ono bya; Erønu yee ụnwu iya woru ęka byabø oke-eswi ono l'ishi. ¹⁵ Mòsisu woru oke-eswi ono gbua; bya emeta mee ya gude mkpushi-ęka iya tee ya le mpu, nogbaa l'oru-ngweja ono; shi nno swafu ntürwu, du iya nü. O woru ophobia ghuduru nü wua l'okpali oru-ngweja ono; gude mee ya; o du nsø; pfua ugwo iphe-eji; shi nno swafu ntürwu, du iya nü. ¹⁶ Mòsisu bya eheshikota ęba, nø l'iphe-ephø iya g'o ha; botakwaphø anya iya; waa akpùrù iya ęphenebo; yee ęba, nökota iya nü; woru kpoo ɔku l'oru-ngweja ono. ¹⁷ O bñru anu oke-eswi ono; waa kpoo iya; yee nshì iya be o gude je akpoo ɔku l'azu ęka ndu Izurèlu kpóberu ulo-ękwa phø, bu iya bu ge Chipfu sñru Mòsisu g'o mee ya.

¹⁸ O bya akputa ebili ono, ee-gude gwee ngweja-akpoo-ɔku ono; Erønu yee ụnwu iya bya eworu ęka byabø ebili ono l'ishi. ¹⁹ Mòsisu gbua ebili ono; nakøbe mee ya; pata mee ya ono phedzuru le mgburèku oru-ngweja ono mgburugburu. ²⁰ O gbubushia anu ebili ono mkpirikpu mkpirikpu; mbu Mòsisu; bya eworu ishi iya yee mkpirikpu mkpirikpu iya ono; me

eba iya kpokota ɔku. ²¹ O gude mini saa iphe-ephə iya; waa ɛka iya; yee ɔkpa iya asasa; bya atuko anu ebili ono kpoo ɔku l'oru-ngweja ono; ɔ bụru ngweja-akpoo-ɔku, a nṣru Chipfu; mbụ ngweja, aakpoo ɔku anu Chipfu, mkpoo iya dù iya ree, bụ iya bụ ge Chipfu turu Mósisi ekemu g'o mee ya.

²² O bya akputa ebili ɔphuu. Ebili k'ono bụ ɔphu ee-gude mee Erönü; yee ụnwu iya g'ephə bụru ndu-uke. Erönü yee ụnwu iya je eworu ɛka byabé iya l'ishi. ²³ Mósisi gbua ebili k'ono; haru mee ya meta; tee Erönü l'atakpa-nchị erekutara; mè lè mkpushi-ɛka ezeke-ɛka erekutara; waa lè mkpushi-ɔkpa ezeke-ɔkpa erekutara. ²⁴ Mósisi dufutakwapho ụnwu Erönü; bya etekwa phə pho mee ono l'atakpa-nchị erekutara; waa lè mkpushi-ɛka ezeke-ɛka erekutara; waa lè mkpushi-ɔkpa ezeke-ɔkpa erekutara. Mósisi bya eworu mee ono phedzuru lè mgburęku oru-ngweja ono mgburugburu. ²⁵ O bya eheta eba iya; hetachaa eba, dù l'upfumodzu iya; waa ɔphu nökota l'iphe-ephə iya g'ọ ha; botakwapho anya iya; waa àkpùrù iya ephenebo; yee eba, nökota iya nụ; wota ụtapfu ɔkpa erekutara iya tükwase iya. ²⁶ O je lè nkata ono, e yeru buredi ono, e gudedu iphe, ekoje buredi ghee ono, nọ l'atatiphu Chipfu ono; bya ahata ishi buredi lanu; hatakwapho ishi akara lanu l'akara ono, a gwori lè manu ghee ono; waa ɛcha-mbekee lanu. O wota iya yekobé l'eba iya pho; yee ụtapfu ɔkpa erekutara iya pho. ²⁷ O tuko iphemiphe ono g'ọ ha dẹe Erönü yee ụnwu iya l'ɛka; ephə bya eworu iya maa amama l'iphu Chipfu g'ọ bụru ngweja-amama. ²⁸ Mósisi

bya anata phē iphemiphe ono; tuko yele ngweja-akpo-oku phō kpō ɔku l'oru-ngweja ono; ɔ bụru ngweja, e gude mee nemadzụ g'o bụru onye uke; mbụ ngweja, aakpo ɔku anụ Chipfu, mkpo iya dù iya ree. ²⁹ O wotakwapho ndú iya, bụ iya bụ oke, a heru Mósisu l'ebili ono, e gude mee Erönü phē g'ephe bụru ndu-uke ono; makwapho amama l'iphu Chipfu; g'o bụru ngweja-amama, bụ iya bụ gē Chipfu tūru Mósisu l'ekemu g'o mee ya.

³⁰ Noo ya; Mósisu bya emeta manụ awụ l'ishi ono; bya emetakwapho mee ono, nō l'oru-ngweja ono; bya eworu phee Erönü yee ụnwu iya l'ehu; waa l'uwe phē. Ọ ya bụ; o mee Erönü yele uwe iya; waa ụnwu iya yele uwe nkephē; ephe tuko dükota nsọ.

³¹ Mósisu sụ Erönü yee ụnwu iya: "Unu je eshia anụ ono l'önü-abata ụlo-ekwa-ndzukọ. Unu anodu l'eka ono taa ya; yele buredi ono, nō lẹ nkata ono, e yeru ngweja, e gude mee unu g'unu bụru ndu-uke ono, bụ iya bụ iphe, mu tūru ekemu sụ gē Erönü yee ụnwu iya rije.

³² Anụ ono yee buredi ono ọphu phoduru nụ bẹ unu e-woru je akpoo ɔku. ³³ Unu ta tūgbukwa l'önü-abata ụlo-ekwa-ndzukọ ono jasụ unu anorwua ya ujiku ɛsaa; mbụ jasụ l'e meghee k'eme unu g'unu bụru ndu-uke ono; noo kélé ọo ujiku ɛsaa ono bẹ ee-gude mekota k'eme unu g'unu bụru ndu-uke ono. ³⁴ Iphe, e meru ntanụ-a bụ iphe, Chipfu tūru ekemu sụ g'e mee; gude pfua ụgwo iphe-eji, unu meru. ³⁵ Noo g'o gude unu je l'anodu l'önü-abata ụlo-ekwa-ndzukọ eswe l'enyashi nōo ya ujiku ɛsaa; shi nno mee iphe,

Chipfu sürü g'e meje; g'ọnwu te egbuunu; kèle ọ kwa g'a tūru mu ekemu iya bụ ono.”

³⁶ Noo ya; Erönü yee ụnwu iyamekota iphe, Chipfu shi l'önü Mósisu sụ g'ephe mee.

9

Ndu uke awata eje ozi phę

¹ O be lẹ mbóku k'ésato; Mósisu kua Erönü; yee ụnwu iya; waa ndu bụ ogerenya Ízurelu. ² Ọ sụ Erönü-a: “Kputa nwa oke-eswi, ii-gude gwee ngweja-iphe-eji; yee ebili, ii-gude gwee ngweja-akpọ-oku; mbụ ọphu adudu eka iphe mebyiru iya; kpuru iya bya l'iphu Chipfu. ³ Pfuaru ụnwu Ízurelu sụ phę: Unu kputa mkpi g'e gude gwee ngweja-iphe-eji; unu akputa nweswi yee nwatüru; ẹphenebo a-buçharu ọphu nowaru mgbarapha; ọphu ọ dudu eka iphe mebyiru iya; gude je g'e gwee ngweja-akpọ-oku. ⁴ Unu akputakwapho oke-eswi; waa ebili, ee-gude gwee ngweja-ehu-guu; g'e gude gwee ngweja l'iphu Chipfu; mèkwapho ngweja-nri, a gworu lẹ manu; kèle ntanụ-a bẹ Chipfu e-goshikwa unu onwiya.”

⁵ Ephe gweta iphe ono, Mósisu gushiru ono; bya l'iphu ụlo-ekwa-ndzukọ. Iphe, bükpo ndu Ízurelu l'ophu wyritaru bya akuru l'iphu Chipfu. ⁶ Noo ya; Mósisu sụ: “Wakwa iphe, Chipfu sürü g'unu mee baa; gę ya egoshikwanu unu ọdu-biribiri iya.” ⁷ Tobudu iya bụ; Mósisu sụ Erönü: “Tugbua je l'örü-ngweja je egwee ngweja-iphe-eji ngu ọbu; yee ngweja-akpọ-oku ngu ọbu; gude

pfụaru onwongu ụgwo iphe-eji; yee ụgwo iphe-eji ndu Ízurelu. Gwee ngweja ono gude pfua ụgwo iphe-eji phẹ, bụ iya bụ gẹ Chipfu pfuru sụ g'e mee ya."

⁸ Noo ya bụ; Eronu bya eje l'orū-ngweja ono; je egbua nwa oke-eswi ono, oo-gude gwee ngweja-iphe-eji nkiya ono. ⁹ Unwu iya bya apataru iya mee nwa oke-eswi ono. O gude mkpushi-eka meta mee ono tee lẹ mpu, e mobegbaaru l'orūngweja ono; bya eworu mee ono ophu phoduru nụ; wuru ye l'okpali orū-ngweja ono. ¹⁰ O bya eworu eba-anụ ono, o gude gwee ngweja-iphe-eji ono; waa àkpùrù iya ephenebo; waa anya iya; kpoo ọku l'orū-ngweja ono, bụ iya bụ gẹ Chipfu tñru Mósisu ọnụ g'e mee ya ono. ¹¹ Anụ iya; waa akpø iya bẹ ọ kpotoru ọku l'azụ eka ndu Ízurelu kpóberu ụlo-ékwà phẹ ono.

¹² Eronu bya akpüta anụ ono, oo-gude gwee ngweja-akpø-ọku ono gbua. Unwu iya bya apataru iya mee anụ ono; ọ bya ephepheee ya l'orūngweja ono mgburugburu. ¹³ Ephe haa anụ ngweja-akpø-ọku ono nanụ nanụ nụ iya; ephe nñchaa ya; nụ iya mè ishi iya; ọ tuko iya g'o ha kpoo ọku l'orūngweja ono. ¹⁴ O gude mini saa iphe-ephø iya; waa eka iya; waa ọkpa iya asasa; bya akpokwaa ya pho ọku l'eli ngweja-akpø-ọku ono, nohawa l'orūngweja ono.

¹⁵ Eronu gwefuta iphe ngweja ndu Ízurelu; kpüta eghu ono, oo-gude gwee ngweja-iphe-eji nkephé ono gbua; gude iya gwee ngweja-iphe-eji; ęgube ono, o gweru kẹ mbulembu pho. ¹⁶ O

bya akpụta anụ ono, oo-gude gwee ngweja-akpoọku ono; bya egude iya gwee ngweja ọbu g'a turu ọnu su g'e meje iya. ¹⁷ O wotakwapho ngweja-nri ono; bya ahata iya ọphu jiru mkpoji-eka; kpoo ya ọku l'oru-ngweja; a -gufukwaro ngweja-akpoọku, eegweje l'utsu. ¹⁸ O bya egbua oke-eswi pho; yee ebili pho; gude gweeru ndu Izurelu ngweja-ehu-guu. Unwu iya pataru iya mee anụ ono; ọ nata iya phephee oru-ngweja ono mgburugburu. ¹⁹ Ephe wotakwaru iya pho ẹba oke-eswi ono; yee k'ebili ono; mbu ẹba, shi l'upfumodzu iya; waa ẹba, kwechiru iphe-epho iya; waa àkpùru iya ẹphenebo; waa anya iya. ²⁰ Ephe woru ẹba-anụ ono tukobe le ndu iya. Eronu bya eworu ẹba ono kpoo ọku l'oru-ngweja ono; ²¹ ole ndu iya ono; waa ụtapfu ọkpa ekutara iya; be o woru maa amama l'iphu Chipfu g'o bụru ngweja-amama, bụ iya bụ ge Mosisu suru g'e mee ya.

²² Tobudu iya bụ; Eronu chilia eka imeli l'uzo eka ndu Izurelu no; bya agoro ọnu-oma nu phe; bya eshi l'eka o shi egwe ngweja-iphe-iji pho; yee ngweja-akpoọku pho; me ngweja-ehu-guu pho; nyizeta. ²³ Mosisu yee Eronu tuko bahụ l'ime ulo-ekwa-ndzukọ ono. Ephe futaepho; ephe goru ọnu-oma nu ndu Izurelu; Chipfu goshi ndu ono l'ophu obgunwijinwii ya. ²⁴ Ọku shi l'iphu Chipfu daa bya ekee ngweja-akpoọku ono; yee ẹba ono, no l'eli oru-ngweja ono. Ndu Izurelu humaepho iphe ono, nwuru nu ono; ephe tushia ụzu ẹhu-utso; bya adakota kpurumu woru iphu bubechaa l'ali.

10

Anwụhu Nadabu yee Abihu

¹ Ụnwụ Erönü, bụ Nadabu; yee Abihu wotachaa iphe, aaguje ọku phẹ l'ehu l'ehu; bya anwuru ọku ye iya; bya eye iya ụnwù-isensu. O bụru ọku adudu nsọ bẹ ẹphe gude bya l'iphu Chipfu; bụ iphe ọ suru g'ephe te emejeshi. ² Tobudu iya bụ; ọku shi l'iphu Chipfu bya eworu phẹ tsua; ẹphe nọdu l'iphu Chipfu l'eka ono nwụshihu. ³ Mósisu sụ Erönü: “O kwa iphe-a bẹ Chipfu pfuru teke ono sụ: ‘Ndu abya mu ntse bẹ mu e-goshije onwomu g'ephe maru lẹ mu dụ nsọ; mu emee gẹ ndu Ízuręlu l'ophu hụma ọdu-biribiri mu.’” Erönü nodulepho ngguingguji.

⁴ Mósisu kua Mishelu; waa Èluzafanu, bụ ụnwụ Uzelu. Uzelu ono bụ nwuné nna Erönü. O sụ phẹ: “Unu kpiritaru ntse bya apata ụnwunna unu pafụ l'ulo-ekwa Chileke; parụ je l'azụ eka ndu Ízuręlu kpóberu ulo-ekwa phẹ.” ⁵ No iya; ẹphe jekube iya; je apata phẹ; ẹphe l'uwe mgbalanụ phẹ ono pafụ l'azụ eka ndu Ízuręlu kpóberu ulo-ekwa phẹ ono, bụ iya bụ gẹ Mósisu suru g'ephe mee ya.

⁶ Noo ya; Mósisu sụ Erönü; yee ụnwụ iya, bụ Eleyaza; waa Itama: “Unu te emekwa ishi unu njọ ememe; ọphu ọ dukwa onye a-laka uwe iya; kélé ọ -bürü l'unu meru nno bẹ unu a-nwụhukwa; mbụ Chipfu atukoshi ndu Ízuręlu l'ophu oke ẹhu-eghu iya. Oo ụnwunna unu, bụ ndu Ízuręlu l'ophu a-ra ekwa ndu Chipfu gude ọku kegbushia. ⁷ Unu ta lụfukwa alụfu

l'onu-abata ụlo-ekwa-ndzukọ; anonyakwa unu nwụshihu; noo kèle Chipfu wuru unu manu l'ishi." Ephe mekotaephō iphemiphe, Mosisu suru g'ephe mee.

Ekemu kẹ ndu-uke

8 Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Erönü sụ iya: **9** "Ta ngujekwa mée; ophu i ngujekwa iphemiphe, atsụ atsutsu; gubedua l'onwongu; mēkpoo ụnwu ngu; teke unu abahụ l'ulo-ekwa-ndzukọ; ọdumeka bẹ unu a-nwụshihukwa. O bụru g'oo-dụ bụ ono ojejoje l'ogbo unu; eshi l'ogbo swewaruro ogbo. **10** Oo ya bụ; g'unu edokahaje iphe, dụ nsọ; yee iphe, adụdu nsọ; dokaha iphe, aasọ nsọ; yee iphe, a ta sọdu nsọ. **11** Unu ezije ụnwu Izurelu iphe, bụ ekemu ono g'o ha, bụ ophu Chipfu shi l'eka Mosisu t̄arū phẹ."

12 Töbudu iya bụ; Mosisu bya epfuru yeru Erönü; yee ụnwu iya ndu ophu phoduru nụ, bụ iya bụ Eleyaza yee Itama; sụ phẹ: "Unu wota ngweja-nri ophu phoduru nụ lẹ ngweja ono, a kpotoru ọku nụ Chipfu. Unu woru iya ria lẹ mgboru oru-ngweja ono. Ole g'unu te eyekwa iya iphe, ekoje buredi. Noo kèle ọ bụ ngweja, dụ nsọ shii. **13** Unu nödukwa l'eka dụ nsọ ria ya; noo kèle ọ iphe, rwuberu ngu nụ; bya aburu iphe, rwuberu ụnwu ngu; mbụ ngweja ono, aakpọ ọku anu Chipfu ono; kèle ọ g'a turu mu ekemu iya bụ ono. **14** Obenu lẹ-a; gubedua gụ l'ụnwu ngu unwoke; yee ụnwu ngu ụnwanyi bẹ a-tajé ñdú anu ono, e gude gwee ngweja-amama ono; yee ụtapfu iya ono, a nṣru ono. Unu nödujekwa l'eka dụ nsọ taa ya; kèle ọ iphe, rwuberu ngu

nụ; bya abụru iphe, rwuberu ụnwu ngu, shi l'iphe, ụnwu Ízurélü gude bya egwe ngweja-ehuguu. ¹⁵ Utapfu iya ono, a nṣru ono; waa ńdú iya ono, a maru amama ono bẹ ẹphe e-yekobeje eba-anụ ngweja ono, aakpọ ọku ono wota; g'a maa amama l'iphu Chipfu g'o bụru ngweja-amama. Ono abụru nkengu; yee k'unwu ngu; l'o bụru iphe, rwuberu unu jasụ l'ojejoje, bụ iya bụ gẹ Chipfu tịru ekemu sụ g'e meje iya ono.”

¹⁶ Mósisu kpaa ishi g'e meru eghu pho, e gude gwee ngweja-iphe-eji pho; bya amaru l'a kpóru iya ọku. Ehu ghuahaa ya eghu l'iphe, ụnwu Erönü ndu ọphu nökwdadu ndzụ ono meru, bụ iya bụ Eleyaza; yee Itama. O bya asụ phẹ: ¹⁷ “? Bu gunu kparu iphe, unu ta nodu l'ime ụlo-ekwa Chileke taa anụ ono, e gude gwee ngweja-iphe-eji ono; eshinu ọ bụ iphe, dù nsọ shii; bya abụru iphe, a nṣru unu g'unu gude safụ ejo-iphe, ọha l'ophu meru; unu apfụa ụgwo iphe-eji phẹ l'iphu Chipfu? ¹⁸ Eshinu e te egudedu mee anụ ono bahụ l'eka-dụ-nsọ bẹ unu gege anodu l'ulo-ekwa Chileke taa anụ ono, bụ iya bụ gẹ mu sụru g'e meje iya.”

¹⁹ Erönü sụ Mósisu: “O kwa ntanụ-a bẹ ẹphe nọ l'iphu Chipfu gwee ngweja-iphe-eji phẹ; yee ngweja-akpọ-ọku phẹ; teme iphe, dù ẹgube-a bya anwujehawaru mu! Ome mu jeru je ataa anụ ngweja-iphe-eji ono ntanụ-a; Chipfu ?o gogo nata iya-a?” ²⁰ Mósisu nümaephō iphe ono, o pfuru ono; o jiẹ ya pho ẹpho.

*Nri, aasø nsø; yee nri, a ta sødu nsø
(Dit 14:3-21)*

¹ Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru y eru Mósisu yee Eronu; su phę: ² "Unu pfuru y eru ndu Ízurelu; su phę-a: Wakwa ụduru anụ, unu a-tajé l'iphe, bụ anụ, nökota lę mgboko-a baa: ³ Unu tajé iphe, bụ anụ, nweru ujarabvu-ókpa; teme o nödu anwafutaje nri taphu azụ l'iphe, bükpoo ụnwu anụ. ⁴ O dükwaru ndu ophu anwafutaje nri taphu azụ; ophu ẹphe enwedu ujarabvu-ókpa; bya enwekwarupho ndu ophu nweru ujarabvu-ókpa; ophu ẹphe anwafutajedu nri taphu azụ. Unu ta tajékwa ndu k'ono. İnya-kamelu bé anwafutaje nri taphu azụ; obenu l'o to nwedu ujarabvu-ókpa. Oo ya bụ l'ehu unu bé o bụ anụ, aasø nsø. ⁵ Unu ta tajékwa nchi-ògbà; kèle qonwafutaje nri taphu azụ; obenu l'o to nwedu ujarabvu-ókpa. O bükwaru unu anụ, aasø nsø. ⁶ Nggamachi bükwarupho unu anụ, aasø nsø; kèle qonwafutaje nri taphu azụ; obenu l'o to nwedu ujarabvu-ókpa. ⁷ Temé g'ezi bükwarupho unu anụ, aasø nsø; noo kèle o nweru ujarabvu-ókpa; obenu l'o tö nwafutaje nri taphu azụ. ⁸ Unu ta tajékwa ęgube anụ ono; ophu unu edenyijekwa odzu phę ęka; noo kèle ẹphe bükota unu anụ, aasø nsø.

⁹ "Wakwanụ ophu unu a-tajé baa l'anụ, bụ ndu ophu bu lę mini; anụ nweru mìkpó; yee ophu nweru ękiri; buru l'eze-ęnyimu; mę lę nggele; unu tajé ndu k'ono. ¹⁰ O -be lę ndu ophu g'ęphe ha; mbụ ndu ophu bu l'eze-ęnyimu; mę

lẹ nggele; ophu o to nwedu mìkpó; ophu o to nwedu ékiri; mèkpoo iphemiphe, bụ iphe, bu lẹ mini; mèkpoo iphe, bụ iphe, dzụ ndzụ; buru lẹ mini g'ọ ha bùkotakwa unu ẹbyi. ¹¹ Eshinu ọ bụ unu ẹbyi; unu ta tajékwa anụ iya; g'odzu iya bùkwarupho unu ẹbyi. ¹² Mbụ l'iphemiphe, bu lẹ mini, enwedu mìkpó; ophu o nwedu ékiri a-bùkotajekwaru unu ẹbyi.

¹³ "Waa ẹnu ndu ophu a-bụru unu ẹbyi baa; ndu k'ono bẹ unu ta atajedu anụ iya; kẹle ọ bụ ẹbyi. Ndu k'ono bụ ugo; waa udele; waa udele-ojii; ¹⁴ waa égbé; waa ivu l'ụdu iya l'ụdu iya; ¹⁵ mèkpoo okpoko-óhà l'ụdu iya l'ụdu iya; ¹⁶⁻¹⁸ waa mgbashị-ujiku l'ụdu iya l'ụdu iya; waa ẹnu golu; waa ọkpo-ngwere l'ụdu iya l'ụdu iya; waa ọgu-ikporo; waa ugo-mini; ¹⁹ wakwapho eze-oku-eswi-uda; waa apyari-nhoko l'ụdu iya l'ụdu iya; waa ovu; waa ụtsu-nwankuta.

²⁰ "Iphe, bùkpoo ogu, furu ẹba, bụ iphe, gude ọkpa ẹno eje ije a-bùkotajeru unu ẹbyi. ²¹ Ole ọ dùkwaru-a ogu, furu ẹba, egudeje ọkpa ẹno eje ije, unu a-tajẹ. Ophu unu a-tajẹ bụ ophu nweru ọgba-kpíi, oogudeje apfụ mpfụ. ²² Ophu unu a-tajẹ bụ igube l'ụdu iya l'ụdu iya; waa ọkaka l'ụdu iya l'ụdu iya; waa atsụ-egu l'ụdu iya l'ụdu iya; waa mgbagbaramatsụ l'ụdu iya l'ụdu iya. ²³ O be l'iphe, bùkpoo ogu ọzo, furu ẹba bya egude ọkpa ẹno eje ije l'a-tuko bụru unu ẹbyi.

²⁴ "Unwu iphe ono g'ephe ha l'e-me; unu abụru ndu aasọ nsọ. Onye denyikwanụru odzu iya eka bẹ aa-nodu asọ nsọ jasụ nchi ejihu. ²⁵ Iphe, bụ onye pataru odzu iya l'a-sa uwe iya

asasa; teme l'o bürü onye aasọ nsọ jasụ nchi ejihu. ²⁶ Iphe, bükpoo anụ, nweru ụpyi-ökpa; ọphu o nwedu ụjarabvu-ökpa; waa ọphu ta anwafutajedu nri taphu azụ; bükwaru unu anụ, aasọ nsọ. Iphe, bükpoo onye denyiru odzu iya eka l'a-bükwarupho onye aasọ nsọ. ²⁷ G'iphe, bükpoo anụ, nweru ọkpa ẹno, bụ ndu ọphu akọbeje nvọ eje ije bükwaru unu anụ, aasọ nsọ. Onye denyiru odzu iya eka a-bükwaru onye aasọ nsọ jasụ nchi ejihu. ²⁸ Onye pataru odzu iya a-sa uwe iya asasa; teme l'o bürü onye aasọ nsọ jasụ nchi ejihu. Ünwu anụ ono bükotaru unu anụ, aasọ nsọ.

²⁹ "A -bya l'anụ, awụ l'ephə; ndu ọwa-a bụ ndu ọphu unu a-nodu aso nsọ: uphęga; waa okerepfu; waa ngwere l'udu iya l'udu iya; ³⁰ waa agülo; waa awala; waa okporoko; waa orinvụru; waa oguba. ³¹ Ono bükota anụ, unu a-soje nsọ l'anụ, awụ l'ephə. Onye dürü ọphu o denyiru eka l'eka ọ nwụhuru anwụhu l'a-bürü onye aasọ nsọ jasụ nchi ejihu. ³² Iphe, bụ iphe, odzu iya ọphu nwụhuru anwụhu dapyaberu buakwaa iphe, aasọ nsọ; m'o bụ iphe, e gude oshi pyia; ozoo uwe; ozoo akpo-anụ; m'e uwe-apħu; mbükpoo iphe, bụ ngwa, e gude emekpoo iphemiphe; g'e dekwaa ya lẹ mini; l'o n)o bürü iphe, aasọ nsọ jasụ nchi ejihu; l'a turwua ya. ³³ Teke ọ dürü g'ephe ha ọphu daru l'ite ụrwa; iphe, bükpoo iphe, dù l'ite ono bükotaakwa iphe, aasọ nsọ; unu tükpokwaa ite obu atükpo. ³⁴ Nri, e gude ite, dù nno kuta mini shibe buakwaa nri, aasọ nsọ; teme iphe, aangụ angụngu shi l'ite, dù nno buakwaa iphe-angụngu, aasọkwapho

nsø. ³⁵ Iphe, odzu anụ ono, a gushiru ono daru bùakwaa iphe, aasø nsø. Ọ -bùru l'ọ daru l'ite-òku; ọzoo l'epfu, eeshi ite g'a phötakwa iya je atükposhia. Èphe bùwaa iphe, aasø nsø; ọ ya bụ; unu mekwaa ya phø iphe, aasø nsø. ³⁶ Ọ -bùru l'ọ daru l'enya eka mini eshiye anwushi; ọzoo l'obvu, mini dù shii bẹ duebekwa ree; ọle onye denyiru odzu iya ono eka bẹ bùakwaa onye aasø nsø. ³⁷ Ọ -bùru l'ọ dñru odzu anụ ono ophu daru lẹ mebyi iphe, eemebe l'alị bẹ mebyi iphe ono ta abùkwa iphe, aasø nsø. ³⁸ Obenu; ọ -bùru l'e yewaru mini lẹ mebyi iphe ọbu; odzu anụ ono dalahụ iya bẹ ọ bùakwaa unu iphe, aasø nsø.

³⁹ “Ọ -bùru l'ọ anụ ophu a harụ g'unu tajé anụ iya nwuhuru bẹ onye denyiru iya eka a-bùkwaru onye aasø nsø jasụ nchi ejihu. ⁴⁰ Onye takwanụru odzu iya l'a-sa uwe iya asasa; bùru onye aasø nsø jasụ nchi ejihu. Onye patakporunu odzu iya apata l'a-sakwaphø uwe iya; bùru onye aasø nsø jasụ nchi ejihu.

⁴¹ “Iphe, bùkpoo iphe, awụ awụwu, bụ ophu akpụ wuruwuru l'alị l'a-bùkotakwaru ẹbyi; ophu e rijekwa iya eriri. ⁴² Unu ta tajékwa iphemiphe, awụ awụwu lẹ mgboko-a; m'o bụ ophu gude ẹpho awụ; ọzoo ophu gude ọkpa eno eje; ọzoo ophu gude igwe ọkpa eje; kèle èphe tukoru bùru ẹbyi. ⁴³ G'o tọ dükwa iphe, awụ l'ephø, unu e-gude mee onwunu ẹbyi. Ophu unu egudekwa phẹ mee onwunu ndu aasø nsø; g'unu te shi l'èphe bùru ndu e merwuru emerwụ; ⁴⁴ kèle ọ kwa mbędua bụ Chipfu; bya abùru Chileke unu. Ọ ya bụ; unu sachaa onwunu; unu adụ nsø; kèle mbędua dù nsø; ophu unu

atürwukwa onwunu l'iphe, awụ awụwu, bụ ọphu akpụ wuruwuru l'alị g'o dụhabe; ⁴⁵ kèle o kwa mbędua bụ Chipfu, onye shi l'alị Ijiputu dufuta unu gẹ mu bụru Chileke unu. Ọo ya bụ lę-a; unu dükwa nsọ; kèle mbędua dükwa nsọ.”

⁴⁶ “Ono bụ ekemu, a túru swibe anụ; waa ẹnu; waa iphe, bụ iphe, dzụ ndzụ, bu l'ime mini; mékpoo iphe ọzo, bụ iphe, awụ awụwu, bụ ọphu akpụ wuruwuru l'eliphe; ⁴⁷ g'e gude dokaha iphe, aasọ nsọ; yẹe iphe, a ta sodu nsọ; dokaha anụ, bụ ọphu ee-rije eriri; yẹe ọphu e te ridu eriri.”

12

Aswafu ntürwu nwanyi me o -zedacha

¹ Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya:
² “Pfurу yeru ụnwу Izurélu; sụ phe-a: Nwanyi-tsúta ime bya anwua nwa nwoke; g'o bùkwaru onye aasọ nsọ n'o abalị ẹsaa; mbụ l'o ẹpho g'aasọ-bejeru iya nsọ mè o -nodu anọ nsọ nwanyi-a bụ g'aa-sọ-beru iya nsọ. ³ O -be le mbòku k'ésato l'e bua nwata ọbu úbvù. ⁴ E -mechaa; nwanyi ono anọ uko poro abalị l'abalị iri l'eto g'e gude swafu iya ntürwu mee, laru iya nụ. G'o tọ dükwa iphe, e doberu nsọ, oo-denyi ẹka; teme ọphu o bahùkwa lę Ulo-dụ-nsọ jasụ mbòku, nsọ aswafu ntürwu iya a-bvụ.

⁵ “O -bùru l'o nwa nwanyi bẹ o nwuru bẹ nwanyi ọbu a-bùru onye aasọ nsọ ujiku iri l'eno; ẹgube ono, aanodu je aso iya nsọ mè o -nodu anọ nsọ nwanyi ono. Iphe, oo-n'o g'e gude swafu iya ntürwu mee alala bụ ujiku uko poro ẹto l'ishii.

6 “Teke eswe mboku aswafụ ntürwu iya ono bvuerupho; l'onye nwuru nwoke ọzoo nwanyị; gę nwanyị ono kpüta nwatürü mgbapha g'e gude gwee ngweja-akpọ-oku. L'o nwękwapho nwa ndo; ọzoo kparaka; g'e gude gwee ngweja-iphe-eji. G'o gude iya bya l'ọnụ-abata ụlo-ekwandzukọ bya anụ onye uke. **7** Onye uke ono egude iphe ono je egwee ngweja nụ Chipfu gude pfua ụgwo iphe-eji iya; l'o bya aduebe ree lẹ mee, larụ iya nụ. Noo ekemu, duru nwanyị, nwuru nwa nwoke; ọzoo nwa nwanyị.

8 “Teke ọ bụ l'onye ọbu ta adụdu ike agbata nwatürü; g'o nwütaru iya kparaka labo; ọzoo nwa ndo labo. L'a nwüta nanụ gude gwee ngweja-akpọ-oku; gude ophuu gwee ngweja-iphe-eji. Onye uke egude iya pfua ụgwo iphe-eji iya; l'o bya aduebe ree.”

13

Onye ekpenta eme

1 Tobudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu yee Erönü; sụ phẹ: **2** “O -bụru l'o nweru ónyá, nọ nemadzụ l'ehu; ọzoo l'oo iphe, dù g'ékpá; ọzoo l'iphe, tükashiru iya poopoo l'ehu, bugbaa iphe, nweru g'oo-dụ; l'o ghọe ekpenta; nodu onye ono l'akpọ-ehu; g'e dutakwa onye ọbu duru jepfu Erönü, bụ onye uke; ọzoo l'e duru iya jepfu onye bụ nwa iya, bükwapho uke. **3** G'onye uke ono lee ẹnya l'ónyá ono, nọ onye ọbu l'akpọ-ehu ono. Teke ọ bụ l'ejị, futaru l'eka ono ghöhuru aghöhuhu acha ucha; teme eka ono dalahụ adalahụ; bẹ eka-iphe-nọ ọbu bükawaa

ekpenta; nodu onye ono l'akpo-ehu. G'onye uke lee ya enya gua ya l'onye aasø nsø. ⁴ Teke o bu l'eka obu acha iya ucha l'akpo-ehu; e lee ya enya ophu o dalahuduru adalahu; ophu ejí, nø iya nu aghohuduru aghohu acha ucha; g'onye uke gu-chia onye ono l'ulo nøo ujiku esaa. ⁵ O -be le mboku k'esaa; g'onye uke je elebaa onye obu enya l'ehu; teke ekpenta ono du g'o du; ophu o kadu asa oṣa; g'onye uke ono gu-chifua ya l'ulo ujiku esaa ozo. ⁶ O -bekwa le mboku k'esaa; g'onye uke jekwapho elebaa onye obu enya l'ehu. O -buru l'eka-iphe-nø iya obu duwaa inchi inchi; ophu o kadu asa oṣa; g'onye uke gua ya onye a ta sòdu nsø. Iphe, o bu be bu ekpá mmanu. G'o saa uwe iya asasa; buru onye a ta sòdu nsø. ⁷ Obenu le-a; teke iphe ono bakahuru ka iya oṣa l'ehu; g'onye uke humachaaru iya su l'a taa sòdu iya nsø pho; g'o jekwa egoshibaa onwiya onye uke ono ozo. ⁸ Teke onye uke ono leru iya enya bya ahuma l'osa iya oṣa l'ehu; mbu iphe ono; g'onye uke ono gukwaa ya l'onye aasø nsø; o kwa ekpenta eme onye ono.

⁹ "O -buru le nemadzü be iphe eme l'akpo-ehu, bu iphe, eswe nswe; g'e dukwaru onye obu jepfu onye uke. ¹⁰ G'onye uke ono lee ya enya; teke o nweru ónyá, nø onye ono l'ehu, acha nmalanmala; o mewaa; ejí, nø iya nu ghohuwaa aghohu; teme o nweru iphe, du g'ají, du iya nu; ¹¹ be o kwa alagala ekpenta nø onye ono l'akpo-ehu. G'onye uke gukwaa ya l'onye aasø nsø. G'o to jekwa iya agu-chi l'ulo; kele o buakwaa onye aasø nsø. ¹² Teke o bu l'ekpenta ono

voshiru nemadzụ l'akpo-éhu; ọ tuko onye ọbu éhu sweta; mbụ shi iya l'ishi vüa ya kpatakpatas jasụ l'okpa; mbụ iphe, bükpoo eka onye uke ono lekporu iya ẹnya bükotaru iya; ¹³ g'onye uke ono lebakwaa ya ẹnya. Ọ -bụru l'ekpenta ono mewaru iya; kpóhu; eka ono nödu achawa ụcha; g'ọ gükwaa onye ono l'onye a ta södu nsö; kélé ọ búwaa ichii-iphe; ọ tọ buedu ekpenta. ¹⁴ Ole ọ -nonyakwanaa; ájì futa l'eka-iphe-nö iya ono; l'ọ bụru onye aasö nsö. ¹⁵ Onye uke ono - humaephø ájì ono; g'ọ gua onye ono l'onye aasö nsö; kélé ájì bụ iphe, aasö nsö. Ọ kwa ekpenta eme onye ono. ¹⁶ Ọ -bụru l'ájì ono nonyaarū gbanwee; bya aghøhu chaahaa ụcha; g'onye ọbu jepfukwa onye uke ọzobaa. ¹⁷ G'onye uke ono lee ya ẹnya; ọ -bụru l'eka ono iphe shi eme iya ono kpóhuwaru; achawa ụcha; g'onye uke ono pfukwaa l'onye ono, iphe shi eme ono bẹ a taa söedu nsö. Teke ono; onye ono abyaburu onye a ta södu nsö.

¹⁸ "A bya l'éhu onye bụ ejoo-onwo shi phøo ya; ọ kawaa mma; ¹⁹ a bya l'eka ono, ejoo-onwo shi phøo ya ono; ọ -bụru l'ọ byaru ahụta ahụta acha ụcha; ọzoo l'o nweru eka acha ụcha bya adụ nwa uswe-uswe; g'e jekwa egoshi iya onye uke. ²⁰ G'onye uke ono lekwaa ya ẹnya; ọ -bụru l'eka ono dalahđuru adalahđu; tème ejí, futaru l'eka ono ghøhuwaa aghøhu acha ụcha; g'onye uke ono gua ya l'onye aasö nsö; kélé ọ kwa ekpenta laru onye ono l'eka ono, ejoo-onwo shi phøo ya ono. ²¹ Ole ọ -bụru l'onye uke ono leru eka ọbu ẹnya; ọphu ejí, furu l'eka ono aghøhuduru aghøhu; ọphu ọ dalahđuduru

adalahụ; ọ rwakputewa arwakpute; g'onye uke ono gu-chia onye ono l'ulo g'o nōo ujiku ęsaa. **22** Teke ọ bụ l'eka-iphe-nō iya ọbu kabaa asa ọsa eviya; g'onye uke ono pfukwaa l'ọ bụ onye aasọ nsọ; kélé ọ bụ ekpenta eme iya. **23** Teke ọ bụ l'eka-iphe-nō iya ono duepho g'o dụ; ọphu ọ sadụ ọsa; l'a maru l'ọo ichii ejo-onwo pho bẹ ọ bụ; g'onye uke ono gua ya l'onye a ta sodu nsọ.

24 "Teke ọ bụ l'oku huru nemadzụ l'ehu; eka ono, ọku huru iya ono chaahaa ụcha; bya adukwapho nwa uswe-uswe; ozoo l'qocha ụcha; **25** g'onye uke ono lekwaa ya ẹnya; ọ -bụru l'ejị, futaru l'eka ono ghohuwaru aghohu acha ụcha; teme eka ono dalahụ adalahụ; bẹ ọ bükwa ekpenta larụ onye ọbu l'eka ono, ọku huru iya ono. Ọ ya bụ g'onye uke gükwaa ya l'onye aasọ nsọ; kélé ọ kwa ekpenta eme onye ono. **26** Obenu lẹ-a; ọ -bụru l'onye uke ono leru iya ẹnya; ọphu ejị, nō iya l'eka ono aghohuduru aghohu acha ụcha; teme ọphu eka ono adalahuduru adalahụ; teme eka ono rwakputewa arwakpute; g'onye uke ono gu-chia ya l'ulo g'o nōo ujiku ęsaa. **27** O-be lẹ mbóku k'ęsaa g'onye uke ono lebaa ya ẹnya l'ehu. Teke ọ kabaa ya asa ọsa l'ehu eviya; g'onye uke ono pfukwaa l'ọ bụ onye aasọ nsọ; kélé ọ kwa ekpenta eme iya. **28** Ole ọ -bükwanuru l'eka-iphe-nō iya ono duepho g'o dụ; ọphu ọ kadụ iya asa ọsa l'ehu; ọ gbechianu arwakpute arwakpute bẹ ọ bükwa ọku ono, huru iya nụ ono switaru iya eswita; g'onye uke ono gükwaa ya l'onye a ta sodu nsọ; kélé ọo ichii ọku pho bẹ ọ bụ.

29 "O -bụru lẹ nwoke; ozoo nwanyị bẹ ónyá

dụ l'ishi; ọzoo l'agba; ³⁰ g'onye uke lekwaa ẹnya l'ónyá ọbu. Ọ -buru l'ọ dalahụru adalahụ; mbụ ónyá ọbu; teme ejí, furu iya nụ dù manụ-manụ; bya adụ kẹ zítazita; g'onye uke ono gùkwa ya l'onye aasọ nsọ; kele ọo ejo akùruba; mbụ l'oo ekpenta turu onye ono l'ishi; ọzoo l'agba. ³¹ Ole ọ -buru l'onye uke ono lechaaru ẹnya l'ejo akùruba ọbu; ọphu ọ dùdu l'ẹnya g'ọ dalahụru adalahụ; teme ọphu ejí, dù iya nụ ejidu uji; g'onye uke ono gu-chia onye ono l'ulo g'ọ n)o ujiku ẹsaa. ³² O -be lẹ mbọku k'ẹsaa g'onye uke ono lebaa ẹnya l'iphe-ememe ono; ọ -buru l'ejo akùruba ono ta abakahụduru abakahụ; ọphu ejí, dù iya nụ adụdu manụ-manụ; ọphu akùruba ono adụdu l'ẹnya g'ọ dalahụru adalahụ; ³³ g'a kpushia onye ono ishi; kpụ-buru eka akùruba ono dù haa; g'onye uke ono gu-chifua ya l'ulo g'ọ n)o ujiku ẹsaa ọzo. ³⁴ Teke o rwuru mbọku k'ẹsaa; g'onye uke ono lee ẹnya l'akùruba ono; ọ -buru l'ọ tọ bakahụduru abakahụ; e lee ya ẹnya; ọphu ọ dalahụduru adalahụ; g'onye uke ono gua ya l'onye a ta sọdu nsọ. G'onye ono saa uwe iya; bụru onye a ta sọdu nsọ. ³⁵ Obenu lẹ-a; ọ -buru l'akùruba ono bakahụru iya l'akpo-ehu eviya g'a guwaru iya l'onye a ta sọdu nsọ-a; ³⁶ g'onye uke ono lebaa ya ẹnya. Ọ -buru l'akùruba ono bakahụru iya l'ehu; g'onye uke te jeékwa ele ẹnya g'a maru ejí iya; ?ọ dù manụ-manụ. Onye ono buakwaa onye aasọ nsọ. ³⁷ Ọ -buru l'akùruba ọbu bẹ duepho g'ọ dù l'ẹnya; teme ejí ojii rwutawaa l'eka ono bẹ akùruba ọbu kpohuakwaru; ọ buakwaru onye a ta sọdu nsọ;

g'onye uke gụa ya l'onye a ta sodu nsọ.

³⁸ “Ọ -bụru lẹ nwoke; ọzoo nwanyị bẹ iphe-ochaa tükashiru poopoo l'ehu; achagbaa ụcha; ³⁹ g'onye uke lekwa onye ọbu ẹnya l'ehu. Ọ -bụru l'eka ọbu ta achadu ọkpobe ụcha; l'a maru l'ọo úgwò bẹ tükashiru onye ọbu l'ehu; l'onye ọbu bẹ a ta sodu nsọ.

⁴⁰ “Egbushi -rishihi onye nwoke l'ishi; bükwa ishi-ọnmo bẹ ọ bụ; obenu l'a taa sodu iya nsọ. ⁴¹ Teke ọ bụ l'ọo l'ọnụ-iphu bẹ egbushi rishihiuru iya; bẹ onye ọbu bükwa ishi ọnmo ọnụ-iphu; obenu l'a taa sodu iya nsọ. ⁴² Ole ọ -bụru l'ọ dürü ónyá, acha ụcha; bya adukwapho nwa uswe-uswe, nọ iya l'ishi-ọnmo ọbu; ọzoo l'ishi-ọnmo ọnụ-iphu ọbu; bẹ ọ bụakwaa ekpenta bẹ turu iya l'ishi-ọnmo ọbu; ọzoo l'ishi-ọnmo ọnụ-iphu ọbu. ⁴³ Oo ya bụ; g'onye uke lee ya ẹnya. Teke ọ bụ l'ónyá, dù onye ono l'ishi; ọzoo l'ọnụ-iphu acha ụcha; bya adukwapho nwa uswe-uswe; mbụ dù g'ekpenta ono, eswe nswe, emeje nemadzụ l'akpọ-ehu ono; ⁴⁴ oo ya bụ l'onye ọbu bụ onye ekpenta; ọ bụru onye aasọ nsọ eviya. G'onye uke ono gụa ya l'onye aasọ nsọ; kélé ekpenta nkiya turu iya l'ishi.

⁴⁵ “G'onye ekpenta ono lakakwaa uwe iya; haa egbushi iya g'o yagashịhu ayagashịhu; woru ékwa gbobuta ụgbo-ọnụ; chia mkpu sụ lẹ ya bükwa onye aasọ nsọ; ya bükwa onye aasọ nsọ. ⁴⁶ Oo-bụru onye aasọ nsọ jasụ teke oo-ka mma. G'o bụru onye aasọ nsọ je eburu nkinyi iya l'azụ ẹka ndu Ízurelu kpóberu ụlo-ékwa phe.

Ekemu k'iphe, tsuru evu

47 “O -bürü l'o nweru uwe, tsuru evu; ozoo uwe ejí anú; ozoo uwe ḥchaa; **48** ozoo ḫkwa, e kweru l'oghu ḥchaa; ozoo ḥphu e gude ejí anú kwée; ozoo l'akpó; ozoo l'iphe, e meru l'akpó; **49** teke o bù l'eka ono, tsuru evu ono dù oyingo-oyingo; ozoo l'ó dù uswe-uswe; bẹ o bùkwa ekpenta. G'e jekwa egoshi iya onye uke. **50** G'onye uke ono lekwaa ḥnya l'eka ono, tsuru evu ono; woru iphe ḥbu, tsuru evu ḥbu ḡu-chia l'ulo g'ó nōo ujiku ḥsaa. **51** O -be lẹ mbòku k'ḥsaa; g'onye uke ono je elebaa ya ḥnya ḥzo. O -bürü l'evu ḥbu kabaa asakahú l'uwe ḥbu; g'a makwaru l'ó bù ekpenta. Iphe ono, tsuru evu ono buakwaa iphe, aasó nsó. **52** G'onye ono kpokwaa uwe ono ḥku; m'ó bù uwe ejí anú; ozoo uwe ḥchaa; m'ó bù ḫkwa, e kweru l'oghu ḥchaa; ozoo ḥphu e gude ejí anú kwée; ozoo l'iphe, e meru l'akpó, bù ḥphu evu ono dù; g'a kpokwaa ya ḥku; kẹle o bù ekpenta.

53 “Ole o -bürü l'onye uke ono leru iya ḥnya; ḥphu evu ḥbu asakahúduru asakahú l'iphe ono; **54** g'onye uke ono zia g'a saa iphe ono, tsuru evu ono asasa; l'ó bya agu-chia ya l'ulo g'ó nōo ujiku ḥsaa ḥzo. **55** G'onye uke ono lee ḥnya l'iphe ono; mè a sachaa ya ono; o -bürü l'iphe ḥbu ta agbanweduru ụdudu iya; obetakporu ḥphu o sakahúduru asakahú; bẹ o bùkwa iphe, aasó nsó; g'a kpokwaa ya ḥku; mè evu ḥbu; ?o nō iya l'iphu; m'ó nō iya l'azú. **56** O -bürü l'onye uke ono jeshiaru iya ele ḥnya; ḫka ono, tsuru evu ono rwakputewa arwakpute g'a sacháaru iya ono; g'ó lakafukwa ḫka ono, tsuru evu ono; mbù l'uwe ono; ozoo l'akpó ono; ozoo l'ekwa ono, e kweru ekwekwe ono; ozoo l'ophu a kparu

akpakpa. ⁵⁷ Ole ọ -bụru l'ọ watawaru atsụ evu ono ọzo l'uwe ono; ọzoo l'iphe ono, e kweru ekwekwé; ọzoo l'ophu a kparu akpakpa; m'ọ bụ l'iphe ono, e meru l'akpo-anụ ono; l'a maru l'ọ bụ iphe, asakahụ asakahụ. G'a kpokwaa iphe, bụ iphe, tsuru evu ono ọku. ⁵⁸ Iphe, bụ iphe, tsuru evu, a sawaru asasa; ọphu evu ono aduedu iya; g'a saa ya k'ugbo ẹbo g'ọ bụru iphe, a taa söhedu nsọ."

⁵⁹ Ono bụ ekemu, dürü iphe, bụ evu, tsuru l'uwe ejị anụ; ọzoo l'uwe ọchaa; ọzoo l'ekwa, e kweru ekwekwé; ọzoo l'ophu a kparu akpakpa; ọzoo l'ophu e gude akpo-anụ mee; g'a gụa ya iphe, a ta sodu nsọ; ọzoo l'a guru iya l'iphe, aasọ nsọ.

14

Egoshi l'onye iphe eme l'akpo-ehu duwaa iche

¹ Tobiudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mosisu sụ iya: ² "Owaa bụ ekemu, ee-tsoje mbokwu, ee-me onye ekpenta shi eme g'a ta sohe iya nsọ: G'e duru iya dutaru onye uke. ³ G'onye uke ono shikwa l'eka ndu Izurelu kpóberu ulo-ekwa phẹ lufu je elerwee ya enya ree. Ọ -bụru l'onye ono wekoroohuwaru l'ekpenta ono, shi eme iya l'akpo-ehu ono; ⁴ g'onye uke ono zia ozi g'e wotaru onye obu, eeme g'a ta sohe nsọ obu enu labo, nọ ndzụ, a ta sodu nsọ; waa oshi sida; waa ekwa uswe-uswe; waa ɛswa ịsopu. ⁵ Onye uke ono asụ g'e gbua enu ono nanụ l'eli ite, a kpuru l'urwa, e yeru mini, doru rịsaa. ⁶ Enu ọphu nọ ndzụ pho bẹ ọ-nwuta; wota oshi sida pho; waa

ékwa uswe-uswe pho; waa ęswa ịsopu pho; tuko tsẹe lẹ mee ẹnu ono, e gburu l'eli mini ono, dù ree ono. ⁷ L'o bya ephee ya onye ono ugbo ęsaa; mbụ onye ono, eeme g'a ta sọhe nsọ l'ekpenta ono, shi eme iya nụ ono. L'o bya agua ya l'onye a ta sọdu nsọ; woru ẹnu k'ono, dzụ ndzụ ono haa g'o pheba l'egu. ⁸ Onye ono, byaru g'e mee ya g'a ta sọhe iya nsọ ono eje eworu uwe iya saa; kpụshikota ejị, dù iya l'ehu g'o ha; mè egbushi iya; woru ẹhu wụa lẹ mini; shi nno bụru onye a ta sọdu nsọ. E -mechaan nno; l'o batawaro l'ime eka ndu Ízurelu kpóberu ụlo-ékwa phẹ; ole g'o nökwaan l'azụ ụlo-ékwa iya ujiku ęsaa. ⁹ O -nochaa ujiku ęsaa g'o kpụshikwaa ejị, dù iya l'ehu g'o ha ọzo. G'o kpụshia ishi; yee ejí-agba; waa njibu-ṇanya; mewaro ejị ọzo, dugbaa ya l'ehu. L'o saa uwe iya; woru ẹhu wụa lẹ mini; ọo ya bụ; l'o bụru onye a ta sọdu nsọ.

¹⁰ "Teke o rwuru lẹ mbọku k'ęsato; g'onye ọbu kpüta ụnwụ ebili labo, adụdu eka iphe mebyiru iya; waa ada aturu, gbaru apha, adụdu eka iphe mebyiru iya. Teme l'o gude ụzo ẹto l'ime nkwegka ukpokutu ereshi, e keru ụzo ẹto; gwọo lẹ manụ; g'e gude iya gwee ngweja-nri. L'o wotakwapho manụ, jiru konggo ejiji tukobe iya. ¹¹ Onye uke ono, eme iya g'a ta sọhe iya nsọ ono; abya eduta onye ọbu, eeme g'a ta sọhe nsọ ọbu; yee iphemiphe ono, o gude bya ono; bya eworu dobe l'iphu Chipfu l'ọnụ-abata ụlo-ékwa-ndzukọ. ¹² L'o bya akpüta nwa ebili ono nanụ; yee konggo, manụ jiru ejiji pho; gude gwee ngweja-apfụ-ugwo. G'o maa ngweja ono

l'iphu Chipfu g'o bürü ngweja-amama.

¹³ "L'o bya eworu nwa ebili ono gbua l'ulodu-nsø; mbụ l'eka ono, eegbuje anụ, e gude egwe ngweja-iphe-oji; yee ngweja-akpo-oku. Oo egube ono, ngweja-iphe-oji bụ k'onye uke bukwapho gę ngweja-apfụ-ugwo bukwapho nkiya; teme ọ bürü ngweja, dù nsø shii. ¹⁴ Onye uke ono emeta mee anụ ono, e gude gwee ngweja-apfụ-ugwo ono; ye onye ono, eeme g'a ta sohe nsø ono l'atakpa-nchi ękutara; waa lę mkpushi-eka ezeke-eka ękutara; yee mkpushi-okpa ezeke-okpa ękutara iya. ¹⁵ Onye uke ono abya emeta konggo manụ ono; bya emeru iya ye onwiya l'obochi-eka ękicha; ¹⁶ l'o bya eworu mkpushi-eka ękutara tsée lę manụ ono; meta iya phee ugbo ęsaa l'iphu Chipfu. ¹⁷ Manụ ọphu ghuduru iya l'obochi-eka bę oo-tada onye ono, eeme g'a ta sohe nsø ono l'atakpa-nchi ękutara; waa lę mkpushi-eka ezeke-eka ękutara; waa mkpushi-okpa ezeke-okpa ękutara; waa l'eli mee anụ ono, e gude gwee ngweja-apfụ-ugwo ono. ¹⁸ Manụ ọphu ghuduru nụ bę oo-hu onye ono, byaru g'e mee ya g'a ta sohe iya nsø ono l'ishi; gude pfụa ugwo iphe-oji onye ono l'iphu Chipfu.

¹⁹ "Onye uke ono abya egwee ngweja-iphe-oji ono; gude pfụa ugwo iphe-oji, onye ono meru; mbụ onye ono byaru g'e mee ya g'a ta sohe iya nsø ono. E -mecha; l'o woru anụ ono, ee-gude gwee ngweja-akpo-oku ono gbua; ²⁰ woru ngweja-akpo-oku ono; yee ngweja-nri, tso iya nụ l'oru-ngweja; gude pfụa ugwo iphe-oji onye ono

l'ọ bya abụru onye a ta sọdu nsọ.

²¹ “Ole ọ -bụru l'onye ọbu akpa nri; ọphu ọ dudu ike anụ iphemiphe ono, a gushiru ono; g'onye ọbu kpüta nwa ebili lanụ nụ g'ọ bụru kẹ ngweja-apfụ-ugwo; l'e woru iya maa g'ọ bụru ngweja-amama, e gude apfụ ugwo iphe-eji. Teme l'o wota nkeru-iri nkwęka ukpokutu ereshi, a gworu lẹ manụ; g'ọ bụru ngweja-nri; waa manụ, jiru konggo; ²² mẹ ndo labo; ọzoo kparaka labo; ọphu rwukpöeru iya pho eka. Nanụ bẹ ee-gude gwee ngweja-iphe-eji; l'e gude ọphuu gwee ngweja-akpo-oku. ²³ O -be lẹ mbọku k'esonato l'ọ chiru iphemiphe ono byapfuta onye uke g'e gude mee ya g'a ta sohe iya nsọ; gude iya bya l'ọn-abata ulo-ekwa-ndzukọ l'iphu Chipfu. ²⁴ G'onye uke ono kpüta nwatụru ono; yee konggo, manụ jiru ejiji ono je amaa l'iphu Chipfu g'ọ bụru ngweja-amama. ²⁵ L'o woru nwatụru ono gbua; meta mee ya tada onye ọbu, eeme g'a ta sohe nsọ ọbu l'atakpa-nchị erekutara; waa lẹ mkpushi-eka ezeke-eka erekutara; wakwapho lẹ mkpushi-ökpa ezeke-ökpa erekutara. ²⁶ Onye uke ono abya emeta manụ ono bya emeru ye onwiya l'obochi-eka erekicha; ²⁷ l'o woru mkpushi-eka erekutara iya phee manụ ono ugbo esan l'iphu Chipfu. ²⁸ Onye uke ono abya emeta manụ ono, dù iya l'obochi-eka ono tada l'eka ono, o tadaru mee anụ ono, e gude gwee ngweja-apfụ-ugwo ono, bụ iya bụ l'atakpa-nchị erekutara onye ono, eeme g'a ta sohe iya nsọ ono; waa lẹ mkpushi-eka ezeke-eka erekutara; waa lẹ mkpushi-ökpa ezeke-ökpa erekutara iya. ²⁹ Manụ ọphu ghuduru

iya l'obochi-eka bę oo-hu onye ono, byaru g'e mee ya g'a ta s̄ohe iya ns̄o ono l'ishi; gude pfua ụgwo iphe-eji iya l'iphu Chipfu. ³⁰ L'ọ nw̄uta ndo ono; ọzoo kparaka ono, bụ ọphu onye ono d̄uru ike gbata; gude gwee ngweja. ³¹ Nanụ bę oo-gude gwee ngweja-iphe-eji; l'o gude ọphuu gwee ngweja-akpo-oku; yee ngweja-nri. Oo egube ono bụ g'onye uke a-nodu l'iphu Chipfu pfua ụgwo iphe-eji onye ono, eeme g'a ta s̄ohe ns̄o ono. ³² Ono bụ ekemu, d̄uru onye oome; mbụ ekpenta ono; ọphu ọ d̄udu ike gbata iphe, ee-gude mee g'a ta s̄ohe iya ns̄o."

Eka igbulọ ts̄uru evu

³³ T̄obudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mōsisu yee Erōnu; s̄u phę: ³⁴ "Unu -laephō alị Kénanu ono, bụ eka mu abya anụ unu g'o b̄uru okiphe unu ono; ọ -b̄uru l'ọ d̄uru ụlo, n̄o l'alị ono, mu meru; o nweru eka ts̄uru evu; ³⁵ g'onye nwe ụlo ono jekwa akoror onye uke l'ụlo iya gbekwa dù iya g'o ts̄uru evu. ³⁶ Onye uke ono asu g'e gweshigbua iphe l'ụlo ono; teme l'ọ bahụ jeshia ahuma eka ts̄uru evu ọbu; ọo ya bụ g'o t̄o t̄uko ụlo ono; yee iphe, n̄o iya n̄u gua l'iphe, aaso ns̄o. E -gweshikotachaa iphe l'ụlo ono; g'onye uke ono bahụ l'ụlo ọbu je elee ya ẹnya. ³⁷ G'o lee ẹnya l'igbulọ eka ts̄uru evu ọbu; teke ọ bụ l'ọ dù oyingo-oyingo; ọzoo l'ọ dù uswe-uswe; teme eka ọbu dalahụ adalahụ; ³⁸ g'onye uke ono lufuta l'ụlo ono; woru ọnu iya gu-chia g'o n̄o ujiku ẹsaa. ³⁹ O -be lę mboku k'ẹsaa; g'onye uke laphu azu je elee ẹnya l'ụlo ọbu ọzo. Ọ -b̄uru l'evu ọbu sakahụru l'ọma igbulọ ono; ⁴⁰ l'ọ s̄u g'e

bvufu m kpuma ono, tsuru evu ono je etuphaa l'eka aasø nsø l'azø m kpükpu. ⁴¹ L'e kwoshia igbulø ime ulo ono ekwoshi mgburugburu; kpota iphe, e kwoshiru iya je awushia l'azø m kpükpu l'eka aasø nsø. ⁴² L'e wota m kpuma ozo gude tuchishia enya iya ɔphu e bvukpofugbaaru phø; teme l'a kütakwapho əpuchi ozo gude rwaa ulo obu ozo.

⁴³ "Teke ɔ bu l'evu obu chafutaru l'ulo obu ozo g'e bvukpofuchaaru m kpuma m kpuma phø; e kwoschichaa ya; bya arwaphu iya azø obu; ⁴⁴ g'onye uke laphu azø jee elee ya enya ozo; teke ɔ bu l'evu obu bakahøru l'ulo obu bø ɔ bükwa evu, asakahø asakahø du l'ulo ono; ɔo ya bu; l'a maru l'ulo obu bwaa ulo, aasø nsø. ⁴⁵ G'e woru ulo obu gbukaa; vuta m kpuma ulo obu; mè oshi iya; waa ejø, e gude rwaa ya je awushia l'azø m kpükpu l'eka aasø nsø. ⁴⁶ Onye bahøru l'ulo ono teke ono, a gu-chikwaduru iya agu-chi ono; bø a-buru onye aasø nsø jasø nchi ejihu. ⁴⁷ Onye zeru l'ulo ono kua mgbønya; ozoo ria nri; g'onye ono sakwaa uwe iya asasa.

⁴⁸ "Ole ɔ -buru l'onye uke byaru g'o lee ulo ono enya; ɔ huma l'evu ono ta adqedu eka ɔ noba l'ulo ono g'a rwaphuchaaru iya azø; g'o gua ulo ono l'ulo, a ta sòdu nsø; noo kèle evu obu ta adqedu. ⁴⁹ Iphe, oo-gude mee ulo ono g'o tø bøhe ulo, aasø nsø; bükwa g'o nwüta enu labø; wotakwaphø oshi sida; waa ekwa uswe-uswe; waa eswa isopu. ⁵⁰ L'o woru enu lanu gbua l'eli ite, a kpuru l'urwa, e yeru mini, doru risaa. ⁵¹ L'o wota oshi sida phø; waa eswa isopu phø; waa ekwa uswe-uswe phø; yee enu phø,

dzụ ndzụ pho; tuko tsée lẹ mee ẹnu ọphu e gburu ebugbu pho; yele mini pho, dù ree pho; woru iya phee l'ulo ono akpo ẹsaa. ⁵² Oo-gude mee ẹnu pho; waa mini pho, dù ree pho; waa ẹnu ọphu nō ndzụ pho; waa oshi sida pho; waa ẹswa ịsopu pho; waa ékwa uswe-uswe pho mee ulo ono g'a ta sohe iya nsø. ⁵³ L'o gude ẹnu k'ọphu nō ndzụ pho lufu azụ mkpukpu je ahāa ya g'o pheba l'oma egwu. O kwa ẹgube ono bẹ oo-shi pfua ugwo iphe-oji; shi nno safu nturwu, dù l'ulo ono. Oo ya bụ l'ulo ọbu abụru ụlo, a ta sodu nsø."

⁵⁴ Ono bụ ekemu, g'ee-meje k'ekpenta, dükpoo l'udu iya l'udu iya; yee ejio akuruba; ⁵⁵ waa k'evu, turu l'uwe; yee ọphu turu l'ulo; ⁵⁶ waa k'onye ónyá dù l'ehu; ozoo iphe dù g'ekpá; ozoo onye iphe tükashiru poopoo l'ehu; ⁵⁷ g'e shi ẹgube ono goshi teke iphe, bụ iphe, aasø nsø; waa teke ọ bụ iphe, a ta sodu nsø. Ono bụ ekemu, g'ee-meje k'ekpenta; waa k'iphe, tsuru evu.

15

Onye iphe asoshi l'ehu

¹ Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu yee Eronu: ² "Unu pfuru yeru ndu Ízurelu; sụ phę-a; O -dürü onye nweru iphe, asoshi iya asoshi l'ehu; bẹ iphe ono, asoshi iya l'ehu ono bükwa iphe, aasø nsø. ³ Iphe ono meakwaru onye Ọbu; Ọ bụru onye aasø nsø; mę iphe Ọbu nödu asoshi g'ọososhi; ozoo l'ọ dürü iphe, e gude gbobuta iya bẹ Ọ buekwapho iphe,

meru; a nodu aso iya nsø. ⁴ Iphe, bükpoo iphe-azee, onye ono, iphe asoshishi l'ehu ono zéru azee bę buakwaa iphe, aaso nsø; tème iphemiphe, bę iphe, o nörü anqo l'a-bükwarupho iphe, aaso nsø. ⁵ G'onye denyiru eka l'iphe-azee onye obu; sakwaa uwe iya asasa; wúa ehu. A -nówaa jasú nchi jihu bę a taa sohedu iya nsø. ⁶ Onye nörü anqo l'iphe, onye iphe shi l'ehu asoshishi shi nodu anqo; g'onye ono sakwaa uwe iya; wúa ehu. A -nówaa jasú nchi jihu bę a taa sohedu iya nsø. ⁷ G'onye denyiru onye iphe shi l'ehu asoshishi eka sakwaa uwe iya; wúa ehu. A -nówaa jasú nchi jihu bę a taa sohedu iya nsø. ⁸ Onye ono, iphe asoshishi l'ehu ono -gbua onye a ta sòdu nsø ounumi; g'onye obu sakwaa uwe iya; wúa ehu. A -nówaa jasú nchi jihu bę a taa sohedu iya nsø. ⁹ Tème iphe, aagbajékpo agbagba, onye ono, iphe asoshishi ono nörü gbaa bę buakwaa iphe, aaso nsø; ¹⁰ tème onye denyiru eka l'iphe, onye obu shi nodu anqo; g'a sokwaa onye obu nsø jasú nchi ejihu. Onye wotaru iphe obu bę a-sakwa uwe iya wúa ehu. A -nówaa jasú nchi jihu bę a taa sohedu iya nsø. ¹¹ Onye iphe shi l'ehu asoshishi -denyi onye ozo eka; ophu o kwoduru eka; g'onye ono sakwaa uwe iya asasa; wúa ehu. A -nówaa jasú nchi jihu bę a taa sohedu iya nsø. ¹² O -buru ite, a kpuru l'urwa bę onye obu denyiru eka; g'a tukpokwaa ya; teke o bu iphe, e gude oshi mee; g'e gudekwa mini saa iphe obu asasa.

¹³ “Onye ono, iphe asoshishi l'ehu ono -kaephoma; g'o gutaru onwiya ujiku esaa nqo g'e gude mee ya g'a ta sohe iya nsø; l'o saa uwe iya; gude

mini, doru riṣaa wụa ẹhu; l'ọ bya aburu onye a ta sodu nsọ. ¹⁴ O -be lẹ mbọku k'esiato l'ọ nwụta kparaka labo; ozoo ụnwụ ndo labo gude bya l'atati-phu Chipfu l'ọn-abata ulo-ekwa-ndzukọ; bya anụ iya onye uke. ¹⁵ Onye uke anwụta iya gude gwee ngwęja. Nanu bẹ oo-gude gwee ngwęja-iphe-eji; l'o gude ophuu gwee ngwęja-akpọ-oku. Noo g'ee-shi bụ ono l'ọ pfua ugwo iphe-eji onye ono, iphe asoshi l'ehu ono l'iphu Chipfu.

¹⁶ “Teke nwoke gboshiru ụnwuda; g'ọ wukotakwa ẹhu iya l'ophu. A -nọwaa jasụ nchi jihu bẹ a taa sohedu iya nsọ. ¹⁷ Ekwa; ozoo akpọ, a gboru ụnwuda kpua bẹ ee-gude mini saa asasa. A -nọwaa jasụ nchi jihu bẹ a taa sohedu iya nsọ. ¹⁸ Nwoke yẹe nyee ya -kwaakwa; ọ -buru lẹ nwoke ono gboru iphe; g'ephenebo jekwa awụa ẹhu. A -nọwaa jasụ nchi jihu bẹ a taa sohedu phẹ nsọ.”

Nwanyị, anọ nsọ

¹⁹ “O -buru lẹ nwanyị bẹ nsọ-nwanyị eme bẹ ọo-buru onye mmerwu du l'ehu abalị esaa; teme onye denyiru iya ẹka a-buru onye aasọ nsọ jasụ nchi ejihu. ²⁰ Iphe, bụ iphe, ọ zékpoooru azee teke ono, ọono nsọ ono; ozoo iphe, ọ noru anọ bẹ tukoakwaru buru iphe, aasọ nsọ. ²¹ Onye denyiru iphe-azee ya ẹka; a-sa uwe iya asasa; wụa ẹhu. A -nọwaa jasụ nchi jihu bẹ a taa sohedu iya nsọ. ²² Onye denyiru iphe, ọ noru anọ ẹka; a-sa uwe iya asasa; wụa ẹhu. A -nọwaa jasụ nchi jihu bẹ a taa sohedu iya nsọ. ²³ Onye denyiru iphe-azee ya ẹka; ozoo oshi,

oonoje anqo eka bę bęakwaa onye aa-so nsq jasü nchi ejihu. ²⁴ O -bürü lę nwoke jepfuru nwanyi, anqo nsq; mee ono, ala nwanyi ono -rwua ya l'ehu; g'a sòkwaa ya nsq nqo abalı ęsaa. Teme iphe, nwoke ono zérü azée g'o ha abükotaru iphe, aasq nsq.

²⁵ "O -bürü lę nwanyi bę mee larü ujiku ole mole lę teke o tōo nodu nsq; ozoo lę mee ębu laghataru onye ębu ujiku ole, oonoje nsq; g'a sòkwaa onye ębu nsq g'aasoje iya mę o -nodu anqo nsq pho. ²⁶ Iphe, bükpoo iphe-azée, o zérü azée l'iphe, bükpoo mbóku lę mbóku ono, mee ono ala iya ono; bę aa-sòkwapho nsq g'a soru iphe-azée, ęozeje mę o -nodu anqo nsq pho. Iphe, bę iphe, o noru anqo; g'a sòkwaa ya pho egube ono, aasoje iya mę o -nodu anqo nsq ono. ²⁷ Iphe, bę onye denyiru eka l'iphe ono bęakwaa onye aasq nsq. G'onye ono sakwaa uwe iya; wüa ęhu. A -nöwaa jasü nchi jihu bę a taa sohedu iya nsq. ²⁸ Obenu lę-a; mee ębu -labuhue ya pho; g'o gutarу onwiya ujiku ęsaa nqo. E -mechaa l'ę bya abürü onye a ta sōdu nsq ²⁹ O -be lę mbóku k'ęsato g'onye ębu nwüta kparaka labo; ozoo ęnwü ndo labo; nwütaru onye uke l'önü-abata ęlo-ékwa-ndzukę. ³⁰ G'onye uke ono nwüta ęnu lanü gude gwee ngweja-iphe-eji; l'o gude ęphuu gwee ngweja-akpo-oku. Onye uke ono e-shi nno pfua ugwo iphe-eji nwanyi ono l'iphu Chipfu lę kę mee ono, larü iya nü ono, shi mee ya; o bürü onye aasq nsq ono.

³¹ "Noo g'unu e-shije dobe ęnwü Ízuręlu iche l'iphe, e-me g'ęphe bürü ndu aasq nsq; g'ęphe

ta aburu ndu aasọ nsọ; nwụihu; m'ephe türwua ụlo-ekwa mu ono, nọ l'echilabọ phẹ ono.”

³² Ono bụ ekemu, a tịru doberu nwoke, iphe asoshi asoshi l'ehu; yee nwoke, gboru ụnwuda; shi nno bürü onye aasọ nsọ; ³³ bya abukwarupho kẹ nwanyị, nsọ-nwanyị eme. O bụ k'onye iphe asoshi l'ehu; m'o bụ nwoke-o; m'o bụ nwanyị-o; yee k'onye jepfuru nwanyị, aasọ nsọ.

16

*Eswe apfụ ugwo iphe-eji
(Uke 23:26-32; Ógú 29:7-11)*

¹ O be lẹ g'ụnwu Erọnu duchaa ẹbo nwụihu; g'ephe jekubeerupho l'atatiphu Chipfu pho; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu; ² sụ iya: “Pfurụ yeru nwune ngu, bụ Erọnu sụ iya g'o tọ bujekwarupho teke dù iya ree bẹ oo-byajé l'eka-kakota-adu-nsọ ono; mbụ l'eka ono, e gude ékwa kobuta ono, bụ iya bụ l'iphu eka aapfujie ugwo iphe-eji, bụ ophu nọ l'eli okpoko Chileke ono; ọdumeka bẹ oo-nwụhukwa. Noo kele mu anoduje l'urwukpu bya l'eli eka aapfujie ugwo iphe-eji ono. ³ Waa gẹ Erọnu e-gudeje bahụ l'eka-kakota-adu-nsọ ono baa: Oo-gude nwa oke-eswi, oo-gude gwee ngweja-iphe-eji; bya egude ebili, oo-gude gwee ngweja-akpọ-oku.

⁴ “L'o chiتا uwe-ime-ehu ochaa, e doberu nsọ pho yee; bya eyekwaapho nwịba ochaa, eeyeje l'ime ẹhu; l'o wota ékwa-ochaa atụ-butal'upfu gude tubuta onwiya; bya ewota okpu-ékwa ochaa kpuru. Uwe ono g'o ha dukota nsọ;

noo g'o gude o je l'a-wụada ẹhu teme l'o gude uwe ono kwaa onwiya akwa ono.

⁵ “Gẹ ndu Ízurèlu kpée Erònú mkpi labo g'o gude gwee ngweja-iphe-eji; waa ebili lanu, oo-gude gwee ngweja-akpo-óku. ⁶ Gẹ Erònú kputa oke-eswi pho gude gwee ngweja-iphe-eji kẹ nkiya; shi nno pfua ugwo iphe-eji, o meru; yee kẹ ndibe iya l'atatiphu Chipfu. ⁷ L'o bya akputa mkpi labo pho bya l'atatiphu Chipfu l'ónu-abata ụlo-ekwa-ndzuko. ⁸ Erònú abya eworu ido tñaru mkpi labo ono. Ido lanu a-bñru kẹ Chipfu; ọphuu abñru kẹ Azazelu. ⁹ Erònú abya akputa mkpi ọphu ido Chipfu daru gude gwee ngweja-iphe-eji; ¹⁰ obenu lẹ mkpi ọphu ido kẹ Azazelu daru bẹ aa-kputa lẹ ndzụ bya l'atatiphu Chipfu g'e gude iya pfua ugwo iphe-eji; teme l'a kpütawa iya rø je ahaa l'echiegu g'o lapfu Azazelu.

¹¹ “Erònú abya akputa oke-eswi pho, oo-gude gwee ngweja-iphe-eji; gude pfua ugwo iphe-eji onwiya yee kẹ ndibe iya pho. L'o woru oke-eswi ono gbua g'o bñru ngweja-iphe-eji k'onwiya ono. ¹² L'o wota iphe, aaguje ọku; vñta ọku l'oru-ngweja, nñ l'atatiphu Chipfu; vñ-jia ya avoji; bya ahata ụnwù-isensu ọphu e-ji mkpoji eka labo, e gweru rwukuru rwukuru; gude bahù l'eka ono, e kobutaru ekwa ono. ¹³ L'o bya eworu ụnwù-isensu ono tukobe l'eli ọku ono, nñ l'atatiphu Chipfu ono; k'ọphu ẹnwuru-óku ụnwù-isensu ono a-kpù tñuu kpù-chia eka ono, aanoduje apfù ugwo iphe-eji ono, nñ l'eli okpoko ono, e doberu ekemu ono. Ọo ya bñ k'ọphu ọ töo nwñhudu. ¹⁴ L'o meta mee oke-eswi ono; gude

mkpüşhi-eka phee ya l'eli eka ono, aapfuye ụgwo iphe-eji ono; l'o gudekwapho mkpüşhi-eka phee mee-iphe ono mgbo ęsaa l'iphu ęka ono, aapfuye ụgwo iphe-eji ono.

¹⁵ "L'o woru mkpi pho, e gude gwee ngweja-iphe-eji ndu Ízurèlu pho; woru gbua ebugbugu; gude mee ya bahù l'ime ęka ono, e kobutaru ękwa ono; woru mee ya ono mee g'o meru mee oke-eswi pho; mbụ phee ya l'eli ęka ono, aapfuye ụgwo iphe-eji ono; yele iphu ęka ono, aapfuye ụgwo iphe-eji ono. ¹⁶ O buru ęgube ono bę oo-shi pfua ụgwo iphe-eji k'ęka-kakota-adu-nsø ono; kele ndu Ízurèlu bę bùwaa ndu aaso nsø; waa kele ęphe meswewaru iphe l'iphe-eji, ęphe mekotaru g'o ha. O bukwarupho nno bụ g'oo-me iya lę k'ulo-ékwa-ndzukö, bụ օphu nō l'echilabö phę teke ono, ęphe bụ ndu aaso nsø ono. ¹⁷ G'o tō dükwa onye a-nodu l'ime ulo-ékwa-ndzukö ono; mę Erönü bahuepho l'ęka-kakota-adu-nsø ono je anodu apfụ ụgwo iphe-eji; jasụ l'o pfughee ụgwo iphe-eji k'onwiya; yee kę ndibe iya; yee kę ndu Ízurèlu l'ophu; lufuta. ¹⁸ E -mechaal'o jeshia l'oru-ngweja ono, nō l'atatiphu Chipfu ono; je apfua ụgwo iphe-eji k'ęka ono. L'o meta mee oke-eswi pho; yee mee mkpi pho; wuru ye lę mpu, e mobegbaaru l'oru-ngweja ono. ¹⁹ L'o meta mee ono gude mkpüşhi-eka iya phee ya l'oru-ngweja ono mgbo ęsaa; shi nno swafụ iya aso nsø kę ndu Ízurèlu; dobe iya nsø ọzo."

Mkpi, vu iphe-eji, ndu Ízurèlu meru

20 “Erönü -pfuchaa ugwo iphe-eji, e meru l'eka-kakota-adu-nsø ono; yee k'ulo-ekwa-ndzukø ono; yee k'oru-ngweja ono; l'o bya akpufuta mkpi phø, nø ndzø phø. **21** L'o bya eworu eka labø byabø mkpi k'ono, nø ndzø ono l'ishi; mbu Erönü; bya atuko ejo-iphe, ndu Izurelu mekotaru; mækpoo emeswe, ẹphe meswekotaru; yee iphe-eji, ẹphe mekotaru g'o ha; pfushikota kpua ya; l'o tuko iya byabø mkpi ono l'ishi; kpuru iya kpée onye a tñru ẹka g'o je ahaa ya l'echięgu. **22** O bñru mkpi ono evutakota ejo-iphe phø g'o ha laa l'oma-egu; ẹka e budu ebubu; je anodu. O bñru ẹka oo-je ahaa mkpi ono bu l'echięgu.

23 “Erönü abahụ l'ulo-ekwa-ndzukø je eyefu uwe ọchaa ono, o yeru tème ọ bahushia l'eka-kakota-adu-nsø ono. O -yefuchaa ya l'o haa ya l'eka ono. **24** L'o nodu l'eka du nsø wua ẹhu; woru uwe iya ye; lufuta bya egwee ngweja-akpo-oku kẹ nkiya; yee kẹ ndu Izurelu; shi nno pfua ugwo iphe-eji k'onwiya yee kẹ ndu Izurelu. **25** L'o woru ẹba-anu, e gude gwee ngweja-iphe-eji phø kpoo ọku l'oru-ngweja. **26** Onye phø, jeru je ahaa mkpi phø; g'o lapfu Azazelu phø; l'a-sakwaphø uwe iya; wua ẹhu; tème l'o batawarø l'ime ẹka ndu Izurelu kpóberu ulo-ekwa phø. **27** Oke-eswi phø; yee mkpi phø, e gude gwee ngweja-iphe-eji phø, bu ọphu e wobataru mee ya l'eka-kakota-adu-nsø g'e gude pfua ugwo iphe-eji phø; bẹ aa-paru lufu l'azø ẹka ndu Izurelu kpóberu ulo-ekwa phø; l'e woru akpo iya; waa anu iya; mækpoo nshi iya kpoo ọku. **28** G'onye ono, jeru akpoo ya

oku ono sakwaa uwe iya asasa; wụa ęhu; teme l'ọ bata l'ime eka ndu Ízurelu kpóberu ụlo-ékwa phẹ.”

Ekemu eswe apfụ ugwo iphe-eji

29 “No iya; g'iphe-a bụkwaru iphe, Chileke tɔru ɔkpa iya sụ g'e tsoje, unu e-meje jasụ l'ojejoje. Mbụ-a; o -rwuje l'ọnwa ęsaa; lę mbóku, ọnwa ono dù l'abalị iri; unu aswije ęgu. Unu te ejekwa ozi ejeje ophu; mbụ unubę ndu a nwuru lę Ízurelu; mę ndu lwaru alwalwa, bu l'echilabọ unu; ³⁰ kèle ọo mbóku ono bę aa-pfụ ugwo iphe-eji, unu meru; g'e gude sachafụ unu iphe-eji, unu meru g'ọ ha; unu abụru ndu a ta sodu nsọ l'iphu Chipfu. ³¹ Mbóku ono a-bụru unu eswe Sabatụ, bụ eswe-atüta-unme; unu aswia ęgu. Iphe ono bụ iphe, Chileke tɔru ɔkpa iya sụ g'e tsoje, unu e-meje jasụ l'ojejoje. ³² O bụru onye uke, a wuru manụ l'ishi dobe nsọ g'ọ bụru onye uke l'ozori nna iya bụ onye a-pfụ ugwo iphe-eji ọbu. Oo-yeje uwe ọchaa ono, dù nsọ ono. ³³ L'ọ pfua ugwo iphe-eji, e meru l'eka-kakota-adụnsọ; mę k'ulo-ékwa-ndzukọ; mę k'oru-ngwěja; l'ọ bya apfua ugwo iphe-eji, ndu-uke meru; mę kę ndu Ízurelu l'ophu. ³⁴ Ono a-bụwaruro iphe, Chileke tɔru ɔkpa iya sụ g'e tsoje, unu a-nodu emewaro jasụ l'ojejoje; mbụ l'aa-pfujie ugwo iphe-eji, ụnwu Ízurelu l'ophu mekötaru. O bụru mgbo lanụ l'apha bę ee-meje iya.”

E mekötäephø iphemiphe gę Chipfu sru Mósisu g'e mee ya.

17

Ekemu g'a ta tajeshi mee-iphe

¹ Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ² "Waa iphe, ii-pfuru yeru Erönü yee ụnwu iya; yee ụnwu Ízuręlu l'ophu baa; sụ phę-a: Wakwa iphe, Chipfu türü ekemu iya baa: ³ O -dụru onye Ízuręlu gburu eswi; ọzoo nwaturu; ọzoo eghu l'ime eka ẹphe kpobegbaaru ụlo-ékwa phę; ọzoo l'azụ eka ono; ⁴ ophu onye ono egudedu iya bya l'ọnua-abata ụlo-ékwa-ndzukọ g'e gude gwee ngwęja nü Chipfu l'iphu ụlo-ékwa Chipfu ono; onye ono bẹ ikpe ọchi nmaakwaru; o bùakwaa ọchi bẹ o gburu. G'e bufukwa iya lẹ ndu nkiya. ⁵ Iphe, meru iphe, a türü ekemu-a bụ g'o mee gę ndu Ízuręlu wotaję ngwęja ono, ẹphe anoduje egwe l'oma ęgu ono; bya egweru nü Chipfu; mbụ g'ẹphe woru iya nü onye uke l'ọnua-abata ụlo-ékwa-ndzukọ; g'o gbua ya g'o bùru ngwęja-ehuguu, e gwerụ Chipfu. ⁶ Onye uke ono ephee mee anụ ono l'oru-ngwęja l'ọnua-abata ụlo-ékwa-ndzukọ; bya akpoo ęba iya ọku g'o bùru ngwęja, mkpọ iya dụ Chipfu ree. ⁷ Ẹphe te egweéduru ngwęja phę anụ agwa, a kpuru; o dụ g'eghu; mbụ agwa ono, meru ẹphe dụ ghelegheleghele ono. Ono bụ iphe, Chipfu tɔru okpa iya sụ g'e tsoje, ẹphe a-nodu eme jasụ l'ojejoje; ẹphe eme iya; e -shi l'ogbo sweru ọgbo.

⁸ "Sụ phę lę-a: Onye bụ onye Ízuręlu; ọzoo onye lwarụ alwalwa, ẹphe l'ẹphe bu, bụ onye gwerụ ngwęja-akpoo-ọku; ọzoo l'o dụru ngwęja

ozo, o nñru; ⁹ ọphu o gudedu iya bya l'ọnubata ulo-ékwa-ndzukọ bya egweru nụ Chipfu; g'e bufukwa onye ọbu lẹ ndu nkia.

¹⁰ “Iphe, bükpoo onye Ízurèlu; ozoo onye lwarụ alwalwa l'alị Ízurèlu, tarụ mee-iphe bẹ mu a-nóduepho achị lẹ njo; mbụ l'onye ono, tarụ mee-iphe ono; bẹ mu e-bufu lẹ ndu nkemu. ¹¹ Noo kèle ndzụ iphemiphe, e meru ememe dobe bụ lẹ mee bẹ o dụ. O kwa mee ono bẹ mu nñru unu g'unu gudeje iya bya apfua ugwo iphe-eji unu l'oru-ngweja. O bụru mee bẹ eegudeje apfụ ugwo ndzụ nemadzụ. ¹² Qo ya kparụ iphe, mu sụru unubẹ ndu Ízurèlu: G'o tọ dükwa g'unu ha onye a-tajẹ mee-iphe; ọphu o dükwa onye lwarụ alwalwa, unu l'ephe bu ebubu, a-tajẹ mee-iphe.

¹³ “O -duru onye Ízurèlu; ozoo onye lwarụ alwalwa, unu l'ephe bu, akpa l'egbudu; o -gbua anụ; ozoo ẹnu, a ta sọdu nsọ; g'onye ono phụshikwaa mee ya l'alị kpochia ya ejia. ¹⁴ Noo kèle iphemiphe, nọ ndzụ, e meru ememe bụ lẹ mee bẹ ndzụ iya nọ. O bụru iya kparụ, iphe, mu sụru ndu Ízurèlu: ‘Unu ta adükwa mee iphe, unu a-tajẹ; kèle ndzụ iphemiphe, e meru ememe bükota lẹ mee bẹ o nọ; l'onyemonye tarụ iya nụ bẹ ee-bufukwa ebufu.’

¹⁵ “Onyemonye kpọ; m'o bụ onye a nwụru lẹ Ízurèlu; m'o bụ onye lwarụ alwalwa, bụ onye tarụ iphemiphe, bụ iphe, nwụhuru anwụhi; ozoo iphe, anụ dzugburu; bẹ a-sa uwe iya asasa; wụa ẹhu; l'o bụru onye aasọ nsọ jasụ nchi ejihu; teme l'o bụru onye a ta sọdu nsọ. ¹⁶ Ole o -bụru l'onye ọbu ta saduru uwe iya; ọphu o wụduru

ehu; bẹ́ ejo-iphe ọbu, o meru tukokwaru iya l'ishi."

18

Akwakwa nwoke yee nwanyị ophu adudu ree

¹ Tòbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ² "Waa iphe, ii-pfuru yeru ụnwu Ízurèlu baa; sụ phẹ-a: O kwa mbédúa bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu. ³ Unu te emekwa g'eemeje lẹ Ijiputu, bụ iya bụ eka ono, unu shi buru ono; teme ọphu unu emekwa g'eemeje l'alí Kénanu, bụ alí eka ono, mu edu unu ala ono. Unu te etsokwa eka phẹ. ⁴ Unu mejekwa iphe, mu türü l'ekemu; waa iphe, mu törü ọkpa iya sụ g'e tsoje; kèle ọ kwa mbédúa bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu. ⁵ Unu tsojekwa iphe, mu törü ọkpa iya sụ g'e tsoje; unu emekwaphọ iphe, mu türü l'ekemu, bụ iphe, onye meru iya nụ e-gude nodu ndzụ. O kwa mbédúa bụ Chipfu.

⁶ "G'o tọ dükwa onye e-jepfu onye ẹphe l'iya bụ ọkpobe abụbu g'ẹphe l'iya kwaa; kèle ọ kwa mbédúa bụ Chipfu. ⁷ Te ejekwa g'unu lẹ ne ngu kwaa; shi nno mee nna ngu iphe-iphere; noo kèle onye ọbu bụ ne ngu. G'unu lẹ ne ngu ta akwakwaa akwakwa nwoke yee nwanyị. ⁸ Te jepfukwa nyee nna ngu; kèle ọ kwa eme nna ngu iphe-iphere. ⁹ Te jepfukwa onye unu l'iya bụ nwune ọzoo nwanna; m'o bụ l'unuphu lanụ bẹ e yeru unu; ọzoo l'e yeru iya l'ibe onye ọzo. ¹⁰ Te jepfukwa nwanwa ngu; m'o bụ nwa ngu nwoke nwụru iya; ọzoo nwa ngu nwanyị nwụru iya; kèle ono bükwa eme onwongu iphe-iphere. ¹¹ Te

jepfukwa nwada nyee nna ngu; mbụ onye e yeru nna ngu; noo kèle ọ bụ nwanna ngu nwanyị.

¹² Te jepfukwa nwune nna ngu; noo kèle ẹphe lẹ nna ngu bụ mee lanụ. ¹³ Te jepfukwa nwune ne ngu; noo kèle ẹphe lẹ ne ngu bụ mee lanụ.

¹⁴ Te jepfukwa nyee nwune nna ngu; shi nno mee nwune nna ngu ọbu iphe-iphere, noo kèle ọ nyee nwune nna ngu. ¹⁵ Te jepfukwa nyee nwa ngu; kèle ọ nyee nwa ngu bẹ ọ bụ. Be jepfukwa iya. ¹⁶ Te jepfukwa nyee nwune ngu; kèle ọ kwa eme nwune ngu iphe-iphere. ¹⁷ Te jepfukwa nwanyị; yẹe nwa iya; ọphu i jepfukwa nwanwa nwanyị ono; ọzoo onye ọphu nwa iya nwoke nwuru; ọzoo onye nwa iya nwanyị nwuru; noo kèle ẹphe l'iya bẹ bụ mee lanụ. Onye eme nno eme ejø-ememe. ¹⁸ Te ejekwa alụta nwune nyee ngu g'ẹphe lẹ nwune iya bya anodu kpaaha ẹnya l'ibe ngu. Teme unu l'iya akwaa akwakwa nwoke yẹe nwanyị l'eka nyee ngu nökwdadu ndzu.

¹⁹ “Te jepfukwa nwanyị teke ọono nsọ; mbụ teke aasokwadu iya nsọ kẹ nsọ-nwanyị ono, eme iya nụ ono. ²⁰ Te jepfukwa nyee nwoke obutobu ngu; shi nno merwua onwongu. ²¹ Ta adukwa ụnwụ ngu ọphu ii-kwe g'e gude kpoo ọku gude gwaa agwa ono, bụ Moleku; mbụ-a; te shikwa ẹgube ono merwua ẹpha Chileke ngu. O kwa mbedua bụ Chipfu. ²² Te jepfukwa nwoke ibe ngu g'unu l'iya kwaa akwakwa nwoke yẹe nwanyị; kèle ono bükwa ẹbyi. ²³ Te jepfukwa anụ; shi nno merwua onwongu. G'o tọ dükwa nwanyị, a-togbo onwiya g'anụ jepfu iya; kèle ono bükwa ejø ahụma bẹ ọ bụ.

²⁴ “G'o tọ dükwa iphe ono mè nanụ, unu e-gude merwua onwunu; noo kèle ọ o iphemiphe-a bẹ ọhamoha gude merwushia onwophe; mbụ ndu-a, mu abya achịfụ l'iphu unu-a. ²⁵ Umere phে ono woru ali eka ono merwushia; mu nụa ndu eka ono aphụ; ali ono gboşhia ndu bu iya nụ g'onye gboru egbo. ²⁶ Ole-a; unu tsojekwa iphe, mu toru ọkpaa iya sụ g'e tsoje; waa iphe, mu tñru l'ekemu. Ophu ọ dükwa onye e-je eme iphe ono, bụ ahụma ono mè nanụ. G'onye a nwụru lẹ Izurelu te emekwa iya; ọphu onye lwarụ alwalwa emekwa iya; ²⁷ kèle ọ ahụma ahụma ono g'o ha bẹ ndu ali-a meru; mbụ ndu ono, vuru unu ụzo bua l'eka-a; ẹphe merwushia ali-a. ²⁸ Ọ kwa k'ọphu ali ono ata agboshidu unu g'onye gboru egbo; mè unu merwushię ya pho; egube ono, ọ gboşhiru ọha ono, vu unu ụzo ono. ²⁹ Kèle ọ -dụru onye meru ahụma ahụma ono; bẹ ee-bufukwa onye ono lẹ ndu nkiya.

³⁰ “Noo g'o gude unu je l'emeje iphe, mu sụru g'e meje; g'o tọ dù ejo omelalị ono ọphu unu emeje, bụ ọphu e shi emeje tème unu lwa ono; ọphu unu egude iya merwushia onwunu; kèle ọ kwa mbedua bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu.”

19

Ekemu, ekemu ọzo dugbaa nụ

¹ Tòbudu iya bụ; Chipfu bya epfurụ yeru Mósisu sụ iya: ² “Waa iphe, ii-pfurụ yeru ụnwụ Izurelu l'ophu baa; sụ phे lẹ-a: Unu dükwa nsọ; kèle mbedua, bụ Chipfu bya abụru Chileke unu dükwa nsọ. ³ G'onyenonu l'ime unu kwabejekwa

ne iya ẹphe lẹ nna iya ùbvù. Unu edobeje ekemu eswe-atüta-unme mu; kẹle ọ kwa mu bụ Chipfu; bya aburu Chileke unu.

⁴ “Unu te jejekwa l'agwa; ọphu unu akpükwa agwa akpükpu doberu onwunu; kẹle ọ kwa mbedula bụ Chipfu; bya aburu Chileke unu.

⁵ “Unu -nodu egweru Chipfu ngweja-èhu-guu; unu gwejekwa iya l'uzo, ọo-nata iya unu. ⁶ G'a tajekwa iphe ngweja obu lẹ mbóku, unu gweru iya; ọzoo lẹ nchitabohu iya. Ọ -búru l'o dürü ọphu phoduru jasụ lẹ mbóku k'eto; g'a kpoo ya ọku. ⁷ Ọ -bukwanuru l'a tarụ iya ilile lẹ mbóku k'eto ono bẹ ọ buakwaa ahụma bẹ e meru; ọphu a taa nataékwa iya. ⁸ Ọo ya bụ l'onyemonye, bụ onye tarụ iya nụ bẹ ejio-iphe, o meru a-tukoru l'ishi; kẹle o merwuru iphe, dürü Chipfu iche. Onye ono bẹ ee-bufukwa lẹ ndu nkiya.

⁹ “Unu -nodu akpata iphe, unu meberu l'egu; unu ta akparwujekwa okoke; ọphu unu atürutajekwa ọphu nashihuru ndu akparu iya unu daa l'alị. ¹⁰ Unu te jejekwa mkpakwa akpuru vayinu l'opfu-vayinu unu; ọphu unu atürutajekwa ọphu dashihuru l'alị. Unu pajeru ndu k'ono haaru ndu ụkpa; waa ndu lwaru alwalwa; noo kẹle ọ kwa mbedula bụ Chipfu; bya aburu Chileke unu.

¹¹ “Unu te ezijkekwa iphuru; ọphu unu adzujekwa ụka; ọphu unu aghojekwaru nwibe unu ụgho. ¹² Unu ta akpapyabéjekwa iphe, unu meru gude ẹpha mu gụa ẹnwa; shi nno merwua ẹpha Chileke unu. Ọ kwa mbedula bụ Chipfu.

¹³ “Te erijekwa nemadzụ ibe ngu urwu; ọphu i najekwa iya nfụ. G'aswa ozi onye i butaru

k'ozi ta akwajékwa ngu akwakwa l'eka fúta útsu.
14 Te ephujékwa onye ada nkuchi iphu; ophu i dochijékwa onye ata aphudu úzo iphe l'úzo. Tsuje Chileke ngu ebvu; noo kèle ọ kwa mbédua bụ Chipfu.

15 "Unu te ekpejékwa ikpe, apfuduru-oto. Unu te elejékwa onye ükpa ẹnya l'iphu haarụ iya enge; kèle ọ bụ onye ükpa; ophu unu akwabéjékwa onye ha shii ùbvù haarụ iya enge; kèle ọ bụ onye ha shii. G'ikpe, unu e-kpeje nemadzụ ibe unu bürü ikpe, pfuru oto. **16** Te etsokwaru aghaphe asuphe asúlasu; ophu i nodujékwa lẹ mpfube g'e gbua nwibe ngu. Ọ kwa mbédua bụ Chipfu.

17 "Gẹ nwune ngu ta adujékwa ngu ashị l'ime ọkpoma. Gudeje obu ngu baarụ iya mba g'i ti tsoru keta oke l'ejo-iphe, onye ọbu meru. **18** Te emelatajékwa iphe, ụnwu ndibe unu meru ngu; ophu ọ dükwa onye ophu ii-vujeru aphụ l'obu. Ọ chia g'i yee nemadzụ ibe ngu obu g'i yeru onwongu. Ọ kwa mbédua bụ Chipfu.

19 "Unu mejékwa iphe, mu tɔru ọkpaa iya sụ g'e tsoje. G'a ta hajékwa anụ-ulo g'o shia ophu yee ya abụdu ụdu anụ lanụ. Ophu i kujékwa uzi iphe labo l'opfu ngu; ophu i yejékwa uwe, abụdu ụdu ékwa lanụ bẹ e gude kwaa ya.

20 "O -dürü onye jepfuru nwamgboko, a gbaru ohu, e kwetawaru l'ee-ke nwoke ọzo; tème ophu ọ bụdu l'a gbafutawaru iya g'o nweru onwiya; g'e kpekwa ya ekpekpe nükwa ndu ọbu aphụ, rwuberu phẹ nu. Ole g'e te egbukwa phẹ ebugbu; noo kèle nwamgboko ono bụkwadu ohu.

21 G'onye kẹ nwoke kpütakwa ebili gude bya anụ l'önü-abata ụlo-ékwa-ndzukọ; g'e gude gweeru iya ngweja-apfụ-ugwo l'iphu Chipfu. **22** Onye uke egude ebili ono, e gude gwee ngweja-apfụ-ugwo ono pfua ugwo iphe-eji onye ono l'iphu Chipfu; l'a gụaru iya nvụ l'iphe-eji ono, o meru ono.

23 "Unu -bahüephø l'alị ono; unu bya eyeshia ya oshi-omì, dügenbaa iche iche, eeri mebyi iya eriri; unu sojekwa mebyi iya nsọ. G'a sòkwaa ya nsọ ono apha eto; g'e te erikwa iya eriri. **24** Teke o beérupho l'apha k'eno g'e doo akpuru, oshi ono mịtaru nsọ; woru gweeru Chipfu ngweja-ekele. **25** O -be l'apha k'ise; unu awatawaro eri akpuru oshi obu. Ọ bụru nno bụ g'ee-shi; iphe, unu meberu l'alị emehuaha; eevu aka shii eje. Ọ kwa mbeduā bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu.

26 "Unu ta atajékwa anụ, mee dükwadu. Unu te emejekwa ọmamansi; ọphu unu emejekwa mgbashị. **27** Unu ta akpufubebejekwa egbushi, nọ unu l'ishi; ọphu unu akpụ-byishijekwa ejí-agba unu akpubiyishi. **28** Unu te eyebatajékwa onwunu ónyá l'ehu opfu lẹ nemadzụ nwụhuru; ọphu unu ebyikashijekwa onwunu mbo. Ọ kwa mbeduā bụ Chipfu ọbu.

29 "Te emekwa nwada ngu g'o bụru nwanyị-ovuoba; shi nno merwua nwa ngu ọbu; a -nonyakwa; ọ bụru ndu agba ụkpara e-sweta ndu unu; ejo-ememe eji alị ono bushihu. **30** Unu dobeje ekemu eswe-atüta-unme mu; unu akwabęje ụlo mu ono, dù nsọ ono ùbvù; kélé ọ kwa mbeduā bụ Chipfu.

³¹ “Unu te ejejekwa aji maa l'ibe ndu aphụ ọphulenya; ọzoo ndu jibya; noo kèle ẹphe emerwu unu. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu.

³² “Gbeshijekwaru ndu-ishi-ewó l'oshi. Kwabeje ndu bụ ogeranya ùbvù; l'i tsuje Chileke ebvu. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu.

³³ “Ọ -duru onye lwarụ alwalwa l'alị unu; unu te emekpakwa iya ẹhu. ³⁴ G'e mejekwa onye lwarụ alwalwa, bu l'alị unu g'eemeje onye a nwụru lẹ Ízuręlu. Unu yekwaa onye ono obu g'unu yeru onwunu; noo kèle unubędua shikwaphọ bụru ndu lwarụ alwalwa l'alị Ijiputu. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu bya abụru Chileke unu.

³⁵ “Unu -nodu atụ ogologo iphe; ọzoo ेrwa iphe; ọzoo g'iphe habe l'igwerigwe; unu te emejekwa iya l'uzo, apfuduru-oto. ³⁶ Unu gudejekwa iphe, darwuru nụ gude mee ya; mbụ iphe, e gude atụ ेrwa iphe ophu bụ ọkpobe iya; yee ọkpobe nkwęka; yee ọkpobe ekpemu bę bęgbaa iphe, unu e-gudeje tħa iphe. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu; onye dufutaru unu l'alị Ijiputu. ³⁷ Oo ya bụ lę-a; unu tsokotaje iphe, bükpoo iphe, mu ṭoru ọkpa iya sụ g'e tsoje; waa iphe, mu turu l'ekemu g'ọ ha. Unu meje iya nno; noo kèle ọ kwa mbędua bụ Chipfu.”

20

Ahụ onye meru iphe-eji

¹ Tħobudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ² “Waa iphe, ii-pfuru yeru ụnwu Ízuręlu baa: Iphe, bükpoo onye Ízuręlu;

ozoo onye lwarụ alwalwa bya eburu lę Ízuręlu, kpütaru nwa iya je anụ Molęku; g'e gbukwa onye ono egbugbu. Gę mkpükpu ono l'ophu wufutakwa je atugbua ya lę mkpuma.³ Mbędua l'onwomu a-gbanwuberu onye ono iphu mu; bufu iya lę ndu nkiya; kèle o gude nwa iya gwaa Molęku; shi nno merwua ụlo mu ono, dụ nsọ ono; bya arwütoshia əpha mu ono, dụ nsọ ono.⁴ O -bürü lę ndu mkpükpu ono hümari onye kpütaru nwa iya je anụ Molęku; əphe nyija nchị manụ; ophu əphe egbuduru onye əbu;⁵ bę mu a-gbanwübekwaru onye əbu iphu mu; yęe ndibe iya; bufu phę lę ndu nkephę; mękpoo iphe, bụ ndu ono, yęe ya eshiswe ụzo; jeru; əphe lę Molęku nödụ eri ogori ono.

⁶ “Onye ejeje aji maa l'ibe ndu jibya; shi nno dụ ghęlegheleghele; bę mu a-gbanwübekwa iphu; bufu iya lę ndu nkephę.⁷ Unu dobekwa onwunu iche; unu adụ nsọ; noo kèle ọo mbędua bụ Chipfu; bya abürü Chileke unu.⁸ Unu dobe iphe, mu törü ɔkpa iya sụ g'e tsoje; meje iya ememe; kèle ọo mbędua bụ Chipfu, emeje unu g'unu dụ nsọ.

⁹ “Onye phuru nna iya; ozoo ne iya iphu; g'e gbukwaa onye əbu egbugbu; kèle ọo nna iya; ozoo ne iya bę o phuru iphu; gę mee ya tükokwaru iya l'ishi.

¹⁰ “O -bürü lę nwoke jepfuru nyee nwoke ibe iya; əphe shi nno ria ogori; g'e gbukwaa nwoke əbu yęe nwanyị əbu egbugbu.¹¹ Ozo bụ l'onye jepfuru nyee nna iya bükwa nna iya bę o meru iphe-iphere. G'e gbukwaa əphenebo egbugbu; ishi Ọchi phę atụ-koru phę l'ishi; mbụ ndu ono,

e gburu ono. ¹² Onye -jepfuru nyee nwa iya; g'a tuko ęphenebo gbua; noo kèle iphe, ęphe meru bụ akpamara. Ishi ọchi phে bükwa onwophé bẹ ọ tụ-koru l'ishi. ¹³ O -bụru lẹ nwoke jepfuru nwoke ibe iya; ęphe l'iya kwaa akwakwa nwoke yee nwanyi; bẹ ęphenebo mekwaru ębyi. G'e gbukwaa ęphenebo ebugbug. Ishi ọchi onwophé bükwa ęphebedua bẹ ọ tụ-koru l'ishi. ¹⁴ Onye jeru alụta nwanyi; bya emechaa je alụtafua ne nyee ya ono mekwaru ęjo-ememe. G'a kpütakwaa nwoke ono; yee ụnwanyi labo pho je akpoo oku. Oo ya bụ; g'ęjo-ememe, dù egube ono ta adụ l'echilabo unu. ¹⁵ Teke ọ bụ lẹ nwoke jepfuru anụ; g'e gbukwaa ya ebugbug; gbukwapho anụ ọbu. ¹⁶ O -bụru lẹ nwanyi tögboru onwiya g'anụ jepfu iya; g'e gbukwaa nwanyi Ọbu yee anụ Ọbu. Ishi ọchi onwophé atụ-koru phé l'ishi.

¹⁷ "Teke ọ bụ lẹ nwoke lütaru nwune iya; ozoo nwanna iya; o -jepfu iya; bẹ ọ bükwa iphe-iphere. G'a nödukwa l'edzudzu-oha ndu nkephé bufu phé ebufu. O kwa nwune iya bẹ o meru iphe-iphere. Iphe, o meru tụ-koru iya l'ishi. ¹⁸ Onye jepfuru nwanyi teke Ọono nsọ bẹ bvukwari ęnu-mee nwanyi ono; mbụ lẹ yébe nwanyi kpuhawarụ ęnu-mee ya ghebe Ọnu. Oo ya bụ; g'a tükokwa ęphenebo bufu ebufu lẹ ndu nkephé.

¹⁹ "Te jepfukwa nwune ne ngu; ozoo nwune nna ngu; kèle onye meru nno bụ onye yele iya bụ mee lanụ bẹ o meru iphe-iphere. Iphe, unu meru a-tụ-kokwaru unu l'ishi. ²⁰ Onye jepfuru nyee nwune nna iya; ozoo nyee nwune ne iya; bẹ

bukwa nwune nna iya ono; ọzoo nwune ne iya ono bẹ o meru iphe-iphere. G'iphe, ẹphe meru tụ-kokwaru phẹ l'ishi. Ephenebo ta abyadụ atogbo akọ lẹ mgboko. ²¹ Onye tügenburu je aluta nyee nwune iya bẹ mekwarụ iphe, aasọ nsọ; bya emee nwune iya ọbu iphe-iphere. Ẹphe ta abyadụ atogbo akọ lẹ mgboko.

²² “Ọ ya bụ lẹ-a; unu tsoje iphe, mu tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje g'ọ ha; waa iphe, mu tịru l'ekemu. Unu meje iya ememe; k'ọphu alị ono, mu edu unu ala ono ata agbodu unu g'onye gboru egbo. ²³ Unu te emejekwa iphe, ẹphe emeje; mbụ ọha ono, mu abya achịfụ l'iphu unu ono; noo kẹle ọ kwa iphemiphe ono, ẹphe meru ono meru g'o gude mu sọ phẹ oyi. ²⁴ Mbụ lẹ mu sürü unu-a: Ọ kwa unu e-nworu alị phẹ; mbụ lẹ mu a-nụ iya unu g'ọ bürü okiphe unu; mbụ alị ono, mini ọra-eswi waa manụ-enciónwu asọ gborogboro ono. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu; bya abürü Chileke unu, bụ onye hofutaru unu l'echilabọ ndiphe. ²⁵ Ọ ya bụ; unu mejekwa iya g'o doo ẹnya; mbụ ọdu-iche, dù l'anụ, aasọ nsọ; yẹe anụ, a ta sọdu nsọ; yẹe ẹnu, aasọ nsọ. Unu te egudekwa anụ; ọzoo ẹnu; mewaro iphe, awụ l'ephə merwua onwunu; mbụ anụ ono; waa ẹnu; mewaro iphe ọzo ono, mu gushiru unu sụ g'unu soje nsọ ono. ²⁶ Unu dükwaru mu nsọ; noo kẹle mbędua, bụ Chipfu dù nsọ; teme mu hofutawa unu l'echilabọ ndiphe g'unu bürü nkemu.

²⁷ “Nwoke; ọzoo nwanyị, ajị maa; ọzoo onye jibya g'e gbukwaa onye ọbu. G'e gude mkpuma

tugba onye ọ bụ. Ishi ọchi onwiya atụ-koru iya l'ishi."

21

Ekemu, a t̄ru ndu-uke

¹ T̄obudu iya bụ; Chipfu bya asụ Mósisu: "Waa iphe, ii-pfurū ndu-uke baa; mbu ụnwu Eronu. Sụ phē g'o t̄o dükwa onye ophu e-gudeje k'onye nwụhuru anwụhu l'ibe phē mee onwiya onye aasọ nsọ; ² gbahaephō l'onye obu nwụhuru nụ obu bę ẹphe l'onye uke obu bụ mee lanu; mbu l'oo ne iya; ozoo nna iya; ozoo nwa iya nwoke; ozoo nwa iya nwanyị; ozoo nwune iya nwoke; ³ ozoo nwune iya nwanyị, eteke alụdu ji; o bụru iya bę ọ nọ l'eka opfu l'ọ t̄o lụdu ji; odzu ęgube onye ono gbakwaru g'o gude iya mee onwiya onye aasọ nsọ. ⁴ G'o to mekwa onwiya onye aasọ nsọ l'eka ọ bụ onye-ishī l'echilabō ndibe phē; mbu shi nno merwua onwiya.

⁵ "G'ephe ta akpushijekwa ishi; ophu ẹphe akpu-byishijekwa aguga aguga ejí-agba phē; ophu ẹphe ebyijekwa mbo l'ehu ebyibyi ophu. ⁶ G'ephe dükwaru Chileke phē nsọ; g'ephe ta turwu ẹpha Chileke phē ono; kélé ngweja ono, aakpoje oku nụ Chipfu ono; mbu nri ono, aanuje Chileke phē ono bę bụ phē agwaję iya. Oo ya bụ lę-a; g'ephe bükwaru ndu dù nsọ. ⁷ G'ephe ta lujekwa nwanyị, gude agba ukpara merwushiwa onwiya; ophu ẹphe alujekwa nwanyị, ji iya chifuru; noo kélé onye uke dürü Chileke iya nsọ. ⁸ Unu meje onye uke g'o bụru onye dù nsọ; kélé ọo yębedua l'agwaru unu Chileke. G'o

bükwaru onye dürü unu nsọ; kèle mbędua, bụ Chipfu, bụ onye meru g'unu dù nsọ bükwa onye dù nsọ. ⁹ Ọ -bụru lẹ nwada onye uke watarụ agba ụkpara shi nno merwua onwiya bùakwaa nna iya bẹ o merwuru. G'a kpokwaa nwamgboko ono ọku.

¹⁰ “G'onye bụ onye-ishi uke l'echilabọ unwune iya; mbụ onye ono, a wụru manụ l'ishi; bya abụru onye e meru g'o yeje uwe ndu-uke; g'onye ono ta ahajékwa ęgbushi iya g'o dù yagalaya-galayagala; ọphu ọ lakajékwa uwe iya alaka. ¹¹ G'onye ono ta abahujekwa l'eka odzu zे. G'o tọ dukwa m'obetaru ọ bụru nna iya ozoo ne iya nwụhuru; l'ọ bahụ ęka ono je eme onwiya onye aaso nsọ. ¹² G'o tọ lụfujekwa alufu l'ulo, dù nsọ kẹ Chileke; ọphu o merwukwa ụlo ọbu; noo kèle ọo manụ Chileke iya bẹ a wụru iya l'ishi. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu. ¹³ Gẹ nwanyị, oo-lụ bụru nwanyị, adụdu nwoke jepfujeru iya nụ. ¹⁴ G'o tọ lükwa nwanyị, ji iya ta anqedu; ọphu ọ lükwa nwanyị, a chifuru achifu; ozoo nwanyị, agba ụkpara; shi nno merwua onwiya. Gẹ nwanyị, ọo-lụ bükwaru onye adụdu nwoke, jepfujeru iya nụ; teme ọ bükwarupho onye Ízuręlu. ¹⁵ Ọ ya bụ; g'o to shi nno mee oshilökpa iya g'ęphe bụru ndu ndibe phę aso nsọ. Ọ kwa mbędua, bụ Chipfu bụ onye meru iya; ọ dù nsọ.”

¹⁶ Töbudu iya bụ; Chipfu bya epfurụ yeru Mósisu sụ iya: ¹⁷ “Waa iphe, ii-pfuru Erönü baa; sụ iya: Iphe, bükpo onye bụ oshilökpa ngu; e -shi l'ogbo sweru ọgbo, bụ onye nweru ęka iphe mebyiru iya; g'o tọ byajékwa g'o nụ Chileke iya

nri. ¹⁸ G'iphe, bụ onye nweru eka iphe mebyiru iya ta abyakubejekwa Chileke ntse; mbụ onye atsụ ishi; ozoo onye bụ ẹniyen'i; ozoo onye iphe mebyiru eka ọzo; ¹⁹ ozoo onye iphe lọnwuru ọkpa lanụ; ozoo eka lanụ; ²⁰ ozoo onye okwebe kweberu; ozoo onye chikpirihuru achikpirihu; ozoo onye iphe eme l'enya; ozoo onye iphe eme l'akpo-ehu; ozoo onye a härụ aháhá. ²¹ G'o tọ dukwa oshilökpa Erönü, bụ onye uke, dürü eka iphe mebyiru iya, a-byaję ntse k'abya egweru Chipfu ngwěja, aakpo ọku. Eshinu ọ dürü eka iphe mebyiru iya g'o tọ kpiritakwaru ntse k'anụ Chileke iya nri. ²² G'o rijekwaro nri, a nuru Chileke iya; mbụ ọphu dụ nsọ; mè ọphu dụ nsọ shii. ²³ Ole eshinu ọ dürü eka iphe mebyiru iya g'o to jekubejekwa mgboru ékwa, e gude kobuta eka-kakóta-adú-nsọ; ọphu oojekubejekwa ọrungwěja; g'o to shi nno merwua ụlo mu ono, dụ nsọ ono; kèle ọ kwa mbédúa bụ Chipfu, bụ onye meru phē; ẹphe dụ nsọ.”

²⁴ Tóbudu iya bụ; Mósisu bya eworu iphemiphe ono kókotaru Erönü; waa ụnwu iya; yee ndu Ízurélu g'ephe hakóta.

22

Ndu uke yee iphe, dụ nsọ kẹ Chileke

¹ Tóbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ² “Pfuaru Erönü yee ụnwu iya g'ephe kwabéjekwaru iya enya; mbụ iphe ono, ndu Ízurélu doberu mu nsọ; g'ephe te egude iphe ono merwua ẹpha mu ono, dụ nsọ; kèle ọ kwa mbédúa bụ Chipfu.” ³ L'i sụ phē-a: “Iphe, bụ

onye bụ oshilokpaunu; e -shi l'ogbo sweru ogbo, bụ onye aasọ nsọ, byakuberu iphe, ndu Izurelu doberu mube Chipfu nsọ; g'e bufukwa onye ono latatiphu mu. O kwa mbedua bụ Chipfu.

⁴ “O -bụru l'o nweru oshilokpa Erọnu, iphe, eswe nswe eme l'akpọ-ehu; ọzoo l'iphe alwashị iya l'ehu; g'onye ono te erikwa iphe, dù nsọ; jasụ teke ọo-dù iche l'iphe ọbu, eme iya nụ ọbu; bụru onye a taa sohedu nsọ. Teke o bükwanu l'o nweru onye denyiru iphe, aasọ nsọ eka; dù gę l'o meru odzu eka; ọzoo nwoke, gboru ụnwuda; ⁵ ọzoo l'onye ono denyiru iphe, awụ l'ephə eka bụ iphe, ee-me iya g'ọ bụru onye aasọ nsọ; ọzoo l'o denyiru onye aasọ nsọ eka; ọzoo l'o dürü iphe ọzo, meru iya; o bụru onye aasọ nsọ; bę o buakwaa onye aasọ nsọ. ⁶ Onye denyiru iphe, dù nno eka a-bụru onye aasọ nsọ jasụ nchi ejihu. G'ọ tọ dukwa iphe, e doberu nsọ, oo-ri; gbahaa l'o gude mini wụa onwiya ehu. ⁷ Enyanwu - nyihuepho; bę a taa sohedu onye ọbu nsọ. A -gbę teke ono bę onye ono a-watawaro eri iphe, e doberu nsọ; noo kélé ọo nri iya bụ ono. ⁸ G'o to rijekwa iphe, nwụhuru anwụhu; ọzoo iphe, anụ-egbudu dzugburu; g'o to shi nno merwua onwiya. O kwa mbedua bụ Chipfu.

⁹ “Gę ndu-uke mejekwa iphe, mu sụru g'ephə meje. O -bụru l'ephə te emedu iya; ephə emeta iphe-eji kpua onwophę; teme l'o gbukwaa phę phę. O kwa mbedua bụ Chipfu, bụ onye meru phę; ephə dù nsọ.

¹⁰ “G'o tọ dukwa onye abụdu eri ndu-uke, e-rijie iphe, e doberu nsọ. G'onye byaru onye

uke ebyaa; ozoo onye o butaru ebuta ozi te erijekwa iphe, du nsø. ¹¹ Ole o -buru l'onye uke gude okpoga iya gbata ohu; ozoo l'a nwuru iya ohu l'unuphu; ḡ ndu k'ono rijekwa nri ono. ¹² Nwada onye uke -je aluru onye abudu onye uke; g'onye ɔbu te erijekwa iphe ono, du nsø ono, aanuje ndu-uke ono. ¹³ Obenu teke o bụ le nwada onye uke b̄e teke anwutadu nwa; ji iya nwruhu; ozoo l'a chifuru iya achifu; o laa ibe nna iya; g'o rijekwa nri ono, bụ nri nna iya ono; g'o shi erije iya teke o bụ nwata. Ole o bụ; g'onye abudu onye oshilokpa ndu-uke te erikwa iya.

¹⁴ "Onye riru iphe, e doberu nsø l'amagama; g'onye ono pfukwaa onye uke ugwo iya. O -pfuchaa ugwo iya l'o wota iphe ono ozo, ha nno; kee uze ise woru oke lanu tukobe l'ono, o gude apfụ ugwo iya ono. ¹⁵ Ḡ ndu-uke te emerwukwa iphe ono, du nsø ono, shi l'eka ndu Izurelu ono, bụ ɔphu ẹphe nru Chipfu; ¹⁶ shi egube ono mee g'ephe buru ndu ejo-iphe tukoru l'ishi; teme ẹphe aburu ndu-ikpe nmaru; kèle ẹphe riru iphe ono, ẹphe doberu nsø ono; kèle o kwa mbeduā bụ Chipfu, bụ onye meru phē; ẹphe du nsø."

¹⁷ T̄obudu iya bụ; Chipfu bya epfurу yeru Mosisu sụ iya: ¹⁸ "Waa iphe, ii-pfurу Eronu; yee ụnwu iya; yee ndu Izurelu l'ophu baa; sụ phē-a: O -duru onye bụ onye Izurelu gedegede; ozoo onye lwaru alwalwa, bu le Izurelu, gude iphe abya g'e gude iya gweeru Chipfu ngweja-akpo-oku k'iphe, o kweru ukwe le ya e-me; ozoo iphe, o t̄uru obu iya onyo anu; ¹⁹ g'onye ono kpütakwa anu, bụ okee ya, adudu eka iphe mebyiru iya

bya. Iphe, oo-gude bya bụ oke-eswi; ozoo ebili; ozoo mkpi; k'ophu aa-nafukwanu iya unu l'eka. ²⁰ Unu te wotakwa iphe, nweru eka iphe mebyiru iya gude bya egwee ngweja obu; kеле a taa natakwa iya unu l'eka. ²¹ Onye kpütaru eswi; ozoo aturu; ozoo eghu gude abya egweru Chipfu ngweja-ehu-guu; shi nno emekota iphe, o kweru ukwe iya; ozoo g'ọ bụru iphe, ọ tñru obu iya onyo anụ; g'onye ono wotakwa anụ, adụdu eka iphe mebyiru iya; k'ophu aa-natakwani iya ya l'eka.

²² “Unu ba anujekwa Chipfu anụ, atsụ ishi; ozoo ọphu e mekarụ iphe; ozoo ọphu iphe mebyiru ibe lanụ; ozoo ọphu iphe alwashị l'ehu; ozoo ọphu iphe eme l'akpọ-ehu. Unu te egudekwa anụ, dù egube ono je akporu Chipfu ọku l'eli oru-ngweja. ²³ Ọ -bụru ngweja, a tñru obu onyo anụ; g'onye egwe iya nụ nujekwaro eswi; ozoo aturu, nweru eka iphe mebyiru iya; aa-nafu iya ya-a l'eka. Ole ọ -bụru ọphu onye ono gude emekota iphe, o kweru ukwe iya bẹ a taa nafukwa iya ya l'eka. ²⁴ Unu ta nujekwa Chipfu anụ, e mekarụ iphe l'akpuru-anwụ; ozoo ọphu e tsupyaru nkiya etsupya; ozoo ọphu iphe lajaru nkiya; m'ọ bụ ọphu e bufuru nkiya ebufu. Unu te emejekwa iphe, dù egube ono l'alị unu-a. ²⁵ Unu ta nujekwa anụ, shi l'eka onye ọhozo; g'ọ bụru nri, unu anụ Chileke unu. Eshinu egube anụ ono dù g'anụ, nweru eka iphe mebyiru iya bẹ a taa nafukwa iya unu l'eka.”

²⁶ Tøbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ²⁷ “Nwa eswi, a nwñru k'òphúú; ozoo aturu; ozoo eghu bẹ aa-hajekwa gẹ yele ne

iya nqadaa ujiku ęsaa. A -gbę lę mbóku, kwe anu ono ujiku ęsato tüğbua; bę a -kpüta iya bya anu g'e gude gweeru Chipfu ngweja, aakpö ǫku bę aa-natakwa iya-a. ²⁸ Unu ta tükokejwa ne-eswi yee nwa iya; m'o bu aturu yee nwa iya gbua ujiku lanu. ²⁹ Unu -nodu egweru Chipfu ngweja-ekele; unu mejekwa iya l'uzo, dù ree; k'ophu aa-nata iya unu l'eka. ³⁰ G'a tükokwa anu, e gude gwee ngweja ǫbu takota mbóku ono; g'o tọ dükwa ǫphu aa-ha g'o nqo futa ıtsu. Q kwa mbedula bu Chipfu.

³¹ "Qo ya bu lę-a; unu dobekwa ekemu mu; unu emeje iya ememe. Q kwa mbedula bu Chipfu. ³² Ǫphu unu emerwükwa ępha mu ono, dù nsq ono; ǫ chikwa gę ndu Ízuręlu dobe ępha mu iche l'echilabö phę; kele ǫ kwa mbedula bu Chipfu, bu onye meru; unu dù nsq; ³³ bya aburu onye dufutaru unu l'alı Ijiputu gę mu bürü Chileke unu. Q kwa mbedula bu Chipfu."

23

Obo-iphe kę Chipfu

¹ Tóbudu iya bu; Chipfu sụ Mósisu: ² "Wakwa iphe, ii-pfurū ndu Ízuręlu baa; sụ phę-a: Wakwa ǫbo-iphe, mübe Chipfu doberu baa; mbü ǫbo-iphe, unu a-ra arara l'qo ya bę a-bürü ndzukö ǫphu dù nsq. ³ Qo ujiku ishii bę unu e-jeje ozi; mbóku k'ęsaa a-bürü eswe Sabatü, bu eswe-atüta-unme. Mbóku ono a-bürü eswe ndzukö ǫphu dù nsq. Unu te jejekwa ozi mbóku ono; kele ǫ bu eswe-atüta-unme kę Chipfu l'ekameka unu bukpo. ⁴ Owaa bu ǫbo-iphe, Chipfu doberu;

mbụ ndzukọ, dù nsọ, unu e-dzukọbeje m'o -rwua teke e doberu iya."

*Obo Ojeghata
(Ógú 28:16-25)*

⁵ "Obo Ojeghata Chipfu bụ mbọku, aa-boje iya bụ mbọku, ọnwa mbụ dù l'abalị iri l'ẹno l'uzenyashi. ⁶ O -be lẹ mbọku k'iri l'ise l'ọnwa ono kwapho; bẹ unu a-bojeru Chipfu Obo-Buredi, ekoduru ekoko. Ujiku ẹsaa bẹ unu a-ta buredi, e yeduru iphe, ekoje buredi. ⁷ Mbọku mbụ k'obo-iphe ono bẹ unu e-nweru ndzukọ, dù nsọ; g'ọ tọ dükwa ozi, unu e-je mbọku ono. ⁸ Ujiku ẹsaa bẹ unu a-nöduepho egweru Chipfu ngwěja, aakpọ ọku. Teke o rwuęrupho lẹ mbọku k'ẹsaa; unu enweru ndzukọ, dù nsọ; g'ọ tọ dükwa ozi, unu e-je mbọku ono."

⁹ Tòbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ¹⁰ "Wakwa iphe, ii-pfuru ndu Ízurèlu baa; sụ phẹ-a: Unu -bahuepho l'alị ono, mu abya anụ unu ono; teke unu kpatarụ iphe, e meberu l'alị ono; unu ewota upfu lanụ l'iphe mbụ, unu e-vuru ụzo kpata je anụ onye uke. ¹¹ G'onye uke ono wota upfu iphe ono maa l'iphu Chipfu. Oo ya bụ gẹ Chileke anata iya unu l'eka. O bụru lẹ nchitabọhu iya; mẹ eswe-atuta-unme -bvuepho bẹ oo-ma iya ọbu. ¹² Mbọku ono, unu a-ma upfu iphe ono l'iphu Chipfu ono bẹ unu e-gudekwapho nwa ebili, nowaru apha lanụ, adụdu ẹka iphe mebyiru iya; bya egwee ngwěja-akpọ-ọku nụ Chipfu. ¹³ Ngwěja-nri, a-yíkwaru iya pho a-bụru ukpokutu ereshi, a gwori lẹ manụ, jiru nkwěka e keru ụzo iri wota uzi

labo, ee-gude gweeru Chipfu ngweja, aakpo ɔku, mkpo iya du ree; teme l'e yekobekwa iya pho mee, jiru nkeru-eno ɔtu-lupfu otumu g'o buru ngweja-mee. ¹⁴ Ophu unu adukwa buredi, unu a-ta; ophu unu atakwa ereshi, a huru ahuhu; ophu unu atakwa ophu du oyii; gbiriri jasu mboku ono, unu e-wotaru Chileke unu ngweja ono. Ono a-buru iphe, mu toru ɔkpa iya su g'e tsoje jasu l'ojegoje; mbu l'oo-shije l'ogbo sweru ogbo l'ekameka unu bu."

*Qbo-Idzu
(Ógú 28:26-31)*

¹⁵ "O -be le nchitabohu mboku ono, unu byaru egude upfu iphe gwee ngweja-amama ono; me eswe-atuta-unme bvüchaephö; unu agbę mboku ono no-dzua idzu ɛsaa. ¹⁶ Teke a no-dzu'erupho ükporo abalı labo l'abalı iri; o -rwua le nchitabohu eswe-atuta-unme k'ɛsaa; unu abyakwa egweeru Chipfu ngweja-nri, unu e-gude ereshi ɔphúú gwee. ¹⁷ Unu gbe l'eka unu bu wota ishi buredi ɛbo, e gheru l'ukpokutu ereshi, jiru nkwëka e keru uze iri wota uzi labo, e yeru iphe, ekoje buredi; bya anu g'e gude gwee ngweja-amama g'o buru akpuru-iphe-mbu, a nuru Chipfu. ¹⁸ Iphe, unu e-wotafua yekoberu ishi buredi ono bu unwu ebili ɛsaa, nokotaru mgbarapha; teme o buru ophu adudu ɛka iphe mebyiru iya; waa nwa oke-eswi lanu; waa ebili labo. G'e gude anu ono g'o ha; waa ngweja-nri, etso iya nu; yee ngweja-mee, etso iya nu; gwee ngweja-akpo-ɔku nu Chipfu; mbu ngweja, aakpo ɔku, mkpo iya du Chipfu ree. ¹⁹ O

ya bụ; unu abya akputa mkpi lanu gude gwee ngweja-iphe-eji; bya akputa ụnwu ebili labo, nogbaaru mgbarapha gude gwee ngweja-ehuguu. ²⁰ G'onye uke ono woru ụnwu ebili labo ono; waa buredi ono, e meru l'akpuru-iphe-mbu, a kpataru l'opfu ono maa l'iphu Chipfu g'o bụru ngweja-amama. Iphe ngweja ono bukota ngweja, du nso ke Chipfu; o bụru onye uke bụ onye e-ri iya nu. ²¹ Mboku ono kwapho be unu e-nweru ndzuko, du nso. Unu ta adukwa ozi, unu e-je mboku ono l'ophu. Ono a-buru iphe, a toru okpa iya su g'e tsoje jasu l'ojejo; mbu l'oo-shije l'ogbo sweru ogbo; unu emeje iya l'ekameka unu bukpo.

²² "Unu -nodu akpata iphe, unu meberu l'egu; unu ta akparwujekwa okoke; ophu unu aturutajekwa ophu nashihuru ndu akparu iya unu daa l'ali. Unu hajeru ndu ükpa; yee ndu lwaru alwalwa ophu daru l'ali. O kwa mbedua bụ Chipfu; bya aburu Chileke unu."

*Obo Apha-òphúú
(Ógú 29:1-9)*

²³ Tobudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisi su iya: ²⁴ Wakwa iphe, ii-pfuru yeru ụnwu Ízurelu baa; su phe-a: "Iphe, bukpoo mboku mbu l'onwa k'esaa bukwa unu eswe-atuta-unme; mbu mboku, unu a-noje ndzuko, du nso. O -be mboku ono g'e gbua opu gude karu onyemonye. ²⁵ Unu ta adukwa ozi, unu e-je mboku ono l'ophu; iphe, unu e-mejechia bụ l'unu a-nuje Chipfu ngweja, aakpo oku."

*Eswe apfụ ụgwo iphe-eji
(Uke 16:1-34; Ógú 29:7-11)*

26 Təbudu iya bụ; Chipfu bya epfurу yeru Mósisu sụ iya: **27** “Mbóku, ọnwa ẹsaa ono dụ l'abalị iri l'a-bujeru unu eswe apfụ ụgwo iphe-eji. Mbóku ono bẹ unu a-noje ndzukọ, dụ nsø; unu a-swị ęgu; gwee ngweja, aakpọ ọku anụ Chipfu. **28** Unu ta adukwa ozi, unu e-je mbóku ono; noo kélé mbóku ono bụ eswe apfụ ụgwo iphe-eji; mbụ mbóku, aa-nodu l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu pfua ụgwo iphe-eji, unu meru. **29** Kélé onyemonye, ta aswidu ęgu mbóku ono bẹ ee-bufukwa ebufu lẹ ndu nkephé. **30** Teke ọ dürü onye jeru ozi mbóku ono; mu e-me onye ono g'o chijhu l'echilabọ ndu nkephé. **31** G'o tọ dukwa ozi g'o dūhabe, unu e-je. Ono a-buru iphe, a toru ọkpa iya sụ g'e tsoje jasụ l'ojejo; mbụ l'oo-shije l'ogbo sweru ogbo. Unu emeje iya l'ekameka unu bu. **32** Mbóku ono a-buru unu eswe-atuta-unme. Unu aswia ęgu mbóku ono. Unu e-shije l'uzenyashi mbóku, ọnwa dụ l'abalị tete tuta unme jasụ l'uzenyashi kẹ mbóku, ọnwa a-dụ l'abalị iri.”

*Qbo-Mkpù
(Ógú 29:12-40; Dit 16:13-17)*

33 Təbudu iya bụ; Chipfu bya epfurу yeru Mósisu sụ iya: **34** “Wakwa iphe, ii-pfurу yeru ụnwu Ízurèlu baa; sụ phẹ-a: Teke ọnwa ẹsaa ono duepho l'abalị iri l'ise g'a bọo Qbo-Mkpù kẹ Chipfu. Iphe, aa-boru iya Chipfu bụ ujiku ẹsaa. **35** Mbóku mbụ bẹ unu e-nweru ndzukọ, dụ nsø;

g'ọ tọ dükwa ozi, unu e-je mbọku ono l'ophu. ³⁶ Ujiku ẹsaa ono bẹ unu a-nuje Chipfu ngweja, aakpọ ọku. O -be lẹ mbọku k'ésato; unu anojé ndzukọ, dù nsọ; bya anúkwapho Chipfu ngweja, aakpọ ọku. Ndzukọ ono bükwa ndzukọ, dù nsọ; oo ya bụ g'ọ tọ dükwa ozi, unu e-je mbọku ono l'ophu."

³⁷ "Ono bụ ọbo-iphe, Chipfu doberu; mbụ ọphu unu a-ra arara g'ọ bürü ndzukọ, dù nsọ. G'a nụ Chipfu ngweja, aakpọ ọku, bụ iya bụ ngweja-akpọ-ọku; yẹe ngweja-nri; waa ngweja-mẹe; mewaro ngweja ozo. Iphe, bụ ngweja ono bẹ aa-nodujeephō egwe lẹ mbọku, gbaru iya nụ. ³⁸ A gụfukpokwaru ngweja k'eswe-atüta-unme; bya agụfu iphe, unu anuje Chipfu anụnu; gụfu l'onye-a apfụ iphe, o kweru ukwe iya; gụfu iphe-anụnu ọphu unu tịru obu unu onyo anụ, bụ ọphu unu anụ Chipfu.

³⁹ "O -rwua mbọku, ọnwa ẹsaa duepho l'abalị iri l'ise; m'unu kpatachaephō iphe, unu meberu l'alị; unu abooru Chipfu ọbo-iphe ujiku ẹsaa. Mbọku abahụ iya bẹ unu a-tüta unme ozi; unu atutakwapho unme lẹ mbọku k'ésato. ⁴⁰ Mbọku mbụ l'ọbo-iphe ono bẹ unu a-hata akpuru oshi, kachaa ree l'akpuru oshi, unu wọtaru; unu egbuta igu; mẹ ẹkali-oshi, ẹkwo dù shii; waa ẹkali-oshi wilo. Unu gweta iphe ono gude je anodu l'iphu Chipfu, bụ Chileke unu tee ẹswa ujiku ẹsaa. ⁴¹ Unu bojekwaru Chipfu ọbo-iphe ono ujiku ẹsaa ono aphagapha. Ono bụ iphe, a toru ọkpa iya sụ g'e tsoje jasụ l'ojejoje; mbụ l'oo-shije l'ogbo sweru ogbo. Ọnwa, aa-boje iya bụ l'ọnwa ẹsaa. ⁴² Ọ bürü lẹ mìkpù bẹ unu e-buru

abalị ẹsaa ono; mbụ l'iphe, bükpo ndu a nwụru lẹ Ízurelu e-bukotaru lẹ mìkpù teke ono. ⁴³ Oọ ya bụ; g'ogbo l'ogbo a-maru lẹ mu meru g'unwu Ízurelu bua lẹ mìkpù teke ono, mu shi lẹ Ijiputu dufuta phẹ ono. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu; bya aburu Chileke unu.”

⁴⁴ Oọ ya bụ; Mósisu bya atuko ọbo-iphe, Chipfu doberu kakotaru ndu Ízurelu.

24

Eleta oróku enya (Awụ 27:20-21)

¹ Tọ́bu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ² “Pfuaru ndu Ízurelu g'ephe wotaru ngu ọkpobe manụ olivu, a tsuru l'ikwe, ee-yeje l'oróku g'oku oróku ono nwuje mkpúrumkpuru. ³ Gẹ Erönü; yele ụnwu iya yeje ọku l'oróku ono l'atatiphu Chipfu l'ime ulo-ekwalandzukọ ono; mbụ l'okotazụ ekwa pho, e gude kobuta okpoko-ekemu pho. G'ephe mejekwa oróku ono g'o nwuje shita l'uzenyashi jasụ l'utsu. Gẹ ndu Ízurelu dobekwa ekemu-a; a -gbẹ l'ogbo sweru ogbo. ⁴ Gẹ Erönü dozije ọku l'oróku ono l'eli iphe, aapfubeje oróku ono, e meru lẹ mkpola-ododo ono; g'o nwuje enwunwu l'atatiphu Chipfu mkpúrumkpuru.”

Buredi, e doberu Chileke nsọ

⁵ “Gude ukpokutu ereshi gheta ishi buredi iri l'ebو. L'ishi buredi lanụ bẹ ii-yeje ukpokutu ereshi, jiru nkweka e keru ụzo iri wota uzi labo. ⁶ L'i woru buredi ọbu doo l'ogiri labo l'eli teburu

ono, e gude ɔkpobe mkpol-a-ododo mee dobe l'atatiphu Chipfu ono. Ishi buredi ishii l'eka lanu; ishi buredi ishii ophuu l'eka iya ophuu. ⁷ L'i bya eworu ɔkpobe ụnwù-isensu dokubegbaa ogiri iya ogiri iya ono; g'o bụru iphe, nō-chiru enya buredi ono; tēme g'e gude iya gweeru Chipfu ngweja, aakpø ɔku. ⁸ Iphe, bükpoo eswetutu-a-unme, a-nwuta anwuta bę Erönü e-doziye iya l'iphu Chipfu. O bụru ndu Ízuręlu bę oonodu emejeru iya; g'o bụru ɔgbandzu, a-nō jasụ l'ojejoje. ⁹ Buredi ono bụ Erönü yee oshilokpa iya nwe iya. G'ephe nödujekwa l'eka dū nsø taa ya; kèle ɔ dū nsø shii; kèle ɔ bụ oke iya nkephé lę ngweja, aakpø ɔku anụ Chipfu jasụ l'ojejoje."

Onye pfubyiru əpha Chileke

¹⁰ O nweru nwoke, ne iya bụ onye Ízuręlu; nna iya bụru onye Ijiputu; əphe lę ndu Ízuręlu swịrụ. A nonyaa; ọgu daru əphe l'onye Ízuręlu l'eka əphe kpóberu ulo-ekwa phę. ¹¹ Onye ono, ne iya bụ onye Ízuręlu ono wata epfubyishi əpha Chipfu. A kpúta iya kpújeru Mósisu. Əpha ne nwata ono bụ Shelomotu; nwada Dibiri onye bụ oshilokpa Danu. ¹² A kpúta iya je atụ-chia kwabęru Chipfu g'o karu phę iphe, bụ uche iya.

¹³ Təbudu iya bụ; Chipfu bya epfurụ yeru Mósisu sụ iya: ¹⁴ "Kpúta onye ono, pfubyiru əpha mu ono kpufu l'azụ eka unu kpóberu ulo-ekwa unu. G'iphe, bükpoo ndu nümaru teke oopfubyi əpha mu ono byabę iya eka l'ishi; g'oha wulihu woru iya tugbua lę m kpuma. ¹⁵ Sụ ndu Ízuręlu: Onye pfubyiru əpha Chileke iya

bukwa onye ọbu bẹ iphe-eji iya ọbu tụ-koru l'ishi. ¹⁶ Onye pfubyiru ẹpha Chipfu bẹ eegbu ebugbugu. G'oha zefutakwa je atugbua onye ọbu lẹ mkpuma. Onye ọbu -buru onye lwarụ alwalwa; ọzoo l'ọ bụ onye a nwụru lẹ Ízurelu; o pfubyia ẹpha Chipfu ono; g'e gbua onye ọbu ebugbugu.

¹⁷ “Onye gburu nemadzụ ibiya; g'e gbukwaa yębedua. ¹⁸ G'onye gburu iphe-edobe onye ọzo pfukwaa ụgwo iya. Ọphu dzụ ndzụ bẹ oo-gude dochia ọphu nwụhuru nụ.

¹⁹ “Onye mebyiru nwibe iya ibe ęhu lanụ; bukwapho g'ee-mebyi yębedua ibe ęhu lanụ. ²⁰ Onye gbajiru nwibe iya ọkpu g'a gbajilatakwa iya pho. Teke ọ bụ ẹnya bẹ o meru; ọ pyahụ onye ọbu; g'e mekwapho gę nkiya pyahulata. Teke ọ bụ eze bẹ o chikwofuru onye ono; g'e chikwofulatakwa iya pho eze. Ọ g'o mekaberu onye ọzo iphe, bụ g'ee-mekaberu iya. ²¹ Onye gburu anụ nemadzụ ibiya; g'ọ pfukwaa ụgwo iya; teke ọ bụ l'ọo nemadzụ bẹ o gburu g'e gbukwaa yębedua. ²² Ekemu-a dù swiru ndu a nwụru anwụnwu lẹ Ízurelu; yęe ndu lwarụ iya alwalwa. Ọ kwa mbędua bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu.”

²³ Mósisu pfuchaaru iya ndu Ízurelu; ẹphe kpüta onye ono, pfubyiru ẹpha Chipfu ono; kpüfu l'azụ ẹka ẹphe kpöberu ụlo-ékwa phę je eworu iya tugbua lẹ mkpuma. Ndu Ízurelu shi nno mee iphe, Chipfu türü Mósisu ekemu g'ẹphe mee.

25

Apha-atüta-unme (Dit 15:1-11)

¹ Təbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu l'eli úbvú Sayınayi sụ iya: ² "Wakwa iphe, ii-pfurū yeru ụnwu Ízuręlu baa; sụ phę-a: Teke unu bahuerupho l'alị ono, mu abya anụ unu ono; unu hajékwa alị ono g'o nooru Chipfu apha-atüta-unme. ³ Unu mebeje iphe l'alị unu apha ishii; unu akochaje opfu-vayinu unu akocha apha ishii; wọo akpuru iya. ⁴ O -be l'apha k'ęsaa l'a haa alị ono g'o tuta unme. Ono bụ apha-atüta-unme kę Chipfu. Unu be mebekwa iphe l'alị unu apha ono; ophu unu akochakwa opfvayinu unu. ⁵ Unu te ejekwa akpata iphe, daru ęda. Teke vayinu, e mechaduru emeche mịru amịmi; unu ta awotakwa iya; noo kélé apha ono bę alị ono atüta unme. ⁶ Iphe, alị mịtaru l'apha k'ono, alị atüta unme ono; a-bürü nri unu; waa k'ohu unu; waa ndu-ozi, unu butaru ebuta; mę ndu lwarụ alwalwa, bu l'echilabọ unu. ⁷ O kwapho iphe, daru ęda l'alị ono a-bürü nri iphe-edobe unu; waa anụ-ęgbudu, bu l'alị unu."

Apha-ęhu-ütso

⁸ "Unu gúa apha-atüta-unme gütä apha ęsaa; mbụ apha ęsaa ęsaa mgbo ęsaa. Apha-atüta-unme ęsaa ono bụ iphe, ọo-dụ bụ apha ükporo labo l'apha tete. ⁹ Ọnwa k'ęsaa -düephö l'abali iri, bụ iya bụ eswe-apfụ-ugwo-iphe-ęjị; l'i zia g'e gbua opu gude jedzuru l'alị unu ono. ¹⁰ Unu edoo apha k'ükporo ębo l'iri nsọ; unu epfua

g'onyemonye l'alị ono mgburugburu nweru on-wiya. Apha ono a-buru unu apha-ehu-ütso; noo teke onyenonu a-la alị iya; mbụ l'onyenonu a-lapfu ndibe iya. ¹¹ G'apha k'ükporo ẹbo l'iri ono bükwaru unu apha-ehu-ütso. Unu ta akobekwa iphe l'alị; ọphu unu ejejekwa akpata ọphu daru edata l'apha ono; ozoo ọphu mịtaru lę vayinu, a kochaduru akochcha. ¹² Eshinu apha ono bürü unu apha-ehu-ütso bẹ unu e-dobe iya nsọ. Ọ iphe, daru edata l'alị ono bẹ unu e-ri l'apha ono.

¹³ "O -rwua l'apha-ehu-ütso ono; g'onyenonu lakwaa alị iya. ¹⁴ O -bürü l'o dürü iphe, i reru nwibe ngu; ozoo l'o dürü iphe, i zütaru l'eka nwibe ngu; unu mekwaa ya g'o tọ dù onye e-ri nwibe iya urwu. ¹⁵ G'i-gudeje zùa nwibe ngu iphe, bu: a -gbẹ lę g'a bocharu obo-iphe apha-ehu-ütso. Mbụ l'o g'oo-no-beru l'aakpata iphe, e meberu l'alị bu g'oo-gude ree ngu iphe, ijizu iya. ¹⁶ Teke ọ bu l'apha a-dụ igwerigwe nwụa teme l'o rwua apha-ehu-ütso; aswa alị obu aha shii. Teke ọ bu l'apha habe nwahabe l'i gbuzeta aswa iya; noo kele iphe, ijizu ele enya iya gubedua l'azụ azụzu bu iphe i-meta l'alị obu. ¹⁷ G'ọ tọ dükwa onye ọphu e-ri nwibe iya urwu; ọ chia iphe, unu e-meje bu g'unu tsuje Chileke unu ebvu. Ọ kwa mbedula bu Chipfu; bya aburu Chileke unu."

Iphe, atṣu l'ehu lę k'apha k'esaa ono

¹⁸ "Ọ ya bu lę-a; unu tsojekwa iphe, mu tɔru ɔkpa iya sụ g'e tsoje; unu emeje iphe, mu tūru l'ekemu; k'ọphu unu e-buru l'alị ono; ọ tọ dudu iphe, eme unu. ¹⁹ Ọ ya bu; g'alị emehuaha iphe,

a koberu iya; unu erijiahə əpho; buru iya; ə tə dudu iphe, eme unu.

20 “Unu a-jikwanu sụ: ‘?Bụ gụnu bẹ anyi e-ri l'apha k'ɛsaa əbu; m'anyi adudu iphe, anyi kɔru; əphu ə dükwapho iphe, anyi kpatarụ?’ **21** Ole mu e-kebe unu l'oma l'apha k'ishii; k'əphu apha ono e-mehu iphe; unu enweru akpuru-iphe, asuru unu apha əto. **22** O -be l'apha k'ɛsato; unu awata akobe iphe l'alí. Ə buru akahụ iphe, unu metaru bẹ unu a-nodu eri jasụ l'apha kẹ tete; teke unu a-kpata iphe, unu meberu l'alí.”

Agbafta iphe, e reru erere

23 “G'ə tə dükwa onye e-rebuje alí iya erebu; noo kélé alí bükwa mbędua nwe iya. Unubędua bụ abyabya bẹ unu byaru; ə buru anụnu bẹ mu nṣru iya unu g'unu buru.

24 “Unu sụbeje iphe, ee-gude agbata alí ono, bụ oke alí unu ono l'ophu. **25** O -buru lẹ nwune ngu bẹ ükpa byaru; k'əphu ə harụ alí iya ree; g'onye a-bya agbata alí ono, o reru ono; bükwaru onye yele iya bụ əkpobe abubu. **26** Ole ə -bükwanuru l'onye əbu te nwedu onye e-je agbafta iya nụ; obenu lẹ yębedua nwewaru iphe k'əphu əo-dụ ike gbata iya; **27** g'ə gbakəo apha, nwụwaru nụ e -shi teke o reru iya; l'ə pfụa onye o reru alí ono ụgwo apha əphu o tokó kodu alí əbu; laphu azụ l'alí iya. **28** Ole ə -bükwanuru l'onye əbu ta amadụ uzo, oo-shi gbafuta iya; g'alí ono, o reru ono nödukwa l'eka onye zuru iya nụ jasụ l'apha-əhu-ütso. O -be l'apha-əhu-ütso g'onye zuru iphe əbu haa ya; g'onye ono, nwe iya nụ ono laphu azụ l'alí ono.

29 "O -duru onye reru ulo-ebubu lę mkpükpu, e gude igbulø kpü-phee mgburugburu; g'ø gbatakwa iya l'ime mgbatapha, o reru iya ono. Oo l'ime teke ono bę oo-gbata iya. 30 Ole o -buru l'ø tø gbataduru iya jasü apha gbaru; oo ya bu l'ulo ono, du lę mkpükpu, a kpü-pheru mgburugburu ono bę ee-me g'ø buwaruro k'onye zuru iya nü; e -shi l'ogbo sweru ogbo. O too kufukpokwaa ya nü l'eka l'apha-éhu-ütso. 31 Obenu l'ulo, nogbaa l'oma mkpükpu, a kpü-pheduru igbulø mgburugburu bu g'eemeje oma egwu bę ee-meje iya. Ephebedua du k'agbata; teme o jee l'akufu onye zuru iya nü l'eka me o -rwua l'apha-éhu-ütso. 32 O bekwanu lę-a; a bya lę mkpükpu lę mkpükpu kę ndu Lívayi; ulo, nogbaa l'oma mkpükpu, bu nkephę bę ndu Lívayi ono a-gbatajé teke du phę ree. 33 Teke o duru onye zuru onye Lívayi ulo; ophu onye Lívayi ono adudu ike gbafuta iya; g'ulo ono, e reru ono, no lę mkpükpu ono, bu phę nwe iya ono; laphukwa iya azu l'eka; noo kele ulo ndu Lívayi lę mkpükpu ono, a nuru phę ono bu iphe phę l'echilabø ndu Ízurèlu. 34 G'ø tø dükwa iphe, e-me g'ephe ree ali eka ẹphe echeje aturu phę; mbu ophu no lę mkpükpu phę; noo kele ono bu okiphe phę jasü l'ojojoje."

Ejie ndu ụkpa ụgwo

35 "O -buru l'onye Ízurèlu ibe ngu bę ụkpa byaru; ophu o duedu ike azu onwiya l'obutobu ngu; yejeru iya eka ẹgube ono, eeyejeru onye lwaru alwalwa; ozoo onye byaru abyabya ono; k'ophu oo-bukube ngu g'o bukube ngu. 36 Ta

natakwa iya ntukwase; ọ chikwa g'i tsu Chileke ngu ebvu; k'ophu nwune ngu ono e-bukube ngu g'o bukube ngu. ³⁷ Te jiekwa iya okpoga su iya g'o tukwaseru ngu iya iphe; ophu i lekwa enya urwu le nri, i nuru iya. ³⁸ O kwa mbedua bu Chipfu; bya aburu Chileke unu, bu onye dufutaru unu l'alị Ijiputu ge mu nu unu alị Kénanu; teme mu aburu Chileke unu.”

Aha ohu g'o nweru onwiya

³⁹ “O -buru l'onye Ízurèlu ibe ngu, gu l'iya bu obutobu be ụkpa byaru; k'ophu o woru onwiya ree ngu; be mekwa iya g'o jejeru ngu ozi g'ohu. ⁴⁰ Oo g'iimeje onye i beru ozi; ozoo onye byaru abyabya bu g'ii-me iya; l'o jeeru ngu ozi nno jasụ l'apha-ehu-utso. ⁴¹ O -rwua teke ono l'i haa ya; mēkpoo ụnwu iya; l'o laa lapfu ndibe phẹ; lapfu okiphe nna iya. ⁴² Kele eshinu ndu Ízurèlu bu ohu nkemu, mu shi l'alị Ijiputu dufuta be e tee redu phẹ g'ephe buru ohu. ⁴³ Ta dukwaru onye Ízurèlu ibe ngu ehleruka; l'i tsujekwa Chileke ngu ebvu. ⁴⁴ Ge ndu unu a-gbajẹ ohu; unwoke me ụnwanyi; bukwaru ndu shi l'ohozo, no-phera unu mgburugburu. Nokwa ndu unu a-gbajẹ ohu bu ono. ⁴⁵ Ndu ozo, unu a-gbajefua ohu bu ndu byaru abyabya, unu l'ephe tuko buru; ozoo ndibe ndu ono, unu l'ephe tukokwapho buru ono, bu ndu ephe no l'alị unu nwushia. Unu -gbaa phẹ ohu; unu enwowarụ phẹ rọ. ⁴⁶ Ndu k'ono be unu e-me g'ephe buru okiphe, unu ketarụ ụnwu unu, l'etso unu l'azụ; g'ephe keta phẹ g'ephe buru ohu phẹ jasụwaruro. O

-be l'unwune unu, bụ ụnwu Ízurèlu; unu ta adukwaru phẹ ẹhuka.

⁴⁷ “Ọ -bụru l'onye lwarụ alwalwa; ọzoo onye byaru abyabya, unu l'iya tuko buru nonyaru bya enweru iphe; onye Ízurèlu ibe ngu, yee ya bukube -daa ụkpa bya eworu onwiya ree onye lwarụ alwalwa ono, bukube ngu nụ ono; ọzoo l'o woru onwiya ree abụbu onye ono, lwarụ alwalwa ono; ⁴⁸ e -rechakpoo ya nụ bẹ aagbafutale iya-a; onye lanụ l'ime unwune iya aagbafutakpoo ya. ⁴⁹ Ge nwune nna onye ọbu; ọzoo nwa nwune nna iya; ọzoo onye ọzo, ẹphe l'iya bụ abụbu jekwaa agbafuta iya. Ọ -bụru l'onye ọbu nonyaru bya enweru iphe k'ophu ọodụ ike gbafta onwiya; g'onye ọbu gbaftakwa onwiya. ⁵⁰ G'onye reru onwiya; yee onye zuru iya nụ; nödukwa gbakọ maru apha ole, dù nụ; a -gbẹ l'apha onye ọbu reru onwiya jasụ l'apha-ehu-ütso. G'a gbẹ l'iphe, onye o-gburumita ejetajẹ ujiku lanụ; gbakọ okpoga apha, ghuduru nụ; karu iya iphe, ọo-pfụ gude gbata onwiya. ⁵¹ Ọ -bụru l'apha, ghuduru nụ hakwadụ shii; g'onye ono keta okpoga ono, o shi gude ree onwiya ono ophu kwata ka shii pfua gude gbata onwiya. ⁵² Teke ọ -bukwanu l'apha, ghuduru nụ habewa nwahabe g'o rwua l'apha-ehu-ütso; g'ephe l'iya gbakọ ya; g'o pfua g'apha ole, ghuduru nụ ha gbata onwiya. ⁵³ G'e mejekwa onye ono g'eemeje onye-ozi, e butaru ebuta aphagapha. G'e leta ẹnya g'onye ono, ọ no l'eka ono ta adukwaru iya ẹhuka. ⁵⁴ Ọ -bụru l'a taa gbaftadu iya l'uzo, dù ẹgube ono; g'a hakwaa

yee ụnwegirima ibe iya mē o -rwuepho l'apha-
ehu-ütso. ⁵⁵ Noo kēle ndu Ízurelū bū ohu mu.
Ephe bū ohu mu, mu dufutaru l'alí Ijiputu. O
kwa mbēdua bū Chipfu; bya abūru Chileke unu.”

26

*Obunggo, ee-bu onye emeje iphe,
a sūru g'o mee*

(Dit 7:12-24; 28:1-14)

¹ “G'o tō dükwa agwa; ọzoo ntékpe, a pyiru
apyípyi; ọzoo mkpuma, a kpóberu g'itso, unu e-
dobe l'alí unu. Ophu o dükwa mkpuma, a pyiru
apyípyi, unu ee-dobe l'alí unu wata abarú eja. O
kwa mbēdua bū Chipfu; bya abūru Chileke unu.
² Unu dobeje eswe nkemu, bū eswe-atūta-unme
iche; unu akwabeje ụlo mu, dù nsø ùbvù. O kwa
mbēdua bū Chipfu.

³ “Unu -nōdu atukojewa iphe, mu tōru ọkpa
iya sụ g'e tsoje etso; bya emekota iphe, mu sūru
g'unu mee; ⁴ bẹ mu a-nōduepho edzeru unu
mini l'orwuberu iya; iphe, e meberu l'alí emehu
emehu; tème oshi, nō l'ęgu amishigbaa mebyi
iya. ⁵ Iphe a-nōdu emehuru unu shii; k'ophu bū
l'unu a-nōdu echí ereshi jasú ògè awo akpuru
vayinu erwua. Unu egude awo akpuru vayinu
jasú ògè emebe iphe l'alí erwua ọzo. Unu a-nōdu
eri nri eriji ępho; unu eburu l'alí ono; o tō dudu
iphe, eme unu.

⁶ “Mu e-me g'unu buru l'ęhu-guu l'alí ono;
k'ophu bū l'unu a-zé pyakọ; o tō dudu onye eye
unu ebvu. Mu emee g'ejo anụ-ęgbudu chịhu l'alí
ono; ophu a byadu alwụ ọgu l'alí unu ono. ⁷ Unu

a-chị ndu ọhogu unu gbushia phẹ. ⁸ Unu -dụ ise; unu achịa ụmadzu ụkporo ise; teke unu dù ụkporo ise; unu achịa unu ụkporo l'ise. Unu e-gude ogu-echi unu gbushia ndu ọhogu unu. ⁹ Mu a-nodu eleta unu ẹnya; mee unu g'unu zùa azùzù kabaa l'ọtu. Ogbandzu mu l'unu bẹ mu e-me g'o nguru anguru. ¹⁰ Ozo bụ l'unu e-rije akahụ iphe, unu kpatarụ jasụ unu akpata k'ophúú; mbụ a -nonyaa unu achishiaha akahụ iya k'ophu ee-wobata k'ophúú. ¹¹ Teme mu eworu ụlo-ekwa mu kpobe l'echilabọ unu; ọphu unu adubaedu mu ideyideyi. ¹² Mu a-nodu ejephe l'echilabọ unu; mu abụru Chileke unu; unu abụru ndibe mu. ¹³ Ọ kwa mbedua bụ Chipfu; bya abụru Chileke unu, bụ onye dufutaru unu l'alị Ijiputu; g'unu ta abụheru ohu ndu Ijiputu. Mu mebyiwaa ike ono, ẹphe shi gude mee g'unu bụru ohu phẹ ono; shi nno mee unu g'unu phafuta ishi.”

*Aphụ, aa-nụ onye te emejudu iphe,
a sụru g'o mee
(Dit 28:15-68)*

¹⁴ “Ole ọ -bụru l'unu ta ngabeduru mu nchi; ọphu unu emedu iphe, mu sụru g'unu meje g'o ha; ¹⁵ mbụ ọ -bụru l'unu ta agubeduru iya iphe; mbụ iphe, mu tọru ọkpa iya sụ g'e tsoje; ọzoo l'obu unu woru iphe, mu tịru l'ekemu mee; ọ dù ideyideyi; k'ophu bụ l'unu te emejudu iphe, mu sụru g'unu meje g'o ha; unu eshi nno woru ọgbandzu, mu l'unu gbaru mebyia; ¹⁶ bükwa iphe, mu e-me unu bụ ọwa: Mu e-me gẹ ndzụ-agugu rwuta unu; teme ụkwaranta eseahaan unu; yẹe ejo ẹhu-ọku, e-worun unu ẹnya mebyia;

ndzụ unu ala kẹ mmanụ. Unu -kọbe iphe l'alị l'ọ bürü iphe-mmanụ; noo kẹle ọo ndu ọhogu unu e-mechaa ria ya. ¹⁷ Mu a-gharu unu iphu lẹ kẹ njo; ndu ọhogu unu alwụ-kpee unu l'ogu. Ndu unu dù ashị a-bürü ndu-ishi unu; unu agbaaha oso teke adụdu onye achi unu.

¹⁸ “Ọ -bürü lẹ mu mechaarụ unu nno; ọphu unu angabedula nchị; mu anụbaa unu aphụ iphe-eji unu ono ọphu ha g'ọwa mgbo ẹsaa. ¹⁹ Mu e-me g'unu kubuhu onwunu; mbụ mee akpaminigwe, unu vu l'ishi g'ọ dù gbɔrojii gẹ mkpuruukpu-ígwè; bya emee alị, unu zoberu ọkpa g'ọ ha ngerengere g'onyirubvu. ²⁰ Okpehu, unu gude kọo alị a-bürü unu kẹ mmanụ; noo kẹle alị ta adụedu iphe, oo-meta; teme oshi-ọmi, pfuru l'alị ono ami-buhu mebyi.

²¹ “Teke ọ bụ l'unu emekwaphọ iphe, mu sụru g'unu te emejeshi; k'ọphu bụ l'unu ta angakwaru mu pho nchị bẹ mu e-gude iphe-ehuka, ka iphe-eji, unu meru mgbo ẹsaa; nụa unu aphụ. ²² Mu a-chiru anụ-egbudu ye g'ephe bya adaka unu; bya atuko ụnweginima unu nakota unu l'okpehu; tuko iphe-edobe unu mebyishichaa; mee; unu ta abaędu ishi; eze gbororo unu adabyiru iphoro.

²³ “Teke mu mechakpooru unu iphemiphe ono; ọphu unu agbanwekwarupho; unu nọdu emekwaphọ iphe, mu sụru g'unu te emejeshi ²⁴ bẹ mu e-mekwaphọ unu iphe, mu tege emedu unu; mbụ lẹ mu a-nụ unu aphụ iphe-eji ono, unu eme ono mgbo ẹsaa. ²⁵ Mu a-ha g'ogu dapfu unu; gude iya gwata unu ụgwo ọgbandzu

ono, unu mebyiru ono. Unu -dzukobeeopho l'oma mkpükpu unu; mu emee g'ego iphe-ememe dapfu unu; shi nno woru unu yee ndu ọhogu unu l'eka. ²⁶ Teke mu gbuchiru unu uze, eeshije akota nri ono; be ụnwanyi iri a-duje ike ghekota buredi g'unu ha l'ovokoko lanu. Ẹphe -ghechaa ya; ẹphe egude iphe, eegudeje atu ेrwa iphe keeru iya unu. Unu -richaa ya; ęgu aguroo unu l'eka ọogu unu.

²⁷ “Ole o -buru lẹ mu mechaaru unu iphemiphe ono; unu nodu emekwapho iphe, mu sru g'unu te emeshi ²⁸ be mu e-gude ęhu-eghu mee unu iphe, mu tege emedu unu; mbụ l'oo mbədua l'onwomu e-chi unu iphe mgbo ęsaa k'iphe-ęji, unu eme. ²⁹ Noo teke unu a-wata eri anu ụnwu unu unwoke; mbụ richaa ria anu ụnwu unu ụnwanyi. ³⁰ Mu e-mebyishi ęka unu agwaje iphe; bya enwutsushia ọru-ngwěja ęka unu akpoje ụnwù-isensu ọku. Mu eworu odzu unu tukaa l'eli nshi unu ono, bughukwapho odzu l'onwiya ono. Unu adue mu pho ideyideyi l'obu. ³¹ Mu emee mkpükpu lẹ mkpükpu unu g'o buru iphe, dabyigbaaru iphoru. Mu emee ulo unu, du nsø g'o buru okorobo ulo. Teke ono be mkpo ngwěja, unu gweru ta abyaedu adu mu ree. ³² Ali ono be mu e-me g'o buru ochobu; k'ophu bu lẹ ndu ọhogu unu, bu ndu e-mechaa buchia ya nụ be ọo-du biribiri. ³³ Ozo bu lẹ mu a-tuka unu nanụnanu l'alii ndu ọhozo. Ọ buru ogu-echi be mu a-mitä gude tsoru unu. Ali unu adabyiru iphoru. Mkpükpu lẹ mkpükpu unu abukotaru ochobu. ³⁴ Noo teke ęhu a-wata atso ali ono lę ya atuta unme; mbụ teke ono, ọ dabyikpotoru

iphoro; unubedula nōdu l'ali ndu əhogu unu ono. Teke ono bę ali ono a-nōdukpoepho ete əswa lę ya atuta unme. ³⁵ Teke ono, ali ono dabyiru iphoru ono bu unme bę əotuta; kélé o to shidu atutajekwadu unme l'apha-atuta-unme unu teke unu shi buru iya.

³⁶ "A bya lę ndu əphu ghuduru nü l'echilabę unu; ndu k'ono bę mu e-me g'ephe du ogozi l'ime obu phę l'ali ndu əhogu phę; k'əphu bu l'ekwo, a nmaru yigayiga l'e-me g'ephe ye əkpa l'oso; gbalaa ę ndu e gude ogu-echi achi. Ephe adaa l'ebę adu onye achi phę əso. ³⁷ Ephe evukotaje nwibe phę daa dapyabę phę ę ndu e gude ogu-echi achi l'ebę abu l'o duru onye achi phę nü. Ophu unu adubaedu ike apfuru l'iphu əhogu unu. ³⁸ Unu a-nwüşihu l'ali ndu əhozo. Ə buru ali ndu əhogu unu e-ri ishi unu. ³⁹ Teme nwa ndu əphu phoduru nü l'echilabę unu bę a-nodu eyifu eyifu l'ali ndu əhogu unu. Ə buru ejo-iphe, ephe meshiru; waa əphu nna phę oche phę meshiru bę əphe e-gude yifu ono.

⁴⁰ "Ole ə -buru l'əphe pfushiru ejo-iphe, ephe eme; yee ejo-iphe, nna phę oche meshiru; mækwoo emeswe, əphe mesweru mu; yee ememe, əphe emeje iphe, mu suru g'ephe te emeshi, ⁴¹ bu iphe, meru; mu mee phę iphe, mu tege emedu phę; chiru phę jeye l'ali ndu əhogu phę. Ə -buru l'okpoma phę ono, ejo-iphe jiru ejiji ono bę əphe e-woze ali; bya apfua ugwo ejo-iphe, əphe mekötaru; ⁴² bę mu a-nyatakwa-a əgbandzu mu lę Jiékopu; yee əgbandzu mu lę Áyizaku; mu anyatakwaphę əgbandzu mu

lẹ Ébirihamu; nyatakwapho alị ono. ⁴³ Obenu l'alị ono bẹ ẹphe a-ha g'ọ dabyiru iphorø; gude ẹhu-ṣtso nyaa ọku. Noo teke ẹphe a-pfụ ụgwo ejo-iphe, ẹphe meru; noo kélé ẹphe ta adụdu iphe, ẹphe guberu iphe, mu türü l'ekemu; wafua l'ephe woru iphe, mu törü ọkpa iya sụ g'e tsoje mee; ọ dù ideyideyi. ⁴⁴ Ole g'ọ dùhabe bẹ teke ono, ẹphe a-nodu l'alị ndu ọhogu phẹ ono bẹ mu ta ajikakwa phẹ; ophu mu edobekwa phẹ gẹ ndu dù ideyideyi; kẹ gẹ mu mebyishikota phẹ kpamu; mebyia ọgbandzu mu l'ephe; kélé ọ kwa mbędua bụ Chipfu; bya aburu Chileke phẹ. ⁴⁵ Ole mu e-gude iswi ẹhu phẹ nyata ọgbandzu mu lẹ ndu ndiche phẹ, bụ ndu mu shi l'alị Ijiputu dufuta l'atatiphu ọhamoha; k'ophu mu a-buru Chileke phẹ. O kwa mbędua bụ Chipfu.”

⁴⁶ Ono bụ iphe, Chipfu törü ọkpa iya sụ g'e tsoje; waa iphe, ọ türü l'ekemu; waa ekemu, Chipfu turu dobe l'echilabọ ẹphe lẹ ndu Ízurelu l'eli úbvú Sayınayi. Ọ buru Mósisu bẹ ọ nṣru iya g'ọ nụ phẹ.

27

Ekwe ukwe emeru Chipfu iphe

¹ Tòbudu iya bụ; Chipfu bya epfuru yeru Mósisu sụ iya: ² “Pfuaru ụnwụ Ízurelu; sụ phẹ-a: Ọ -buru lẹ nemadzụ rifuru angu lẹ ya e-woru nemadzụ nụ Chipfu; g'ọ pfukwaa ụgwo l'ishi onye ọbu:

³ “Ọ -buru nwoke, nọwaru a -gbe l'ükporo apha rwua ükporo apha ẹto; bẹ iphe, aa-pfụ l'ishi iya bụ mkpola-ọchaa, ेrwa iya dù ụkporo

shékelu labo lè shékelu iri. G'o búkwaru iphe, eegudeje atù ेrwa iphe l'eze-ulo Chileke bę ee-gude tuya ya.

⁴ “O -búru nwanyi; bę iphe, aa-pfụ l'ishi iya bụ m kpola-ochaa, ेrwa iya dụ ükporo shékelu lè shékelu iri.

⁵ “O -búru nwokoro, nōru a -gbé l'apha ise jasụ l'ükporo apha; bę iphe, aa-pfụ l'ishi iya bụ m kpola-ochaa, ेrwa iya dụ ükporo shékelu; o -búru nwanyi; iphe, aa-pfụ l'ishi iya abúru m kpola-ochaa, ेrwa iya dụ shékelu iri.

⁶ “O -búru nwata kę nwoke, nōru a -gbé l'onwa lanụ jasụ l'apha ise; bę iphe, aa-pfụ l'ishi iya bụ m kpola-ochaa, ेrwa iya dụ shékelu ise. O -búru nwata kę nwanyi; iphe, aa-pfụ l'ishi iya abúru m kpola-ochaa, ेrwa iya dụ shékelu eto.

⁷ “Nwoke, nō-ghataru ükporo apha eto bụ m kpola-ochaa, ेrwa iya dụ shékelu iri l'ise bę aa-pfụ l'ishi iya; teke o bụ nwanyi l'a pfụa m kpola-ochaa, ेrwa iya dụ shékelu iri.

⁸ “O -búru l'onye ono, riburu angu ono bę akpa nri; k'ophu bụ l'o tọ dudu ike apfụ iphe, a suru g'o pfụa; g'o duru onye obu, o riru angu iya obu; dujeru onye uke. Onye uke ono elee ya ẹnya kooru iya iphe, oo-pfụ. O búru g'ike onye ono, riburu angu ono habe bụ g'ee-gbuberu iya iphe, oo-pfụ.

⁹ “Teke o búkwanu l'oo anu bę nemadzụ gude bya anu Chipfu iphe ngwēja; mbụ anu ophu gbaru g'anu iya Chipfu; iphe, búkpoo anu, a n̄ru Chipfu egube ono dukotakwa nsø. ¹⁰ G'o to wotakwa anu ozo dochia ẹnya iya; g'o to wotakwa anu ozo ka ejì; ọzoo ophu ka ree gude

gbanweta anụ k'ono, o riburu angụ l'oo-nụ ono. Ọ -buru l'o gude anụ ọzo je agbanweta iya bẹ anụ ọphu o gude je iya agbanweta; yee anụ, o jeru agbanweta tukoakwa buru anụ, dürü Chileke nsọ. ¹¹ Obenu; ọ -buru l'iphe, o riburu angụ l'oo-nụ bu anụ, aaso nsọ; mbu anụ ọphu e tee gudejedu egweru Chipfu ngweja; g'a kpütakwa anụ ọbu kpüjeru onye uke. ¹² G'onye uke ono lee ya ẹnya maru m'o du ree tọo ọ du ejị; ọ buru iphe, onye uke ono sükpoerupho g'ọ pfua bu iphe, ọo-pfua. ¹³ Ọ -buru l'onye nwe iya nụ bẹ ọ du g'ọ gbata iya; g'onye ono kee aswa iya ụzo ise wota oke lanụ tükwase l'aswa iya pfua gude gbata iya.

¹⁴ “Ọ -buru l'ọ dürü onye woru ulo iya nụ g'ọ dürü Chipfu nsọ; bükwa onye uke bẹ ọ dürü epfu l'ulo ono du ree; ọzoo l'ọ du ejị. Ọ buru iphe, onye uke sükpoerupho l'ọo aswa iya bu aswa iya. ¹⁵ Ọ -buru l'onye woru ulo ono doberu Chipfu nsọ bẹ ọ du g'ọ gbata iya; g'onye ọbu kee aswa iya ụzo ise wota yekobe l'aswa iya pfua; teme ulo ọbu abubaru nkiya.

¹⁶ “Ọ -buru lẹ nemadzụ butaru ali-ihe iya nụ g'ọ buru kẹ Chipfu; g'ee-gude maru iphe, bu aswa iya bu gẹ mebyi iphe, aa-kobé l'alí ono habe shii. Ali, aa-kụ-gbu balí, jiru nkwegka iri bẹ aswa iya bu mkpola-ochaa, ẹrwa iya du ukporo shèkelu labo lẹ shèkelu iri. ¹⁷ Ọ -buru l'oo apha-ehu-utso bẹ ọ nṣuru alí iya g'ọ buru kẹ Chipfu ọbu; buepho iphe, a sṣuru g'a pfua bẹ aa-pfua. ¹⁸ Ole ọ -buru l'apha-ehu-utso ghatawaru; teme o ribua angụ l'oo-woru alí ono doberu Chileke nsọ; g'onye uke

gúa apha ole, phoduru nü; teme l'o rwua l'apha-éhu-útso ọzo; shi nno karú onye ono iphe, aswa iya bụ. Ọ ya bụ l'ee-gbubóta iphe l'iphe, a súru g'a pfua. 19 Ọ -búru l'onye woru alí ono doberu Chileke nsó bẹ ọ dù g'ọ gbata iya; g'o kekwaa aswa iya ụzo ise woru oke lanú yekobe l'aswa iya pfua gude gbata iya. O -mechaa nno; alí ono abúwaruro nkiya g'o shi búru iya. 20 Ole ọ -búru l'onye ono ta agbataduru alí ono; o woru iya ree onye ọzo; bẹ alí obu kwawaru; ọphu ọ duedu ike gbata iya. 21 O -rwuepho l'apha-éhu-útso; bẹ alí ono a-dúru Chipfu nsó; ọ búru ndú-uke bẹ ọo-dú l'eka; eshinu ọ bú alí, e dobéhawaru Chipfu nsó.

22 "O -dúru onye riburu angú anú Chipfu alí, ọ zúru azuzu, abudu alí iya, shi l'enya unuphu ibe phé; 23 g'onye uke gúa apha ole, phoduru nü; teme l'o rwua l'apha-éhu-útso; shi nno karú onye ono iphe, aswa iya bụ. Ọ búru mbóku ono bẹ onye ono a-pfú aswa iya obu g'ọ búru iphe, dúru Chipfu nsó. 24 O -rwua l'apha-éhu-útso; g'alí ono laphu azú l'eka onye a zúru iya l'eka iya; mbú onye alí ono bú nkiya gedegede.

25 "G'iphe, bükpoo aswa iphe, aapfükpoo apfüpfpoo bükwaru iphe, eegudeje atù érwa iphe l'eze-ulo Chileke bẹ ee-gudeje tua ya; g'a maru shekelu ole, ọ dù. Érwa shekelu lanú bú ükporo gera.

26 "G'ọ tọ dükwa onye a-kpütaje anú mbú, vuru ụzo waa ekpa ne iya; bya anú g'e doberu Chileke nsó; kélé anú, vuru ụzo waa ekpa ne iya bükwa kẹ Chipfu; m'ọ bú eswi; ọzoo aturu; g'ọ ha tükoru búru kẹ Chipfu. 27 Ọ -búru anú, aasó nsó; g'onye ono pfua iphe, a súru g'ọ pfua gude

gbata iya; g'o kekwapho aswa iya ụzo ise; wota oke lanụ yekobe l'aswa iya ono pfua. Teke ọ bụ l'ọ tọ dudu ike gbata iya g'e ree ya onye ọzo iphe, a suru l'ọ bụ aswa iya.

²⁸ “Ole g'ọ dūhabe; g'ọ tọ dükwa iphe, nemadzụ goru nụ Chipfu, ee-re erere; ọzoo gbata iya agbata. Mbụ iphe, shi l'iphe, nemadzụ nweru enweru; m'ọ bụ nemadzụ; ọzoo anụ; ọzoo ali, bụ iya nwe iya; iphemiphe, a goru nụ Chipfu dükwaru Chipfu nsọ shii. ²⁹ G'ọ tọ dükwa onye e doberu k'egbugbu, aa-gbatajẹ agbata; g'e gbukwaa onye obu egbugbu.

³⁰ “Oke-lanụ-l'uzo-iri l'iphe, e metaru l'ali; m'obeta ọ bụru mebyi iphe, a kpatarụ l'iphe, a koru l'ali; ọzoo akpuru, oshi mịtaru; bükotakwa kẹ Chipfu; ọ dürü Chipfu nsọ. ³¹ Ọ -dürü onye eme g'o gbata oke-lanụ-l'uzo-iri nkiya; g'onye ono kekwaa iphe, bụ aswa iya ụzo ise; wota oke lanụ yekobe l'aswa iya ono gude gbata iya. ³² A bya l'oke-lanụ-l'uzo-iri, shi l'eswi; ọzoo ophu shi l'eghu mẹ aturu; mékpo ophu shi l'iphe, bụ anụ, eye ishi l'ọka; g'oke-lanụ-l'uzo-iri, shi iya nụ dükotajeru Chipfu nsọ. ³³ G'o to jejekwa iya enyocha kẹ ?a maru ọ du ree tọo ọ du ejị; ophu ọ gbakwa iya inwe. A -gbakwanaa ya inwe agbagba ophu; g'ono yee ọphu e gude agbanweta iya tükokwa bụru iphe, du nsọ; ọphu a byadu agbata iya agbata.”

³⁴ Ono bụ ekemu, Chipfu tüşiru nụ Mósisu l'úbvú Sayınayı g'o je anụ ndu Ízurelu.

**Bayiburu Izii
Izii: Bayiburu Izii Bible**

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Izii)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

c6885c7c-c550-5b8b-a4fe-4bd714af4f6d